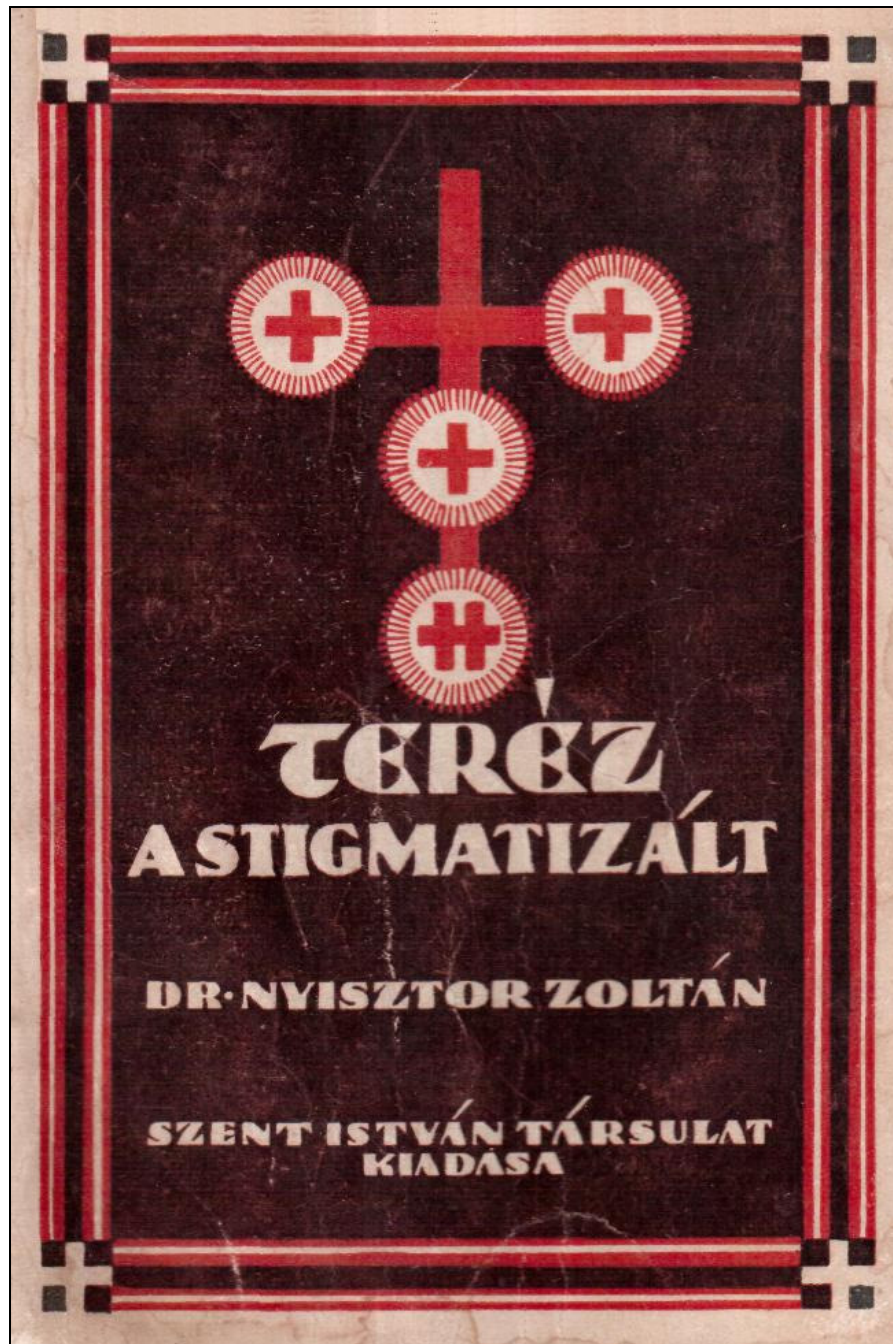

Nyisztor Zoltán

Teréz a stigmatizált

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Nyisztor Zoltán
Neumann Teréz a stigmatizált

A konnersreuthi események tudományos megvilágításban

Nihil obstat.
Dr. Michael Marczell
censor dioecesanus.

Nr. 54.
Imprimatur.
Strigonii, die 8. Januarii 1929.
Dr. Julius Walter
vic. gen.

E könyv szerzője VIII. Urbán pápa rendeletének és XIII. Leó pápa Officiorum ac munerum kezdetű apostoli constitutiojának szellemében kijelenti, hogy a könyvében foglalt rendkívüli és csodálatos események számára csak emberi hitelt igényel s magát mindenben és föltétlenül aláveti az Egyház ítéletének.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv második kiadásának elektronikus változata. A könyv 1929-ben jelent meg a Szent István Társulat kiadásában. Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült.

A Függelék és a 45. lábjegyzet a PPEK hozzáadása az eredeti műhöz.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
I. Bevezetés	4
II. Tények.....	5
1. Neumann Teréz élete	5
2. Szenvedései.....	7
3. A csodálatos gyógyulások.....	9
4. A stigmatizáció	11
5. A víziók.....	14
6. Mit mondanak a szemtanúk?	18
7. Egy péntek Konnersreuthban.....	19
8. A kétéves koplalás	23
9. Az aramei nyelv	24
10. Kardiognosia, hierognosia, misztikus áldozás s egyéb csodálatos jelenségek	26
III. A tények megértéséhez	31
1. A csoda lényege	31
2. A magánkinyilatkoztatások értéke	32
3. Elővigyázatosság és tisztelet a tényekkel szemben	33
IV. A tények magyarázata.....	35
1. A csodás gyógyulások.....	35
2. A stigmatizáció	37
a) Csalás.....	38
b) Hisztéria.....	39
c) Autószuggesztió.....	43
d) Betegség.....	44
3. A kétéves koplalás	45
V. A lélek plasztikus ereje	48
VI. Neumann Teréz lelkiélete	49
VII. Ami még hátra van	52
Irodalom.....	54
Függelék – A Magyar Katolikus Lexikon cikke Neumann Terézről.....	55

I. Bevezetés

Az, ami Konnersreuthban történt s szakadatlanul folyamatban van, már rég kinőtt a falusi szenzáció szűk keretein. Az események láza nemcsak Németországot ragadta magával, hanem feltűnő gyorsasággal, amire századokra visszamenőleg nincs példa, világszenzációvá dagadt. Konnersreuth ma már fogalom, mely az érdeklődés homlokterében s még inkább a legszenvedélyesebb viták izzó keresztútjában áll. Egy falusi leány, akin hat és félévi betegség után orvosilag nehezen vagy alig magyarázható csodálatos gyógyulások történtek, aki testén Krisztus öt szent sebének a jeleit hordozza s minden pénteken megrendítő extázisban, halkan permetező vérkönnyekkel, vérző szívvel és fejjel látja és éli át Krisztus megváltó szenvedését és kínos kereszthalálát, ki két év óta egyáltalán nem táplálkozik – valóban elegendő anyag a világszenzációhoz. Két év óta hozzávetőleg becslés szerint 100.000 ember fordult meg nála s közte emberek a távoli Keletről és a messzi Amerikából is; két év alatt csak német nyelven kb. 40 könyv jelent meg róla, a nagy világlapoknak hasábos tudósításokban állandó rovata, orvosi világkongresszusokon előadások s megbeszélések tárgya.

De Neumann Teréz, a csodálatos konnersreuthi leány nemcsak szenzáció, hanem világnézetek ütközőpontja is. Az egy-Isten-hívók tábora, bár erre a hitnek különben szüksége nincsen, gyorsan felfigyelt s a konnersreuthi eseményekben csodát gyanít, a természet törvényeit és erőit átütő s messze túlszárnyaló isteni mindenhatóság megnyilatkozását sejtí; a másik oldalon meg és pedig erősebben, mint ideát, hihetetlen izgalom vett erőt az istentagadókon: a tagadás vagy gúny már nem segít, mert százezrektől észlelt tényeket kidisputálni a világból nem lehet. Innen a kétségbeesett igyekezetek és kísérletek, a csodás eseményeket betegségre vagy természeti erők játékára visszavezetni.

A hit nincs rászorulva Krisztus feltámadása óta se konnersreuthi, se másféle utólagos igazolásokra; viszont ha igazolást nyernek a konnersreuthi események, a materializmus és ateizmus ez alkalommal halálos sebet kaphat. „Bár egyetlen tény képes világnézeteket megdönteni, de valamely világnézet sohasem képes egy bebizonyított tényt a világból kiküszöbölni.”¹ Innen van az Egyház fönséges nyugalma s hivatalos elzárkózása, de innen van az istentagadók hihetetlen izgalma s mérhetetlen durvaságba fulladó rágalomhadjárata Konnersreuthtal szemben.

Ha csak szenzációról volna szó, nem vettem volna tollat a kezembe; de mert világnézeti harcok döntőjének előestéjén állunk, nekem, a konnersreuthi események egyik szem- és fültanújának, úgy érzem, meg kell szólalnom. S teszem ezt hideg objektivitással, nem keresve mindenáron csodát, de nem is térve ki előle. A hit és tudomány álláspontja csak ez lehet!

(Dr. med. Kröner: Das Rätsel von Konnersreuth. München, 1927. 56. oldal.)

¹ „Eine einzige Tatsache kann zwar Weltanschauungen umstürzen, niemals aber vermag eine Anschauung eine festgestellte Tatsache aus der Welt zu schaffen.”

II. Tények

1. Neumann Teréz élete

Konnnersreuth jelentéktelen kis bajor falu, közel, szinte puskalövésre a cseh határhoz. A hivatalos statisztika² szerint 952 lakossal, akik egy bevándorolt lutheránust kivéve mind katolikusok. A domboldalba, sűrű, fekete erdők közé ékelt falucska központja a nehézkes, hagymatornyú templom, jobb oldalán egy szélesebb térséggel, melynek árnyas nyárfái közt csobogva ontja vizét a falu kútja. Az egyszerű, szegényes házak az országút két szélén sorakoznak tarka rendszertelenséggel, keskeny sikátorokkal megszakítva az alacsonyabban fekvő rétek felé.

A templomtéren, egyedül, különválva az utcasortól áll a 11. számú ház. Csak a helye előkelő, maga a ház tán még a többinél is szegényesebb. Bejárata a térre nyílik, hátsó felén szűk, pár lépésnyi udvar, oldalán arasznyi virágoskert. A ház felét az istálló, szin s szénapadlás teszi ki.

Ebben a házban látta meg a napvilágot 1898. április 9-én Neumann Teréz. Nagyszombat volt s az új nap első órája. A tíz gyermek közül, mely szülei házasságát megörvendeztette, ő volt az első. Egészséges, eleven, életerős gyermek, akárcsak szülei vagy többi testvérei, aki a nagy összeomlásig a betegséget csak hírből ismerte. Apja komoly, szikár, barna ember, aki a gyengén jövedelmező falusi szabóság mellett, pár hold földön négy tehénnel gazdálkodást is űz; szóval, néha szinte mogorva ember,³ kinek erélyes hangsúlyán meglátszik, hogy ura és parancsolója házanépének. Idegenekkel szemben udvarias, de sohasem bizalmas; a szükségesen kívül egy fölösleges szó sem hagyja el ajkát. Anyja, kinek széles vonásai inkább szláv vérre vallanak, jólelkű, meleg kedélyű, közlékeny asszony; megható gyöngédséggel ápolja „kiválasztott” gyermekét, hamar megnyílik s bizalmas is tud lenni.

Neumann Teréz gyermekkorában nincs semmi rendkívüli; úgy nőtt fel, egyszerűen, észrevétlenül, mint a többi falusi gyermek. Legfeljebb kevesebbet játszott, mint a többi, mert otthon a bölcsőből sosem fogyott ki a síró apróság, kit neki, mint legidősebbnek, dajkálnia kellett. Jámor, szófogadó gyermek volt; de összezőrdülések a testvérek között nem maradtak el, mint ahogy ez már lenni szokott.

Az iskolában sem tűnt fel különösképpen. Magaviselete és szorgalma ugyan a tanítói minősítés szerint „példás” volt, de tehetségben nem vált ki a többi közül. Íródeákja, Witt⁴ figyelemreméltónak találja, hogy iskoláskorában az Úr Jézus szenvedésének ecsetelésénél nem tudta meghatódottságát palástolni s szemei megteltek könnyel. S ebből próbálja a később stigmatizált Teréz ájtatosságát és fogékonyságát Krisztus szenvedése iránt magyarázni és megkonstruálni. Persze tévesen! Aki csak valaha hittant tanított s a gyermeki kedélyhez mért leírásokhoz értett, tudja, hogy nemcsak egy-két finomabb lelkű gyermeket, de az egész osztályt meg lehet ríkatni.

² Bayer. Jahrbuch. 1927.

³ Komorsága és hajthatatlansága sokakban rossz vért szül, de másként a püspöki rendeletnek, mely Teréz látogatását engedélyhez köti, érvényt nem szerezhet. Különben az egész hangulat dolga. Társaságomban volt olyan, akinek hideg érdektelensége imponált, egy másik meghatottnak szerette volna látni s mert látszólag nem volt, méltatlan szülőnek tartotta.

⁴ L. Witt: Konnersreuth. Waldsassen, 1927. 18. old. – Rendkívül fontos munka, mert Neumann Teréz elbeszélése után, az ő korrigálása mellett készült. Kár, hogy a szerző nem tudta magát megtagadni, s a maga esetlen, sokszor bosszantó harci kedvét, oldaltámadásait s nagyképzű szószátyárkodásait is belekeverte. Nagyon ellenszenves könyv, mellyel vonzani alig, de elriasztani lehet. Kár, hogy Neumann Teréz őt ajándékozta meg bizalmával!

A természetet már gyermekkorában nagyon szerette, mint ahogy ma is nagy rajongója. Örülni tud a virágnylásnak s madárcsicsergésnek, a rétek színpompájának s az erdők csendjének. Ablakai ma is tele égő, piros virággal, éjjeli szekrényén aquarium⁵ ficáncoló aranyhalakkal, ágya fölött daloscsőrű, sárga kanárrival. Boldogan eteti s szőlítgatja galambjait s egyik legbájosabb látvány, ha hófehér báránkjája⁶ az utcán utána iramodik.

Pajtása sok volt, valószínűleg a falu minden gyermeke, de igaz, szívbeli barátnője csak egy; az is mint fehér virág, már tizenöt éves korában sírba szállt. Mindenkivel jól van, de azóta bizalmasa nincsen.

Az élet komolyságát hamar meg kellett kóstolnia. Már mint ismétlőiskolás ebéd után félnapra munkába ment s este boldogan hozta a 60 pfennig keresetet haza, ami bizony az éhes gyermekszájtól hangos Neumann-házban nem megvetendő segítség volt.

Tizennégy éves korában már elszegődött cselédnek a hasonló nevű, de nem rokon Neumann Mártonhoz, ahová az évek során két nővére is követte. A gazdának birtoka és korcsmája is volt, ami sok és változatos munkát adott a szolgáló Teréznek. A legjobban annak örült, hogy szülőfalujában maradhatott, közel a szülői házhoz, ami különben a szülőknek is nyíltan kifejezett akarata volt. Tudták ugyan, hogy városi gyárakban jobban fizetik a munkaerőt, de tudták azt is, hogy „fiataloknak nem mindig jó a nagy szabadság”. Teréz példás cseléd volt, akit gazdái ma is csak dicsérettel s meghatódottsággal emlegetnek. Engedelmes és dolgoz, víg és minden szolgálatra kész.

Közben kitört a világháború s megritkultak a férfiak sorai. Az asszony népnek kellett átvállalni a legkeményebb férfimunkát is. A háború második évében Neumann Márton is bevonult a katonasághoz s Teréz nyakába szakadt az egész gazdaság ellátása. Szerencsére erős és egészséges volt. Annyira erős, hogy férfiak megirigyelhették. Szántott, vetett, aratott; kaszált, gyűjtött, fuvarozott. Saját bevallása szerint másfél mázsás zsákokat könnyedén hurcolt fel a padlásra.

A kemény férfimunka alaposan igénybe vette napjait; este örült, ha lefeküdhett. Leányos bohóságokra, esti tereferékre, legényekkel való enyelgésre, szerelemre nem volt ideje. De – hozzá tehetjük – kedve se! Lelkében már megvolt az elhatározás, hogy apáca lesz s mint betegápoló a missziókba megy.⁷ Ez lehet a magyarázata annak is, hogy a leánytermészet ellenére szép ruhákra mit sem adott s a lehető legegyszerűbben ruházkodott; úgyszintén, hogy bálban nem volt és sohasem táncolt.

Egyedüli öröme a vasárnap volt. A meghitt kis falusi templom, a prédikáció s különösen a délutáni keresztény tanítás, amiről hűségesen feljegyzéseket is készített magának.⁸ Különben víg kedélyű s vicces leány volt, akinek volt érzéke – s ma is megvan – a jóízű humor iránt. Naber, a falu plébánosa, aki Terézt még az iskola padjáról ismeri, így jellemezte: „Teréz mindig nyugodt, józan lelkű leány volt, távol minden templomoskodástól és mesterséges jámborkodástól”.

Olvasgatásra nem sok ideje volt. Imakönyv, katekizmus, Goffine – később Szentírás, Kis Szent Teréz élete és Rózsakertje⁹ – ennyi a könyvtára. A meséket, elbeszéléseket, regényeket, nem szerette, mert „hazug történeteknek” tartotta, sőt Kis Szent Terézt kivéve, a szentek élete vagy legendái sem nagyon érdekelték.

Makulátlan jó hírneve, érintetlen becsülete volt és van ma is mindenki előtt. Egy pap, abból indulva ki, hogy mindenkinek kell legalább egy ellenségének lenni, majdnem pórul járt. Mikor ugyanis megkérdezett egy falusi legényt, hogy ugyebár egy kis család csak van a

⁵ Ajándékba kapta.

⁶ Egy püspök mélyértelmű ajándéka. „Íme az Isten báránya.”

⁷ A terv kivitelét apja akaratára a háború utánra halasztották.

⁸ Teréznek feltűnően formás, szép írása van. Apró, nőies gyöngybetűvel ír.

⁹ Rosenhain. Kis Szent Teréz tiszteletét és szellemét propagáló folyóirat. Akárcsak a magyar kármeliták kiadásában megjelenő Rózsakert.

dologban, a következő, nem épen hízelgő választ nyerte: „Ha nem volna magán papi ruha, hát most odavágtam volna egyet a trágyavillával”.¹⁰

Egyszer történt meg életében, hogy egy legény arcátlankodni próbált vele. A robusztus, erős leány megpofozta s futásra kényszerítette a hetyke szemtelenkedőt.

2. Szenvedései

A szépen indult leányélet, melyet a missziós élet láza fűtött, egy váratlan esemény következtében hamar derékba tört.

1918. március 10-e volt. A vasárnapi miséről özönlött a falu népe, amikor felharsant az első ijedt kiáltás: Tűz van! Az egyik ház felett, Teréz kenyéradó gazdájának szomszédságában, fekete füstfelhők gomolyogtak, égő zsarátnok ropogása hallatszott s tüzes lángnyelvek csaptak magasra. A falu hamar összeszaladt, s mindenki mentéshez, oltáshoz látott. A Neumann Márton háza is komoly veszedelembe forgott. A tüzes szikrák sisteregve csapódtak fedélzetére s itt-ott kikezdték, már-már lángra lobbantották. Teréz, legyűrve az első ijedelmet, munkához látott. Eleinte vizet hordott, majd mint egyike a legerősebb nőknek, székre állva adogatta fel az odahordott vizesvedreket a háztetőn oltogató férfinépnek. Már jó két órája tartott a megfeszített munka; Teréz az izzadságtól s a rácsorgó víztől egészen átázott. Fagyos, márciusi szél fűjt. Egyszer csak roppanást érez a derekában s halk kiáltással kiejti kezéből a felnyújtott vizes vedret. Nem tudja, hogy mi az, de a keresztsontja irtózatossá fájdalmakat okoz s a testét mintha zsineggel mind szorosabbra húznák.

A bátor leány most már hasznavehetetlen volt. Leszállt a székről s az istállóba vánszorgott; abrakolni próbált, de az se ment a kínzó fájdalmak miatt. Emeleti kamrácskájába nem bírt fölkapaszkodni s így hát kénytelen-kelletlen, görnyedten, mint egy aggastyán, haza vánszorgott.

A házi orvosságok, izzasztások, herbateák nem használtak, a beteg leányt orvoshoz kellett küldeni a szomszédos városkába, Waldsassenbe (6 km). Az orvos, dr. Göbel kikérdezte, megvizsgálta s kórházba utalta. A héthetes kórházi kúra, ahol – úgy látszik – gyomorsüllyedés ellen kezelték, nem hozott gyógyulást, sőt a betegnek néha olyan görcsei támadtak, hogy a betegápolók azt hitték, menten vége van. Hét hét után a leány unszolására az orvos elbocsátotta azzal, hogy „még nem gyógyult meg”.

Az élete odahaza is csak tengődés, vegetálás volt. Görcsrohamai fokozódtak, lassanként mindennaposak lettek, sőt napjában többször is elővették.

A nyár folyamán több ízben járt egy másik orvosnál is, az arzbergi Burkhard doktornál, aki első alkalommal száraz mellhártyagyulladászt vélt konstatálni; második alkalommal az annyira fájlalt keresztsont miatt, esésre vagy nehéz emelésre következtetett s kenőcsöt s belső orvosságot rendelt. Persze eredménytelenül.

Így telt el orvoslással s kínlódással a nyár. Teréz mind gyöngébb és betegebb lett, már alig bírt a lábán állni. 1918 októberében aztán végleg ágynak esett, melyet hat és fél évig nem hagyhatott el többet. Gyengesége, különösen a hátgerincben, annyira fokozódott, hogy nemsokára képtelen lett az ágyban felülni is. Ha felültették, fogni kellett, mert azonnal előre esett. Már fordulni sem bírt ágyában a rettenetes fájdalmak miatt s teljes mozdulatlanságra volt kárhoztatva. Olyan görcsök lepték meg néha, hogy az oldalt magasra támasztott ágyból is gyakorta kiesett.¹¹ Se gumipárna, se pehelyvankos a fájó keresztsont alá, nem segített.

¹⁰ „Wenn jatzet Sie net a geistlichs Gwand tragen täten, dann hätte ich Eahne mit der Mistgabl niedergeschlagen.” (Kleeberg: Für und wider Konnersreuth 1927. 9. old.)

¹¹ Irigyelt, híres szép fogsora is a görcsök következtében ment tönkre.

Burkhard doktor halála után a mitterteichi Hitzelsberger vizsgálta meg Terézt. Receptet írt s biztos gyógyulással biztatta a szegény szenvedőt. S ő bízott is rendületlenül. Édesanyja beszéli, hogy még lázálmában is azt hajtogatta: meg fogsz gyógyulni!

Az időközben kitört spanyoljárvány úgy lekötötte Teréz kezelőorvosát, hogy nem törődhetett többet vele. Az aggódó szülők, akik nagy szegénységük mellett is minden lehetőt elkövettek, most már egy negyedik orvost hívtak, Frank doktort Waldsassenből. Ez kevés jót mondott: „Egy negyedévig feküdnie kellesz”.

De a sokat szenvedett Terézt még egyéb csapások is fenyegették. Már a nyár folyamán gyengülni kezdtek a szemei. Eleinte csak valami vibrálást érzett, ha olvasni kezdett, úgy hogy ezzel is fel kellett hagynia. Majd kezdtek elmosódni előtte a színek s az alakoknak csak homályos körvonalait látta. Majd egy szomorú tél után teljesen megvakult. Környezete is csak úgy vette észre, hogy egy világos márciusi délből a lámpa felgyújtását kérte. Hiába volt az is! Neumann Teréz szemeire örök sötétség borult.

Az előhívott orvos, Seidl¹² egészségügyi főtanácsos is tehetetlen volt. Az általános gyengeség és görcsök miatt még felültetni sem tudta, hogy szemeit megtükrözze.

De a szenvedés kelyhe még ezzel sem telt be. Váltakozó bénulások jelentkeztek. Baloldala például egy negyed évig mozdulatlan és érzéketlen volt. Tizennégy napig nem hallott a jobb fülére. A torka bedagadt úgy, hogy beszélni sem tudott. A sok fekvéstől kisebesedett a háta.

Az orvos villanyos masszírozással próbálkozott a bénulás ellen. Hasztalanul! Teréz baloldalán a legerősebb áramot sem érezte.

Hogy mi történt ezalatt Teréz lelkivilágában, nem tudjuk. Szenvedéseinek ecsetelése közben jegyzi meg, anélkül, hogy az időpontot közelebbről meghatározná, hogy: „szívesen akartam mindent eltűnni, amit Isten küld. Nincs biztosabb és csalhatatlanabb dolog számunkra, mint Isten szeretete”.¹³

A torokfájdalmak 1922 karácsonya körül keletkeztek először. Tizenkét napig még egy csepp vizet sem bírt lenyelni. Az orvos szerint megbénult a nyelőizom. A következő években gennyes kelések támadtak a torkában úgy, hogy légzési nehézségek és fulladási rohamok vettek erőt rajta. Egy alkalommal több mint negyed évig csak szalmaszálon keresztül tudott folyadékot magához venni.

Közben még izomösszehúzódások jelentkeztek, amik különösen a ballábát vették alaposan elő; úgy hogy ez a láb 1925-ben teljesen elnyomorodott. Begömbült egészen s a jobb lábának felső combja alá húzódott fel. A felfekvés s a jobb láb nyomása hallatlan sebeket okozott az elgömbült ballábon. A gennyes sebek szétrágták a bőrt és a húst is úgy, hogy csontjai kilátszottak. A hátsebekből is vizes, véres genny szivárgott szakadatlanul.

Az eleven rothadás szaga töltötte be a betegszobát. A látogatók csak percekig bírták ki, a háziak türelme a legheroikusabb próbára került.

Teréz lelkében nagy harcoknak kellett lefolyniuk, ha azok állomásait jelenleg nem is ismerjük. A szenvedéstől a türelemig, a türelemtől a megnyugvásig, a megnyugvástól az örömig, az örömtől a szenvedés óhajtságáig – hosszú és szédületesen meredek út vezet, amit bizony kevesen tudnak megtenni a földi halandók közül. Annyi bizonyos, hogy Teréz türelmes, jó beteg volt. Később eljutott a szíves, örömteljes szenvedésig is. Legalább is erre vallanak azok a szavak, melyeket egyszer résztvevő látogatóinak mondott, akik szívesen vették volna szenvedéseinek egy részét magukra: „Kérjétek csak magatok az édes Üdvözítőt, adjon valamit nektek. Én a szenvedéseimből semmit sem adok oda”.¹⁴

¹² Ezen időtől kezdve állandóan, mind a mai napig ő Teréz kezelőorvosa.

¹³ Angerer: Das Phänomen von Konnersreuth – Waldsassen, 1927. 17. old.

Nounmun Teréz a stigmatizált. 2

¹⁴ Witt: Konnersreuth. Waldsassen, 1927. 133. o.

Vaksága alatt szerette, ha kis testvérei vele vannak s szobájában játszadoznak. Bújócskájuk s ártatlan kacagásuk felvidította. Még a hangos lármát is szívesen vette. Látogatóit gyakran megkérte, hogy énekeljenek; különösen a szép Mária-énekeknek tudott örvendezni.

Imára és elmélkedésre volt bőven ideje, hacsak az önkívületig fokozódó szenvedések nem akadályozták. Vaksága miatt persze csak a kívülről tudott imákat s a rózsafüzért imádkozhatta.

3. A csodálatos gyógyulások

A múlt század szentjei közül megmérhetetlen s szinte kimagyarázhatatlan varázsa van az oly feltűnő gyorsan szenttéavatott Liziói Kis Teréznek. Ez a kis fehér virág, melynek életében pedig se szenzációk, se csodák nincsenek, világszerte ismert. Ha a jelek nem csálnak, az emberiség szellemi életében egy Assisi Szent Ferencet megközelítő szerep fog neki osztályrészül jutni.

Neumann Teréz 1914-ben hallott róla először egy képecske révén, amit atyja hozott magával a városból. Amit rögvest el is kunyorált s ágya fölé függesztett. Később kezébe került az élettörténete, de saját bevallása szerint csak félig olvasta el. Tisztelte ugyan Kis Terézt, de különösebb szerepet nem játszott lelki világában. Csak a gyógyulások után lett a lelki kapocs bensőségebb s csak azóta hű olvasója a Rózsakertnek. –

1923. április 29-e volt, reggel hat óra. A vak leány kinyitotta a szemét s legnagyobb csodálkozására látott. Látta a kezét, a fehér ágyat, a falon függő szentképeket. Nem akart hinni saját magának. Megdörzsölte a szemét, vajon ébren van-e vagy álmodik? Négy éve nem látott fényt, színt, alakokat.

Egy leány lépett a szobába. Nem ismerte meg. „Ki vagy?” – kérdezte csodálkozva. Meglepett, szinte ijedt válasz. Most már megismerte a hangjáról: a húga, Crescencia volt. Hogy megnőtt a négy év alatt, míg ő vak volt! Nem csoda, ha nem ismerte fel.

A leány leszaladt s felhívta édesanyját, őt már megismerte Teréz s örömujjongva kiáltotta felé: Anyám, nagyszerűen látok! Az anya nem akart hinni: Gyermek, te fantáziálsz! S egy cserép virágot tartott felé. Utána nyúlt. Még egy cserép virágot. Ehhez is hozzá kapott.

Nem lehetett többé kétség. A vak leány négyévi sötét éjszaka után újra lát. A hír futótűzként terjedt el, rokonok és látogatók egymásnak adták a kilincset. Az emberek sírtak és nevettek örömben.

Csak másnap olvasták az újságokban, hogy előző nap Liziói Kis Terézt fényes ünnepek közepette Rómában boldoggá avatták. A jámbor, hívő szülők lelkében közel esett a feltevés, hogy az egy napon történt gyógyulás és boldoggáavatás között okozati összefüggés van. Feltevés, melyet másnap a csodálkozva kutató orvosnak is erősítettek, egyelőre persze minden bizonyíték nélkül.

Azon az emlékezetes, szép tavaszi reggelen csak ennyi történt, Teréz többi betegségei és szenvedései változatlanul megmaradtak. De most már legalább láthatott és olvashatott, ami mégis nagy megkönnyebbülés.

A begörcbült balláb azonban sok aggodalomra adott okot. A gennyes, véres sebek már háromnegyed éve megvoltak s minden kezelés ellenére tovább terjedtek. Az anya már komolyan aggódott, hogy amputálásra fog kerülni a sor, és sokat kesergett, sírt emiatt.

Egy este, mikor beteg lába friss kötést kapott, három – Kis Szent Teréz sírjához érintett – rózsalevelet dugtak a kötés alá, s a beteg, bár mindenben meg volt nyugodva, anyja kedvéért egy kis enyhülésért imádkozott Istenhez. – Pár perc múlva erős viszketegséget érzett, s az akut fájdalomnak vége volt.

Reggel, mikor a kötést kibontották, tele volt vérrel és gennyel. A lábsebek azonban begyógyultak s máról-holnapra friss, vékony, hártyaszerű bőr képződött rajtuk.

Tizennégy nap múlva, május 17-én volt Kis Teréz szenttéavatásának diadalmas napja.

Tavaszi szép délután volt. A templomban májusi ájtatosság állott, s a nyitott ablakon becsapódott egy-egy imafoszlány. Teréz ép a rózsafüzért imádkozta ágyában: „Ki mennyekbe fölment” – ehhez a titokhoz jutott.

Hirtelen nagy, fehér világosság támadt ágya felett. Teréz megijedt s hangosan felsikoltott, úgy hogy a háziak meghallották és felsiettek hozzá.

Teréz nem látott mást, mint a nagy, fehér fényességet. Később hangot hallott, mely őt nevé¹⁵n szólította: „Teréz, szeretnél meggyógyulni?” – „Nekem minden jó, élet és halál, egészség és betegség, a jó Isten tudja a legjobban” – felelte a leány. – „Örölnél, ha magadon ismét segíteni tudnál?” – faggatta tovább az ismeretlen, csodás hang. – „Én mindennek örülök, ami Istentől jön. De a legnagyobb örömöm az Üdvözítőben van” – mondta rá Teréz. A hang azonban tovább beszélt: „Legyen hát egy kis örömed. Felülhetsz, próbáld csak, én majd segítek neked.” S úgy érezte, mintha valaki jobbjánál megfogta volna, s hat év után először kínosan ugyan, de önmagától felült ágyában. „De azért még sokat szenvedhetsz és orvos nem fog rajtad segíteni. De ne félj! Én segítetttem rajtad idáig s ezután is fogok segíteni. Csak szenvedéssel tudod lelkületedet és áldozati hivatásodat a legjobban betölteni s ezzel a papokat segíteni. A szenvedés sokkal több lelket ment meg, mint a legfényesebb prédikációk. Én megírtam ezt már azelőtt” – folytatta a hang.

A fényesség eltűnt, a hang elnémult. Teréz kábultan nézett körül s csak most vette észre a földre gyökerező lábakkal álló háziakat s a plébánost. Aztán ruhát kért s felkelt. Hat évi fekvés után felkelt s bizonytalan lépésekkel, két oldalról támasztva lassan megindult. Fel s alá a szobában. Kétszer, háromszor. A beteg, elnyomorodott balláb kiegyenesedett s olyan volt, mint a másik.

Hogy a hang kié volt, Teréz nem tudta megmondani. Elbeszélése nyomán a jelenlevők sem tudták kitalálni. Az említett idézetet is csak másnap találta meg a plébános Kis Szent Teréz egyik, misszionáriusokhoz írt levelében.

Teréz most már tudott járni, de gyenge volt s a gondos anya még három hétre ágyba kényszerítette. Június 11-én, Úrnapján volt az első kimenője. Botra támaszkodva, atyja karjába kapaszkodva lépett ki a nagy betegség után először a házból. A templomba ment, szívbeli, könnyes hálára. Mire visszaindultak, a templomtér feketéllett az embertömegtől. Mint a futótűz terjedt el a hír. A falu összefutott. Mindenki látni akarta. Egy hallgatag, meghatódott tömeg sorfala között jutott haza.

De a teljes megerősödést csak a szeptember 30-a, Kis Szent Teréz halálának napja hozta meg.

Az óra éjfél után félegyret mutatott. Teréz álmatlan volt s ágyában ülve épen Kis Szent Teréz litániáját imádkozta. Hirtelenül, anélkül hogy rágondolt volna, megjelent az ismerős fényesség s megcsendült az ismerős hang, melyet – mint mondja – ezer év múlva is megismerne. „Most már idegen segítség nélkül is járhatsz. A szenvedés, ami szembeszökő, kevesbedni fog. Helyette azonban súlyosabb fog jönni. Lelkesítsd fel az embereket bizalomra Isten iránt.”

Teréz alig tudta kivárni a reggelt. Ahogy megkondult a reggeli harangszó, felöltözött s szülei legnagyobb csodálkozására egyedül, bot nélkül átment a templomba. Mise után a plébániára, ahol leszakította a legszebb rózsákat s fölékesítette az oltár mögötti Szentcsalád-képet.

De ez a mozgalmas, eseményekben annyira gazdag 1925. év még nagy dolgot tartogatott Teréz számára.

November 7-én beteg lett, s magas, kínzó láz hatalmasodott el rajta. Szemei tüzeltek, arcán lázrózsák égtek s a belső forróságtól ajkai kicserepesedtek. Negyven fok körül járt a

¹⁵ A hang mindig németül beszél s Terézt az ottani tájszólás szerint Resl-nek hívja.

láza. Heves altesti fájdalmak lepték meg s kábultan, mint szétszelt féreg forgott ágyában. Így telt el jó pár nap, míg végre kezelőorvosát, Seidl doktort előhívták. Az orvos, aki kitűnő sebész hírében áll s vakbél dolgában szaktekintély, a diagnózissal hamar készen volt. „A legsúlyosabb, gennyes vakbélgyulladás!” A beteg életét egy pillanatra sem garantálhatja. Itt csak azonnali operatív beavatkozás segíthet! S erre autóján rögtön előre sietett, hogy az operációhoz mindent előkészítsen.

Az atya fuvar után nézett, az anya a falusi ember ösztönös félelmében az operációval szemben siránkozott s csomagolt.

Terézt megindította anyja kétségbeesése, nyakáról lekasztotta Kis Szent Teréz féltve őrzött ereklyéjét s a fájdalmas testrészt helyezte. Csak ennyit tett. Hisz az őrijtó fájdalmaktól imádkozni alig tudott.

Pár pillanat műve volt az egész. Hirtelenül mint a villám, felpattant helyéről a kínokban fetrengő leány. Karjait kinyújtotta s arca megdicsőülve látszott. „Igen – valóban?” – susogták ajkai. Az ismerős, régi fényesség, a fényességből egy kinyúló, vékony, finom kéz. S a hang, melyet ezer év múlva is megismerne: „Hogy megismerje a világ, hogy egy magasabb hatalom is van, most nem kell megoperáltatnod. Kelj fel s menj a templomba azonnal, az Úrnak hálát adni.”

Ruháját kérte s az anya ellenvetései dacára felöltözött. S a novemberi sötét este egy szokatlan processziót látott. A Neumann-ház kapujából egy tíz tagból álló menet indult meg, középen az elébb még 40 fokos lázzal, gennyes vakbéllel, eltaposott féregként vívódó Terézzel.

Másnap reggel kocsin ment plébánosával orvosához. Saját lábán szállt le a kocsiból s mosolyogva beszélte el a megzavarodott orvosnak a történeteket.

Az utolsó nagy betegség és feltűnő gyógyulás egy évvel később történt. Hideg, szeles november volt. Teréznek hetek óta tüdőjével volt baja. Hörgött, sípolt, fuldoklott, mint egy haldoklóé. November 17-én úgy látszott, vége van. Tüdőbénulástól tartott mindenki. Délután beállt az agónia. Eszméletét elvesztette, mozdulatlanul, kimeredve feküdt s csak egy pár szaggatott hörgés jelezte még a pislákoló életet. Este 6 óra lett. A haldokló kezébe feszületet és gyertyát adtak, s a pap elcsukló hangon nekikezdett a haldoklók imájának. Teste már kihült s a lélek szederjes ajkain lebegett.

Egyszerre csak felült a beteg, arca boldog mosolyra húzódott, karjait kitárta s mereven a magasba nézett. A fehér fény s a sohasem felejthető hang: „Most nem fogsz meghalni. Ez azért történt, hogy a világ lássa, hogy magasabb hatalom is van!”

A köhögés, szűrés, légzési zavarok egyszerre elmúltak. Teréz másnap fölkelt, mintha mi sem történt volna.

4. A stigmatizáció

A nagy betegségek s feltűnő gyógyulások változatos egymásra torlódása közben készült elő Neumann Teréz mindenkit meglepő s hihetetlen izgalmat kiváltó stigmatizációja.

1926 nagyböjtje volt. Egy csütörtökről péntekre virradó éjszaka. Teréz, aki utolsó farsangtól kezdve gennyes fülgyulladásokkal sokat szenvedett, álmatlanul feküdt ágyában. Nem imádkozott s nem gondolkozott.

Egyszerre hirtelenül az Üdvözítőt látta maga előtt, amint az Olajfák hegyén térdel. Látta a fákat, a füvet, az éjszaka halvány, sejtelmes fényét, a fehér sziklákat s a három tanítványt. Nem mint képet, hanem mint élő, eleven valóságot látott mindent.

Majd heves, szűrő fájdalom nyilallott oldalába. Azt gondolta, ez a biztos halál. Egy pár forró csepp futott végig baloldalán. Vér volt; meleg, piros emberi vér, mely másnap délig halkán szivárgott. – Az oldalseb megjelent.

Következő csütörtökön Krisztus megostoroztatását látta, majd a tövissel való koronázást s végül a kereszttut. A hét folyamán nem volt semmi sem, de minden csütörtök éjszaka a látomás közben megindult a szívseb s halkán permetezve vérezni kezdett.

Még senki sem tudott a dolgról, a vele alvó Crescencia hűgát kivéve, aki titkos megállapodásra a vérnyomokat eltüntette. De már nem maradhatott sokáig rejtve!

Így érkezett el a nagypéntek, amikor az oldalvérzés már oly erős lett, hogy átnedvesítette a titkos kötést s vörös, véres foltokban ütött át a fehér hálóíngen. Közben szemeiből is megindult a vérzés s a könnyel kevert vér lassanként előntötte szemeit s arcát. Mikor látomásaiból magához tért, érezte, hogy kezein s lábain is forró vércseppek peregnek végig. Hogy mikor kapta, nem tudja; de nagypéntek délutánra már ott égtek kezén, lábán s baloldalt szíve fölött a stigmák, a Krisztuséhoz hasonló öt sebek.

A szülők csak most kezdték felfogni, hogy mi történik, s zavart, megrendült lélekkel álltak az ágy köré. Az előhívott plébánost is úgy érte, mint a villámütés, órákig nem bírta lelke nyugalmit megtalálni.

Pár nap múlva előkerült az orvos s megdöbbenve vette vizsgálat alá a praxisában szokatlan sebeket. Gyógykenőccsel bekente és bekötözte. Hasztalanul! A sebek nem gyógyultak; anélkül, hogy gyulladásba vagy gennyedésbe mentek volna át, pedig Teréznek erre különösen nagy hajlamossága volt, nyitva maradtak. Sőt az ártatlan gyógykenőcsök épp az ellenkező hatást érték el: a sebek megduzzadtak, kivörösödtek s iszonyú heves, az eszméletlenségig fokozódó kínokat okoztak. A gyógyítással fel kellett hagyni. Erre a sebek tizennégy nap múlva vékony, rózsaszínű hártáival bebőrözödtek s azóta is változatlanul úgy vannak.

Csak jóval később, november 19-én egészült ki a stigmatizáció a fejsebekkel, a töviskoszorúzás jeleiként, melyek szintén minden pénteken a víziók alkalmával vérezni kezdenek.

Hogy milyenek a sebek, azt mint szemtanú magam írhatom le. A kéz- és lábfejen, körülbelül a közepén, húszfilléres nagyságú, gyöngén kiemelkedő, sebvarr-szerű, kemény kerek képződmény, mely friss, sötétvörös, kissé fénylő színt mutat. A varr két év óta nem száradt el s nem hullott le. A pénteki víziók alkalmával megduzzadnak, kivörösödnek s nagyobbaknak látszanak.¹⁶

A tenyerén és a talpon a sebek kisebbek, lencsenagyságú, vöröses-fekete sebhelyek, ugyanolyan képződményű, mint a kéz- és lábfejen. A sebek nem egy időből valók; először csak a kéz- és lábfejen jelentkeztek s csak később, előzetes érzékenység és fájdalmak után a tenyeren és talpon.

Az oldalseb, melyet természetesen – nőről lévén szó – nem láthattam, az orvosi leírások szerint¹⁷ a mellcsont mellett, a negyedik bordán fekszik baloldalon. Egy 3,33 cm hosszú sebhely, melynek körülbelül egy centiméter szélessége van. Eleinte elég simának és fölületesebbnek látszott, később mélyebbre vágódott. Hogy milyen mélyre megy, az orvosok nem tudják nagyítóval sem megállapítani. Teréznek magának az az érzése, hogy a seb folyton mélyül, átüti a szívét s majd lassan, mint az Úr Jézusnál is, a hátán láthatóvá lesz. E szubjektív érzésnek azonban egyelőre semmi pozitív bizonyítéka sincs.

A fejsebek nem láthatók s nem állapíthatók meg. A laikus legalább is semmit sem lát. Sőt – saját bevallásuk szerint – úgy látszik, az orvosok sem.¹⁸ A betegápoló apácák egy alapos utánnézésnél a fejbőrön állítólag vörös, tűszúrásnyi pontokat észleltek.

A szemhéjon sem vérzés előtt, sem alatta, sem utána semmiféle seb, nyílás vagy forradás nem látható. Még orvosi szemtükörrel sem.

¹⁶ Csak mint érdekességet említem meg, hogy a konnersreuthi főtanító egy alkalommal az extázisba jutott Terézt a templomban hirtelenül lefénnyképezte. A képen a stigma helyén egy sugárzó, fénylő pont van.

¹⁷ Ewald: Die stigmatisierte von Konnersreuth. München, 1927. 28. old.

¹⁸ Ua. 28. old.

A sebek, mint természetes, nagyon érzékenyek s a legkisebb érintésre reagálnak. Teréz azt vallja, hogy fájnak is állandóan. De mert gyöngé, állandó, soha sem szűnő fájdalom, már hozzászokott s fel sem veszi. A szívseb azonban már érzékenyebb és fájdalmasabb. Minden erősebb légzést, sebesebb járást, hosszabb beszédet, hajlást, emelést erősebben, fájdalmasabban megérez.

A sebek révén az izom folytonossága megszakadt, azért minden izommegmozdulás a sebes részen nagy fájdalmakkal jár. Ezért kezeit nyitva, lábait mozdulatlanul, egyenesen tartja. Magam is megfigyeltem, hogy az ajtókilincset nem a kezével, hanem a könyökével nyitja. Emiatt, de meg a súlyos vérveszteségek miatt nehezebb munkát nem tud végezni, de könnyebb munkákban s az írásban a sebek nem gátolják. Legszívesebben a templomot díszítgeti. Különösen az oltárokat virágokkal. A plébánia szép virágos kertjét valósággal letarolja.

Kezein állandóan ujjatlan, kötött, fekete félkesztyűt visel, hogy szent titkát a kíváncsian rámeredő szemek elől eltakarja s feltűnést ne keltsen. Keze, mely vékony, finom, hegyes ujjú, kis fehér kéz, festők ecsetjére, szobrászok vésőjére való. Az érzékeny lábsebek nem gátolják, hogy cipőt húzzon, de talpára nem lép, hanem csak sarkán jár, miáltal a járása is kissé esetlen s bicegő. Bár a hosszas gyakorlat folytán meglehetősen tökéletességre vitte, úgy hogy az első percekben csak az éles megfigyelő veszi észre. E sorok írója is először a plébánia folyosóján, később az utcán, ismeretlenül még, csak erről ismerte fel. Egyedül ritkán jár. Mindig vele van valaki a családból, nővére vagy fivére, akinek karjába kapaszkodik.

Az állandó nagy vérveszteség, meg talán a sebek folytán is, nagyon fázós s meghűlésekre hajlamos. Melegen öltözködik s szobáját erősen kell fűteni. Emiatt, meg a kíváncsian kutató tekintetek elől való kitérés miatt, közös istentiszteletek alatt nem ül padba a templom hajójában, hanem a sekrestyén át a szentélybe megy. Ott az oltár háta mögött külön párnázott karosszéke van,¹⁹ melynek támlájába s lábtartójába villanyos melegítő van bevezetve. Térdelni nem tud már évek óta, áldozni is ülve szokott.

Az extázisban bevészelt ruháit kimossák s ami nem mosható, elégetteti. Kereskedést vagy ereklje-kultuszt nem tűr velük. A vérrózsás fejkendőkből kettő van meg: az egyik, az első, amikor a töviskoszorús fejsebek jelentkeztek, a plébános birtokában; a másik az extázisok egyik legmeghatottabb tanújának, Schreimb amerikai püspöknek a birtokában.

Teréz úgy érzi, mintha a sebekbe valami éles tárgy volna befűrva, épp úgy az az érzése, hogy a szíven is van seb, amit persze külsőleg konstatálni nem lehet. A kéz- és lábfej nem oly érzékeny, mint a tenyér és talp. Azt hiszi, hogy a sebek keresztülmennek az egész kéz- és lábfejen s hogy ez talán később külsőleg is meg fog látszani.

A kézsebet a plébános felszólítására szívesen megmutatja, a lábsebet nehezebben s zavartan, pirulva.²⁰ Az oldalsebet csak orvosok, betegápolók s egy pár kiküldött teológus látta.

Kezéből s lábából most már csak a nagybőjti időben szokott vér szivárogni. Az oldalseb, a fejsebek s a szemek vérzése azonban minden extázisos pénteken megújul.

A sebekre vonatkozólag a kezelőorvos így nyilatkozott: „Különös egy dolog: ezek a sebek nem gennyesednek s gyulladásba sem mennek. Egyesek azt mondják, hogy csalás, mások viszont, hogy beképzeltetés. Mindebből semmi sem igaz. A csalás ki van zárva!”²¹

Különben, a sebeket leszámítva, Teréz külsején, megjelenésén nincs semmi feltűnő. Aki egy égbe néző, szemforgató szentet, komolykodó, jámborkodó aszkétát, kenetes ígéket mormoló misztikus lényt, mélységekben hullámozó szemet, megdicsőült arcot vár, szörnyen

¹⁹ A plébános csináltatta. Minden használat után eltávolítják, mert akadtak emberek, akik erekljekultuszt üztek vele.

²⁰ Ebben a tekintetben már szomorú tapasztalatai vannak szegény Teréznek. Ha nem mutatja, elégedetlenkednek, zsörtölődnek a látogatók; ha készséges a megmutatásban, hencegésnek veszik.

²¹ Angerer: Das Phänomen von Konnesreuth. Waldsassen, 1927. 61. old.

csalódik. Teréz olyan éppen, mint a többi emberfia. Egyszerű fekete ruha s egy nagy, vállra lecsüngő fejkendő. A sötét kerettől csak az arc sápadt fehérsége üt el. Ez a szín azonban nem a nagybeteg, hanem csak a sokat szenvedett ember színe. Az alabástromfehér arcból nagy barna szemöldökök alól két ártatlan, beszédes, kék gyermekszem csillog elő. Alakja jó közepes, erős csontú, jól fejlett.

Teréz a felgyógyulás után

5. A víziók

Eleinte s hosszú időn át Teréznek csak az Úr Jézus szenvedéseiről voltak víziói. Csütörtök éjszakától péntek délig, kisebb-nagyobb megszakításokkal.

A nagy, isteni dráma öt felvonásban, a fájdalmas olvasó öt titkának megfelelően, pereg le előtte. A vérrel való izzadás, megostorozás, tövissel való koronázás, a keresztút s a keresztrefeszítés – a víziók tartalmi állomásai. Egy-egy felvonás több kisebb képből áll,

melyek átlag 5–15 percre tartanak, utána ugyanannyi szünet, úgy hogy a képek nem folytatólagosak.

A vízióknak nincs pontosan meghatározott idejű kezdete vagy befejeződése. Csak általánosságban lehet mondani, hogy csütörtök éjféltől péntek délig tartanak. Előtte három jelentés is: az egyik szerint 22 óra 45 perckor, a másik szerint 23 óra 17 perckor, a harmadik szerint pláne 24 óra előtt kezdődött. A befejezés sem pontos. Délután egy és három óra körül ingadozik.

Az extázis hirtelenül jön, a villámcsapás váratlanságával. Nincs semmi előjele, amiből következtetni lehetne beálltára vagy közelségére. Maga Teréz sem érzi előre, sőt jóslásaiban gyakran csalódott. Volt úgy, hogy biztosra vette, s elmaradt, s volt úgy, hogy nem várta, s beköszöntött. Elfogja akkor is, ha nem gondol rá, sőt gondolatai egész más téren kalandoznak. Beszéd vagy kacagás, alvás vagy imádkozás közben egyaránt rájön. Megpróbálták, főként eleinte, elfoglalni, hogy ne gondolhasson reá. Megtörtént, hogy idegen látogatók, megfigyelésre küldött orvosok és teológusok ültek be hozzá késő este, beszédbe vonták, megnevettető élcekkel traktálták. Hasztalan! Mondat, sőt szó kiejtése közben elfogta az extázis.

Az extázis olyan, mintha valami gyöngéd kéz a párnájáról hirtelenül felemelné. Arca elfehéredik, szemeit lecsukja s felül ágyában. Fejét kissé magasabbra fordítja s a szeretet, gyöngédség és részvét utánozhatatlan gesztusával karjait kitarja. Néha bólint a fejével, fülel, mint a nagyothalló, megrázkódik, a karjait leereszti, kezeit összekulcsolja s halkán, mint beteg gyermek szokott álmában, sóhajt és nyöszörög. Arca, anélkül hogy a legkisebb színészi póz is volna rajta, látomásainak hű tükre; az ember azonnal kitalálja, mit lát, a szenvedés melyik állomásánál tart. A vérzés hamar megindul. Az oldalsebből s a szemeiből. A töviskoronázás jeleneténél a fejsebekből.

A víziók tartama alatt nincs öntudatnál, érzékszervei nem reagálnak. Megpróbálták erősfényű ívlámpával a szemébe fényt vetíteni – semmi reflex. Az ablak alatt egyszer döngő léptekkel, mennydörgésszerűen harsogó fűvös zenekarral temetés vonult el, úgy hogy az ablakok reszkettek, semmit sem hallott. Szeméből orvosok kitörölték a vért s a szemhéjat kifordították, hogy megvizsgálhassák, semmit sem érzett, nem tudott róla. Próbálták megfogni, érinteni, megrázni – nem reagált.

Ahogy a vízió s extázis elmúlik s beáll a szünet nyugalma, lassan, mint a mély kábultságból kibontakozó, valamennyire magához jön. Fájdalomra s hangra reagál, felfogja a kérdéseket s feleleteket is ad. A megalvadt vértől beragadt szemekkel azonban nem lát.

Látomásaiban újság, szenzáció, meglepetés, kinyilatkoztatásszerű nem igen van. Nem lát többet vagy újabbat, amit a bibliából vagy hagyományból nem tudnánk. Feltűnésszámba csak az mehet, hogy Jeruzsálemet oly tökéletesen ismeri, mintha arasznai falujában, odahaza volna. Utcák, terek, legapróbb sikátorok vagy a legutolsó ház megjelölésében sem téved. Látomásai alapján a legaprólékosabb keleti szokásokat is ismeri. Például az Úrvacsoráról beszéli, hogy a résztvevők az étel elköltése után a tányért is elfogyasztották. Amin persze csak a laikus mosolyoghat. A történelemmel ismerős tudja, hogy Keleten tányér helyett laposra sült kalácsot vagy kenyeret használtak, amit átitatott a pecsenye leve s amit aztán étkezés után meg is ettek. S ami még feltűnőbb, egy neki idegen, értelmetlen nyelven beszédet hall s szabályosan reprodukálja. A Krisztus idejében beszélt aramei nyelv hajszálnyi árnyalatait, a judeai vagy galileai kiejtés különbözőségeit is, anélkül; hogy egy kukkot is értene belőle, hüen visszaadja. Legalább is ezt állítja látomásainak legalaposabb ismerője, a nagy orientalista hírében álló Wutz, eichstäti tanár.²²

²² Tudományos körökben a legnagyobb szenzációt ez, meg a koplalás keltette. Wutz tanár bejelentette a nagy nyilvánosságnak, hogy erről a csodálatos nyelvproblémáról könyvet ír.

Látomásainak milyenségét a legjobban és legerőteljebben maga Teréz beszéli el: „A látomások alatt «látok». Annyira kizárólag az édes Üdvözítővel vagyok elfoglalva, hogy magam számára semmi időm sem marad, nem tudok tovább még magamra is gondolni. S habár Jézus túlságos szenvedéseinek láttára magam is fájdalmat érzek, saját fájdalom ez alatt az idő alatt csak kevéssé jut nyílt tudomásomra. Fájdalmaimat csak akkor kezdem mint saját fájdalmaimat s közvetlenül magamon érezni, amikor a látomás megszakad, s Jézus eltűnik szemeim elől. Ha például Jézust ostromozzák, tövissel koronázzák, keresztre feszítik, nem úgy érzem, mintha engem is megostoroznának, tövissel koronáznának, megfeszítenének. Bár önkénytelenül is érzek fájdalmakat, melyek az Üdvözítőének megfelelnek. De nem vagyok képes erre ügyet vetni.

Mikor azonban az egyes látomásnak vége van s a víziók között szünet áll be, akkor már fájdalmat érzek, mintha az ostromozás sebeitől volna, különösen a hátamban. Úgy hiszem, mintha a fejembe tövisek volnának befűrödve.”²³

Ha megkérdezik Terézt, mi neki a legkeserűbb s legkeményebb Krisztus szenvedéseinél, naiv egyszerűséggel és ártatlansággal szokott felelni: „Hogy az ember olyan szívesen szeretne segíteni s nem tud rajta segíteni. Minden erőmegfeszítéssel azon volnék s szeretnék hozzá menni s nem tudok.”²⁴

Víziói közben nem tud gondolkodni, földi ismeretei teljesen elhagyják. Sohse tudja, hogy jön-e még valami, sohse emlékszik arra, hogy ő ezt már korábban látta vagy hallotta volna. Minden az újság ingerével hat rá, századikszor is azt hiszi, hogy most először látja. Az egyes víziók után újra mindig azt hiszi, hogy most már végre szabadon engedik az Üdvözítőt, s ha valaki a szünetek között a bekövetkező keresztfeszítést akarja neki bebeszélni, nem hiszi s a maga falusi édességében az illetőt akár le is szamarazza.

A szünetek alatt ugyan valamennyire magához jön, de teljes eszméletét s értelmi képességeinek tökéletes használatát nem nyeri vissza. Fogalmai s kifejezései olyanok ilyenkor, mint egy ötéves gyermeké. Tegez mindenkit, az idegent, a püspököt vagy bíbornokot is. Amerikát; a nagy vízen túli országnak nevezi, a püspök neki főplébános, a pápa legfőbb plébános. Még a legegyszerűbb számolást is elfelejti. Tagadja a legenergikusabban, hogy a kereszt lábánál hárman állanak, hanem csak: „eines, eines und eines – egy, egy és egy.”

A látomások alakjai közül csak az Úr Jézust s legfeljebb Szűz Máriát ismeri fel. A többieket gyermeki fogalmakkal s nyelven jellemzi. Péter csak a „fülvágó”, János a „fiatal ember”, Pilátus, akinek „nincs haja a fején s az ajkán”, Kaifás a „gúnyos ember a fehér, hosszú szakállal”.

Teológusok²⁵ is megütköztek már azon s a víziók isteni eredetével nem tudják összhangba hozni, hogy a személyek erkölcsi megítélésében mennyire téved. Pilátust²⁶ például, aki barátságosan bánik az Üdvözítővel, határozottan kedveli; épp úgy Júdást, hisz az Urat megcsókolja. Hallja ugyan, hogy a tanítványok izgatottan kiáltanak valamit Júdás felé (Galapa! – Áruló!) de ő azt az idegen nyelv miatt nem érti. Péterre viszont haragszik, mert kardjával vért ontott. „Hogy lehet ilyet az Úr Jézus jelenlétében csinálni” – mormogja.

En kevéssé tudok ezen megütközni, sőt az előbb ecsetelt gyermeki állapotnak megfelelőnek, lélektani törvényszerűségnek látom.

De írjuk le most már Krisztus szenvedését, úgy ahogy Teréz vízióiban látja.

Krisztus az Olajfák hegyén. Tartása s viselkedése izgatott. Majd letérdel, majd fölkel. Kezeit tördeli s újra, meg újra az égre néz. Háromszor borul le imádkozni. A második leborulásnál szenved a legkegyetlenebbül. Eleinte csak egy pár vércsepp jelenik meg arcán,

²³ Angerer: Das Phänomen von Konnersreuth. Waldsassen, 1927. 63. old.

²⁴ Angerer. 65. old.

²⁵ Wunderle: Die Stigm. von Konnersreuth. Eichstätt, 1927. 29. old.

²⁶ Érdekes megjegyezni, hogy Pilátust, mert emberségesen bánt Krisztussal, üdvözlöttek tudja.

majd egyszerre a vérzés hevesen megindul. A tanítványok nem alszanak, hanem bágyadtan, erőtllenül, köre könnyökölve fekszenek. A sápadt holdfény mellett fák s sziklák látszanak. A harmadik imánál mintha az Úr Jézus egy közel, fölötte lebegő, furcsa felhőre nézne.

Júdást nem mindig látja. Ha megjelenik, kíséretében katonák vannak.

Az ostromozás egy oszlopnál történik, melyre kötelekkel kifeszítik az Üdvözítőt. Két-két ember, háromszori váltással, embertelenül ostromozza. Először a hátát verik, aztán megfordítják s előről kezdik. A bőr először felpuffad, majd felszakad s a vér szertefröccsen. Az egész test csupa vér és seb. Mikor a katonák a kínzást megelégednek, az oszloptól eloldják s az Üdvözítő összeesik.

Az ostromozás valami oldalt nyitott oszlopcsarnokban folyik le. Jézust, a kín egy piros palást van, egy falba vágott köre ültetik. A töviskoszorú már készen van; nem köralakú, ahogy ábrázolni szokták, hanem az egész fejet befödi, mint egy kalap. Az egyik katona rászorítja, bottal valósággal rákalapálja a fejére. A vér kiserken a fejbe fűrűdó tövissek alatt s hosszú, vörös vonalakban lecsurog arcán. Kezébe egy bunkós botot adnak, s megindul a legdurvább gúnyolódás. Hajlongnak előtte, szembe köpik s elvetemülten röhögnek. Az Üdvözítő néha kinyitja a száját, mintha szomjas volna vagy levegő után kapkodna. Egy köpés az ajkát éri. Az Isten báránya hallgatagon tűr, arcára mély szomorúság felhőzik, s gyakran az égre tekint.

A keresztút. Az Üdvözítő derekán bőrv van s ahhoz odaerősítve egy kötél. Ennél a kötélnél fogva vezetik s nógatják szegényt. Mikor a keresztúton Anyjával találkozik, odaszól hozzá egy pár szót; röviden, mintha köszöntené. Mária mindig asszonyok s Szent János kíséretében van.

Az áldozatot nagy tömeg kíséri, mely azonban semmi részvétet nem mutat. Mikor Jézus elesik, a vezetők körülnéznek s az oldalról, három gyermekkel érkező cirenei Simont kényszerítik a keresztfa hordozására. Az szabadkozik, ellenkezik, de aztán beletörődik. Végül megszánja Jézust s erőteljesen segít.

Krisztus nem keresztet visz a vállán, hanem két, egy rövidebb s egy hosszabb, egymásra kötött gerendát.

Veronika a bal válláról veszi le azt a kendőt, melybe az Úr arcát belenyomja. A kendőn vérnyomok maradnak, mert Jézus arca, szakálla csupa vér, szemei vértől bedagadva. Veronika a kendőt azonnal ruhája alá rejti.

A Krisztust sirató asszonyok oldalt állnak és sokan vannak. Egy egész csapat. Gyermeküket karjaikra veszik s úgy mutatnak az Úr felé. Jézus szól valamit hozzájuk.

Krisztus nemcsak háromszor, hanem többször is elesik vagy legalább is megbotlik. A Golgotha lábánál még egyszer, teljes hosszában földre rogy.

Míg a keresztet ácsolják, Jézust félre viszik. Egy kövön ül, imába merülve. Kezeit tördeli s gyakorta fölne az égre. A fölfeszítés a földön fekvő kereszten történik. Jézust ráfektetik, kinyújtóztatják s karjait lekötik. Először a jobb kezét fűrűk át, aztán a balt. A sebekből a vér azonnal megindul. Közben még szünetet is tartanak, mert a szegek szánára előre megfűrt lyukakat nem éri át Krisztus két kifeszített karja. A balkezén meghúzzák hát a kötelet s egyik katona a mellére térdel, hogy a test a középről el ne mozduljon. Tompa kalapácsütés hallatszik, mely az embernek csontját, velőjét áthatja. Jézus nyöszörögve húzza fel lábait s teste meg-megrándul. Erre kötelet vetnek alsó lábszárait s nagy erővel lehúzzák, hogy kifeszüljön. Egy szeggel fűrűk át mindkét lábát, melyek egy tartóra vannak helyezve.

Mikor hóhérai munkájukkal készen vannak, felállítják a keresztet, mely nem magas, ahogy ábrázolni szokták, hanem egész alacsony. A felírás a kereszt felett három, különböző alakú sor. A kereszt háta mögött lapos tetejű házak látszanak. Lassan homályosodni kezd s valami furcsa sötétség ereszkedik alá.

Az Üdvözítő gyöngülni kezd s heves szomjúság gyötri. Szája kinyílik s nyelve is láthatóvá lesz. Szól valamit. Erre egy poroszló egy edénybe mártott szivacsot nyújt fel neki rúdra tűzve.

Jézus gyöngesége fokozódni kezd. Megemeli a fejét s halk, fátyolos hangon mond valamit. Látszik, hogy immár végét járja. Teste kékszederjes lesz, szemei mélyen beesnek üregeikbe, arca megnyúlik s színe szürke, mint a hamu. Még egyszer fölemeli a fejét, minden erejét megfeszíti s felkiált. Aztán feje lekonyul, mellére esik, térdei oldalra csúsznak, összeroppan a kereszten. Meghalt az Isten Fia!

A látomások sorozatának ez az általános képe, mely azonban nem éppen hajszányi pontossággal szokott ismétlődni. Megesik, hogy kevesebbet vagy többet lát. Teréz. Az idők folyamán a látomási mező szélesedett. Az Úr Jézus szenvedésén kívül körülbelül harminc másnemű látomása volt. Láta már többek között Szűz Máriát az angyali híradáskor, karácsony éjszakáján a betlehemi Kisdedet, Urunk színváltozását, Szent Lőrinc vértanúságát, Szent Ferenc stigmatizációját, Szűz Mária halálát, a purgatoriumban szenvedő lelkeket s a pünkösdi csodát.

Mióta vízióban az Urat látja, nem szereti a szentképeket. Azt mondja, egyik sem olyan, mint ahogy az Úr Jézust látja. Leírása szerint magas termetű, kékszemű, szőke szakállú, igazi zsidó típus az Úr.

Magas pártfogóját, Kis Szent Terézt sohasem látja. Csak egy nagy fényességet lát és hangját hallja. Egyetlen egyszer a fehér fényességből egy vékony, fehér, kis női kéz nyúlt ki.

6. Mit mondanak a szemtanúk?

Konnorsreuthban már százezren jártak. Hívők és hitetlenek, katolikusok, kálvinisták, baptisták, methodisták, zsidók, spiritiszták. S a látogatók nagy része – nem túlzok, ha ezerre teszem – megszólalt a nyilvánosság előtt is, könyvekben, folyóiratokban, lapokban. S érdekes, feljegyezni való tünet! A sok ezerre menő nyilatkozó közül, akármilyen magyarázási kísérlethez folyamodott is, nem akadt egy sem, aki Teréz véres péntekének leírásánál saját megrendülésének, együttérzésének a leggyöngédebb szavakban kifejezést ne adott volna.

E sorok írójának külön könyvre való anyag állana rendelkezésére, de az adott keretek között legyen elég egy pár példa!

Dr. Weissl, a zsidó orvos a Vossische Zeitungban így ír: „E1 vagyok határozva, hogy nem engedem magam befolyásoltatni. Azért jöttem, hogy lássak s nem, hogy érezzék. És belépek. És látok. És mégis, ennek ellenére érzek, határtalan részvétet – s aztán csodálatot. Sohase hittem volna, ami itt történik, ha nem magam láttam volna: egy parasztlány Jézus keresztútját látja. És olyan erősen, annyi bensőséggel látja, hogy a vér szemeiből hosszú csíkokban arcán végig fut, a vér az oldalsebből az inget, a fejsebekből a kendőt vörösre áztatja. És a szemek – sohasem láttam ilyen szemeket egy hisztériásnál sem, egy örülnél sem... És vörösen, vörösen, vörösen csorognak le a könnyecseppek az arcon ... az elragadtatott vért sír. És előrenyújtott kezein, amik fehérek és színtelenek mint halvány elefántcsont, látszanak a vörös, magasztos jelek; Krisztus sebhelyei... Még kétszer meglátogatom a nap folyamán... Holnap, holnapután magyarázatokat is fogok keresni! Ma azonban lemegyek a várakozó tömeghez, sorba állok s várakozok, míg a stigmatizált meglátogatására újra rám kerül a sor”.

Dr. Reissmann, a lutheránus orvos a Tag-ban (1927. VIII. 6.) így nyilatkozik: „Ahogy viszontlátom a következő reggel, olyan képet mutat, amit senki sem fog elfeledni, aki valaha látta. A párnából egy leányalak emelkedik ki, felsőteste félig kiegyenesítve, karjai könyörgőn kitérve. A sebek ott égnek kezein. Arcát végtelen fájdalom torzítja el. Tördeli kicsiny, sápadt kezeit, mintha a szíve szakadna meg. S valóban megszakadt; szíve vére rég véresre itatott minden kötést.

Ez a leány vért sír. A fájdalomtól lezárt szemekből vér folyik le az eltorzult arcon; először csak egy pár halk csepp, végre is azonban két széles patak, mely a két szentől az egész arcon végigcsorog. Ezer benyomás villámlik át a torz vonásokon, irtózatosságmények vágódnak bele ebbe a megfeszülő, figyelő arcba, teste megrándul, átéli az Úr megostoroztatását és hirtelenül, ahogy a poroszlok Krisztusnak a töviskoszorút a fejére teszik – felszakadnak a fej sebei s vörösré színezik a fejkendő.”

Dr. Horváth Győző püspök, a Jézus Szíve Hirnöke 1928. novemberi számában így számol be:

„Pénteken már kora reggel visszatértem Konnersreuthba, hogy végignézzem Teréz szentáldozását. Pont hat óra volt, mikor a speieri püspök a templomból átvitte a Szentséget Neumannék házába. Csak a plébános és én kísértük.

Beléptünk tehát Teréz szobájába. És minő látvány! Az ágyban ül, dunyhával derékig betakarva, a levegőben előreterjesztett karokkal, félig lezárt szemeiből vér szivárog, mely szemeit majdnem teljesen eltakarja és széles vonalban folydogál álla alá. Pár pillanat múlva visszahanyatlik párnáira; kezeit, gyöngéden egyiket a másikba téve, keblére helyezi s az isteni vendég érkezését megérezve, könnyekre fakasztó epedéssel, siralmas hangon halkan ismételtetgi folyton csak ezt a szót: Heiland! Heiland! Üdvöztő! Mikor a püspök a szentostyával feléje fordul, felhagy sóhajtozásával s kissé kifelé fordítja fejét, magához veszi az Urat s azután csend. A szertartás befejeztével a plébános odahajol föléje és halkan előimádkozta latinul: Anima Christi, amit ő vele együtt, sőt némely sort őt megelőzőleg is mond suttogó hangon. Azután magára hagyjuk őt; boldog percei vannak!”

7. Egy péntek Konnersreuthban

1928. nov. 9.

Csípős, nedves novemberi reggel. Az erdő ködben áll, a rétek párásán füstölögnek. Az égen tépett, foszlányos esőfelhők. Hol szétszakadnak, hol meg fenyegetően sűrűsödnek. Esőre áll az idő. A toronyban a péntek fájdmát sírja a harang.

A házakban a párásfényű ablakok kialszanak, az utcán felkocognak a kis csizmák s a nagy falusi bakancsok s a kivilágosodott barokk templom megtelik emberrel. Mintha az egész falu itt volna, a beteget s a falun szokásos házörzőket kivéve, az az ember benyomása. Nem vénasszonyok, templomoskodó társulati tagok, kirendelt iskolások s egy pár okulás, bibliai vénember, hanem suhancok, legények, anyák, menyecskék, férjhezadó leányok.

Itt nincs nézelődés, csoszogás, fecsegés, unott álldogálás. Itt mindenki imádkozik. A gyóntatószékek körül fekete embergyűrű, az oltárok előtt miséző papok, akik pontos gépezetként egymásnak csinálnak helyet.

Kívülről autótülkölés, motorberregés hallatszik be. Csapatostul jönnek az idegenek.²⁷ Szent kíváncsisággal vagy a szokatlan szenzáció lázával, a hit néma hódolatával vagy a hetyke székszis gúnyos arroganciájával. Milyen másképp fogtok ti ma innen távozni! Egy életemlékkel, melyet feledni nem lehet, mely kiújul minden pénteken, mint a sebek Teréz testén s elkísér – talán a sírig is.

Mire kiérek a templom elé, Terézék házatája fekete az embertől. Papok és szerzetesek, férfiak s nők vegyesen. Legalább annyi, ha nem több a férfi, mint a nő. A két nagy korcsma, a pöfögve befutó postautó ontja az idegeneket. Lehetünk már 100–120-an. Az ernyők alatt topogó embereken végigpaskol a sűrű záporosó, a hegyek felől metsző szél süvít. De senki se

²⁷ Bár a német püspöki kar az ügy érdekében s a tömegek ildomtalansága miatt Teréz látogatását eltiltotta. Azóta csak az illetékes regensburgi püspök írásos engedélyével lehet Terézt meglátogatni. Egyháziak könnyen megkapják, világiak nehezebben s csak lelkeszi ajánlatra.

mozdul fedél alatt védelmet keresni. Az emberek izgatottak; a szemek tüzelnek, az arcokon a lázas kíváncsiság rózsája ég.

Úgy érzem, hogy nem vagyok izgatott, sem elfogódott. A hívők elmélyedt, ájtatos hangulatú táborával nem érzek semmi közösséget. Hideg, mély kétely ül a lelkem mélyén. Ami eddig történt velem, legfeljebb arra volt jó, hogy bosszantsan, elkésértsen s elfogulttá tegyen Neumann Terézzel szemben. Sőt be kell vallanom, hogy én egy tegnap esti incidens folytán neheztelek reá. Úgy történt, hogy Teréz az utcán át öccse karjába kapaszkodva hazafelé tartott. Három kíváncsi nő – az egyik izgalmaiban el is esett – utána iramodott s nyomon követte. Én oldalról akartam bekeríteni, hogy egy villanylámpa alatt még egyszer szembe találhassam. Teréz hirtelenül hátrafordult s erőyes hangon rászólt a sóbálvánnyá meredt asszonyokra: „Mit szaladnak itt utánam? Értem jöttek-e, vagy az Üdvözítőért? Az Üdvözítő odaát van a templomban!”

Én is, mint a megfenyített gyermek, elkullogtam. A megjegyzés, ha közvetlenül nem is nekem szólt, elevenen talált. Haragudtam s kemény viszontválaszokat csiszolgattam utólag. Mit gondol magáról ez a leány? Talán már nézni sem szabad? Miért nem zárhatja magát valami középkori lovagvár toronyszobájába? Talán a szentek is megfeddtek mindenkit, aki megérezve rajtuk a szentség illatát, rajtuk felejtette a szemét?

S bosszúságomat csak fokozta egy ajtóra ragasztott cédula: „Kérjük a közönséget, hogy Terézt utcán vagy templomban megszólítással, bámulással vagy utánaszaladással ne zaklassák”. Merész, elkényeztetett gyerek! – motyogtam magamban.

De a zavaró momentum nem akart kifogyni. Egy sunyi paraszt lopva, titkon egy újságot árusítgatott. „Konnersreuther Sonntagsblatt. Wochenschrift für die kath. Familie, zugleich Nachrichtenblatt für die phänomenalen Vorgänge in Konnersreuth” – „Konnersreuthi Vasárnapi Újság. Hetilap a ker. család részére, egyúttal hírlap a konnersreuthi fenomenális eseményekről.”²⁸ Esetlen, kritikátlan stílusgyakorlatok, ferdítések, mendemondák éles, bántó bengáli fényben. Törpe lelkek agyalták ki jó üzletnek.

Igy álltam, szomorúan, mint az esőbe, sárba fulladt novemberi reggel, a Neumann-ház előtt.

Félkilenckor az ajtó felcsapódott s egy komor, szikár, őszbe csavarodó ember beinvitáló gesztust intett. A Teréz apja volt. Sötét előszobafélébe jutottunk, melyből falépcső kanyarodott az emeletre. Kihúztuk a püspöki igazolványt, mely nélkül Terézt meglátogatni újabban nem lehet, melyet az apa hallgatagon átvett, megnézett s elszedett.

Most már mehettünk volna, a lépcső közepéről Teréz anyja intett. Az embereken azonban hihetetlen izgalom s félelem vett erőt. A nők szepegtek, a férfiak ólomlábakkal állottak. Az utolsóelőtti sorból előléptem hát én s elsőnek fölmentem.

Egyszerű, csinos, tiszta szoba. Az ablakokon fehér batisztfüggöny, mögötte égő, pirosan kandikáló virágokkal. A falakon képek s szenteltvíztartó s egy kalitkában sárga, gubbasztó kanári. Két ágy, dívány, ruhaszekrény, asztal, székek – ennyi a szoba bútora. Egy régimódú kredenc, melyen gyertyák és virágok között Jézus Szíve-szobor áll. Valami visszafojtott, pihegő csend. Izzasztó nagy hőség, a kályha vadul tüzel.

Az ablak és fal közé húzott egyszerű falusi ágy a Teréz ágya. Az ágynemű nem durva, házisöttes, hanem jobb, fehér vászon. Két párna s hosszú, meleg dunna. Az éjjeli szekrényen virág, rajta az aquarium a ficáncoló aranyhalakkal. Az ágy feje felett a Szentanya képe a szokásos áldási formulával s a pápa karakterisztikus sajátkezű aláírásával.

Szemeim a szenvedő Terézt keresik. Ott fekszik véresen a fehér ágyon. Irtózatossá kontraszt! A habfehér párnák s a feketén vörös, véres arc. Közelebb lépek s ott állok szorosan ágyánál. Egy mártírkép, úgy, ahogy Rómában a S. Stefano Rotondóban esetlen kezek ríktó

²⁸ E laphoz, mely kétségtelenül csak árt az ügynek, sem Neumannéknak, sem a plébánosnak semmi köze. Szerkesztője egy világi úr s nem is Konnersreuthban nyomják a lapot. Újabban egy konkurens is akadt.

színekkel az elvérző mártírokat falra festették. Pihegve fekszik a felismerhetetlenségig megváltozott, eltorzult, összeroskadt Teréz. Tegnap még egy jól fejlett, szép, erős leányt láttam, ma egy haldokló, hetvenéves öreganyót.

Szemei beesve, mélyen, feketén gyűrűzve, arca, orra, álla megnyúlva. Már nem sápadt, hanem fehér, mint a fal, hideg, mint a settenkedő halál. Szemeit befogta már a megalvadtság s leragasztotta; a világot már nem látja, hanem egy más világot, egy 2000 év előtti. Az alabástrom fehér arcon, a szemektől a nyakig, három széles, véres ujjnyi vonal. A vérkönnyek, melyek a szem szögletéből halkan kiszivárognak, vörösen megcsillannak s az arcon végigperegnek. Útközben meg-megállnak, mintha gyönyörködne önfolyásukban. A legtöbb megalvadtság odatapad, a többi halkan leperog a nyakra. A lazán megkötött fehér fejkendőn égnek már a töviskoszorú véres rózsái. A szíve fölött a fehér hálóingon már szintén áttört a vér s egy tenyérnyi helyet vörösre áztatott.

A szenvedő néha halkan sóhajt s kínosan nyöszörög. Arca eltorzul a fájdalomtól, szája sírásra görbül. Néha megrázkódik s a fejéhez kap. Most éli át a szünet félőntudatánál a töviskoronázás jelenetét. Keres, húz, rángat a fején. Mintha a szúró töviseket akarná kihúzgálni.

Az emberek dermedten, megrendülve állnak. Kisül, hogy minden leírás csak halvány, homályos, esetlen kép a valósághoz képest. Így, ennyire senki se volt felkészülve. Egyesek hangosan sírnak, mások imákat mormolnak. Van, aki térdre hull, vagy lopva veresre dörzsöli a szeme alját; de mindenki lelke mélyéig megrendül.

S csodálatos, hogy ebben a véres látványban nincs semmi borzalmas, ijesztő, visszataszító. Nem lehet tőle félni vagy irtózni. Csak meghatottan nézni s tisztelni ezt a nagy, megrendítő fájdalmat. Láttára senki se ájul el, mint hányszor az életben gyöngye idegzetűek a kiömlő vértől! Egy tizennégy éves kisleányka is van velünk; szepeg, sírdogál, de nem fél, nem fut ki, hanem mereven, figyelve néz.

A szenvedő hirtelenül felül. Mintha valaki a kezénél fogná s felemelné. Semmi izommozgás nem látszik, mintha valami parancsoló, idegen hatalom nyúlt volna hozzá. Ahogy fölemelkedik, feje kissé magasabbra lendül s karjait, mint katakombák freskóin az orante, kitárja.

Csodálatos egy helyzet ez! Szinte ellenemond a mozgási vagy nehézkedési törvényeknek. Nem derékszög kinyújtott altesttel s egyenesen álló törzzsel, hanem valami felemás dolog. Félig ülés, félig fekvés. Atlétának kellene lennie, aki ezt hosszasan kibírja!

Fehér arcán fájdalmas hatások tükröződnek. Csodálatos egy arc! Mint tükör, mely az átélés borzalmait teljes elevenséggel adja vissza. Egy-egy izomrándulás, idegrezgés az isteni dráma egy-egy jelenetét érzékelteti. Néma beszéd, mely egy harsogó prédikátornál élesebben beszél. Hogy lehet egy emberi arcban ennyi szín, ennyi árnyalat! Igaza volt Mayrhofernek, amikor azt kívánta, hogy most az egyszer ne írjon, hanem festő lehessen, hogy ezt a képet vászonra vihesse. Igaza van annak, aki azt mondta, hogy ha ez a leány csal, játszik, színészkedik, úgy a világ legnagyobb drámai művésznője, kihez színházi sztárok s mozicsillagok mind iskolába járhatnak.

Pedig ezt az arcot nem a szenvedélyek láza fűti, színezi, árnyalja. Két egyszerű érzés dominálja; de a tenger rejtelmes mélységével, az ég végtelenségével. Szeretet és részvét – ennyi az egész. „Es dauert mich der Heiland” – sajnálom az Üdvözítőt. „Man möchte helfen und kann nicht” – az ember szeretne segíteni rajta és nem tud.

Mindig azt hittem, hogy több, szebb szeretet nem lehet arcon, mint mikor fiatal anya hajlik gügyögve az első gyermek bölcsője fölé. Árnyék! Itt a végtelenség hullámverése csapkod, itt az örök szeretet kohójának a tüzei szikráznak. Istenem! Hogy is fér el ennyi gyöngédség, szeretet, figyelem, odaadás, fájdalom, részvét, megdöbbenés, együttérzés, pislákoló remény s hörgő kétségbeesés, viharos, vad egymásutánban, egy sápadt, színtelen emberi arcon!

Karjait hol kitárja, magasabbra, mind magasabbra, hol pedig ernyedten leejti, reszketve összecsurkja. A stigmák nagyobbak, mint tegnap voltak; duzzadtan, vörösen, kiemelkedve, mint valami furcsa, exotikus rózsák égnek. A mozdulatokban nincs semmi hisztérikus vonás, visszataszító, görcsös vonaglás. Csendes, finom, halk lendülések, tele keresetlen, megható, naiv bájjal.

A misztikus szenvedő visszahanyatlik párnáira. Arca mélyebben beesik, melle kínlódva zihál s nyitott szájjal, szinte hörögve, levegő után kapkod.

Megindítják a ventilátort s kiürítik a szobát. A sok, ágya körül álló látogató elhasználta az oxigént, a szenvedőnek friss levegő kell.

Csak most nézek jobban körül társaim között. Kisírt szemű, hallgatag emberek lettek, meggörnyedt háttal, lekonyult fejjel. Most már senki sem beszél. Nincs senkinek mondanivalója, mert tele, csordultig tele a lelke. Beszélni meg ilyenkor, tele lélekkel, nem szokás. Nagy kár! Pedig most sokat megtudhatnánk egymásról. Amit úgy rejtegetünk mosolyok és szavak mögé, az az árva, hamupipókesorsra fogott lélek most előjönne.

Künn, a szakadó záporban, a fagyosan metsző szél süvítésében a mesebeli hangot hallom: gonosz mostoha, mit csináltál a gyermekemmel? Dideregve tűröm fel a galléromat. Vajon a mesék nem élnek-e? S amit valónak hiszünk, nem színes, csaló mese-e?...

Tizenkettő. Most megyek újra Terézhez, hogy a legmeggrázóbbnak, a keresztrefeszítés nagy jelenetének tanúja lehessenek.

Már nincs színe és alakja. Csak két kinyújtott, ágaskodó kar s egy vérral borított, vérbefagyott arc. A vérsávok már összeértek, mint erek a csermelybe, összefutottak. Szemétől a nyakáig mindkét oldalt két megalvadt, tenyérszerű vérréteg. A fejkendőn elszélesedtek a foltok s a szív fölött egy nagy, egyenlőtlen, vérral ázott kör.

Néma, ijesztő csend. Most a légyzűmmögés is viharként szólna. Egy egérsurranás mennydörgésként visszhangozna. A torkunkon lefutó nyál zajára is ijedten összerezzenünk. Valaki felcsuklik s fojtottan zokogni kezd. Valaki térdre hull s tompa fahangon a Miatyánkot recitálja.

Csodálatos élességgel, a mimika kimagyarázhatatlan fenségével látjuk a szenvedés egyes fázisait.

Krisztust ecettel itatják. Teréz megnyitja csukott, vértelen száját s száraz nyelvével végigszánt ajkain, mintha valamit ízlelne. Megrázkodik, szája kesernyésre nyúlik, undorodik. Majd tisztán látni, hogy hall valamit; oldalt hajol, fülel megfeszítve a neki értelmetlen, keleti szavakra. Aggodalma már a végtelenségbe nő, dermedt, szívbénító riadtság ömlik el rajta. Ezt már fokozni nem lehet! Emberi arc nem bírhatja már a hatást.

Hirtelenül, egy pillanatra fény suhan át arcán. A szenvedő arcon, mint az angyalokkal álmodó, alvó gyermekén, bájos, mély mosoly húzódik végig. A leírásokból tudjuk, mi ez. A haldokló Krisztus feltekintett s mély szeretettel reá nézett.

Egy pár pillanat még. Consummatum est – Beteljesedett! Teréz szemhéjai fölszakadnak, a szemgolyók szinte ropogva forognak üregeikben. Karja még egyszer a magasba lendül, aztán tehetetlenül levágódik. Szemei fennakadnak, s mint a kivágott fa, eldől a párnákon. Olyan, mint egy halott. Se légzés, se szívverés nem látszik rajta. Orra alatt, mint valami éktelenkedő hullafolt, szederjesedni kezd.

Most már mindenki könnyezik és mellét veri. „Ki értünk megfeszítettet.” Így még szónok nyelve, író tolla, festő ecsetje nem érzékeltette Krisztus szenvedését!

Imádság és bánat bujkál a lesütött, nedves szemekben. Ma mindenki hiszi, hogy ami lelkében megkondult, valódi, tökéletes bánat volt. Ma mindenki hiszi, hogy ebből az egyszerű szobából mint jobb, nemesebb ember távozik.

8. A kétéves koplalás

De talán a stigmák és víziók sem keltettek olyan általános érdeklődést és világszenzációt, mint Neumann Teréznek immár két éve tartó koplalása. A tudományos érdeklődés homlokterében főleg ez áll.

Már szenvedései ecsetelésénél megemlékeztünk azokról a csúnya, gennyes toroksebekről, melyek gyakran hosszú ideig lehetetlenné tették számára a táplálkozást, sőt súlyos légzési zavarokat is okoztak. Már 1922 karácsonya óta nem tudott rendesen táplálkozni. Megesett, hogy tizenkét napig még egy csöpp vizet sem volt képes lenyelni s hogy egy negyedévig csak szalmaszálon szűrőszőlgetve folyadékot ihatott. Majd ezzel is lassanként alábbhagyott.

Édesanyja természetesen sokat aggódott emiatt s az éhenhalástól féltette Terézt. De ha unszolására valamit magához vett, akár a legfinomabb ételt, hamarosan heves fulladási rohamok között ki kellett újra adnia. Már csak kávé, vízen s málnaszörpön élt, két-három evőkanállal naponta.

De ne gondolja senki se, hogy Teréz szántsándékkal böjtölni akar. Hogy oktalan vallási felbuzdulásban keresi az önmegtagadást. „Ha enni tudnék – vallja ő maga – ennék.”²⁹ S hogy nem eszik, az csak onnan van, mert nem is kívánja sem az ételt, sem italt.

1926 karácsonya óta folyadékot sem vesz magához. Legfeljebb az áldozásnál, hogy a nyelés könnyebben menjen, egy pár minimális csepp vizet. Misztikus áldozásai óta még azt se, csak pénteki napokon.

Beteges utalat étellel vagy itallal szemben nincs benne. Bírja a szagát, benéz a konyhába, szívesen végigüli az egész étkezést. De éhsége és szomjúsága nincs, mindig egyformán jóllakottnak érzi magát. Egy berlini orvos, dr. Weissl kérdésére, hogy miként magyarázza ezt, természetes egyszerűséggel így felelt: „bizonyára Isten akarata. És amit Isten akar, az történik.”³⁰

S amellet Teréz egyáltalán nem mondható csontvázzá lesóványodottnak. Arca ugyan sápadt, de rossz színben igazán nincsen. Régebben, mikor még legalább folyadékkal élt, súlya folyton csökkent. 1926 karácsonya, tehát a teljes koplalás óta, semmit sem fogyott, testsúlya mindig egy és ugyanaz.

S hogy ez így van, hogy a kétéves koplalás nem mendemonda, bódult agyak naiv meséje, annak már megvan a maga tudományos próbája s megállapítása is.

Az illetékes regensburgi püspök ugyanis, hogy a szenvedélyes vitatkozásoknak véget vessen s a kérdést tudományosan tisztázza, elrendelte Teréz elszállítását egy semleges klinikára alapos megfigyelés végett. Teréz azonnal s készségesen belement, a szülők nehezen és vívódva, de szintén beletörődtek. Már minden előkészület megtörtént az elszállításra, amikor egy pár tolakodó orvos tapintatlan fellépése, durva kiszólása, sokat sejtető kaján mosolygása mindent megghiúsított. Akadt ugyanis olyan finom, tapintatos orvos, aki ilyeneket mondott a szegény szülőknek: csak egyszer a kezünkben legyen! Majd gipszbe tesszük az egész leányt s mesterségesen táplálni fogjuk. Aztán meglátjuk, mi lesz! – Ilyen és hasonló kiszólások nemcsak az egyszerű, falusi szülőkben, de talán minden gyermekéért aggódó szülőben felkeltette volna a gyanút, hogy ezek az orvosok talán még arra is képesek, hogy ezt a nekik kényelmetlen lényt eltegyék láb alól.

A szülők ezek után gyermeküket klinikára nem adták. Kijelentették, hogy nem egy, de száz orvos vizsgálhatja, nem tizenöt, de százötven napig, de csak itt, a saját házukban, az ő szemük előtt.

A püspök erre tizenöt napos házi vizsgálatot rendelt, mely 1927. júl. 13-tól júl. 28-ig tartott. A megfigyelést négy orvosilag képzett betegápoló apáca, az orvosi vizsgálatot és

²⁹ Witt: Konnersreuth. 57. old.

³⁰ Spirago: Klarheit über Konnersreuth. Lingen, 1928. 44. old.

felügyeletet pedig egy egészségügyi főtanácsos, dr. Seidl s egy ideggyógyász orvosprofesszor, dr. Ewald Erlangenből látta el.

A négy apácát, akiket úgy válogattak össze, hogy ne is ismerjék egymást, az orvos két napig instruálta. Kettenként felváltva, éjjel-nappal a beteggel kellett lenniök, méréseket eszközölni s mindenről naplót vezetni. Dr. Seidl a vizsgálat tartama alatt kilencszer látogatta meg a beteget, a leghetlenebb időkben, kétszer éjszaka. Az ideggyógyász két ízben tartott alapos vizsgálatot.

A nővérek azzal kezdték, hogy padlótól a tetőig a beteg szobájában mindent tüzetesen átvizsgáltak. Teréz egy pillanatra sem maradhatott egyedül, sem nappal, sem éjszaka, sem otthon, sem a templomban,³¹ sem a szabadban. Mosakodnia sem volt szabad, a nővérek mosdatták egy nedves vászondarabbal. Szivacsot nem volt szabad használni. A szájvizet előzőleg lemérték s használat után szintén. Minden testi kiválasztódását felfogták, lemérték s klinikai laboratóriumokba küldték. Testsúlyát, hőmérsékletét s pulzusát állandóan mérték és figyelték. Füléből vért vettek, úgyszintén a pénteki extázis alatt a szeméből s szívéből kicsorduló vérből. A stigmákról s az extázis egyes jeleneiről fényképfelvételeket kellett készíteni.³²

Amint látható, ez a vizsgálat kemény és terhes követelésekkel lépett fel Terézzel szemben s lelki erejének nem közönséges próbáit kellett adnia. Csak azért mondtuk el a vizsgálat lefolyását ennyire részletesen, hogy láthassuk, milyen alapos s mindenre kiterjedő volt, s hogy manapság az Isten kiválasztottjainak micsoda szekatúrákon kell keresztülmenniök.³³

S az eredmény? A hőmérséklet normális volt, állandóan pár tized 36° fölött. A pulzus rendes, még az extázisok alatt is 60–80. A kipreparált vér normális arányú: hämoglobin-vérfesték 70. A hányásnál felfogott anyag jórészt vér volt, ételmaradéknak nyoma sem volt. Teréz a tizenöt nap alatt semmit sem evett s nem is tett kísérletet sem arra. A naponkénti szentáldozásnál lenyelt ostyadarabkák a 15 nap alatt összesen 0,39 g-ot adhatnak ki; az ehhez használt pár csepp víz együttesen 45 cm³, azaz három evőkanálnyi lehetett. Székletétele az egész idő alatt nem volt, vizelet háromszor a lehető legkisebb mértékben. Testsúlyában voltak ingadozások. A vizsgálat megkezdésekor 55 kiló, az első extázis után szombaton 51 kg; tehát a szenvedés és vérveszteség következtében lefogyott 4 kilót. Szerdára már 54 kiló volt, vagyis táplálékfelvétel nélkül gyarapodott 3 kilót. A második extázis után szombaton 52,5 kg, csütörtökön, a vizsgálat utolsó napján újra 55 kiló.

Ezek után maga a regensburgi Ordinarius szögezte le hírlapilag is aényt, hogy Teréz valóban nem táplálkozik s hogy a vizsgálat egy semleges klinikán sem történhetett volna szabályosabban.

Hogy emellett az életmód mellett az alvási szükséglet is a legminimálisabb, már könnyebben érthető. Természetesen ez se az önmegtagadás miatt van. Teréz ugyan lefekszik mindennap este 9 óra tájban, de nem tud aludni, legfeljebb hajnalban 1–2 órát. A tizenöt napos megfigyelés alatt például mindössze tíz órát aludt. Az álmatlanság azonban nem gyötrelm számára, sőt kedves, szívesen látott vendég, amikor végre egyedül s zavartalanul imádkozhatik. Egyedül a péntekről szombatira virradó éjszakát alussza jól keresztül.

9. Az aramei nyelv

Teréz vízióiban, melyek különben az átlagos bibliai ismereteken alig emelkednek felül, van egy feltűnő s meglepő momentum. Krisztus és az apostolok szájából egy furcsán hangzó,

³¹ Erre az időre a gyónást is felfüggesztették.

³² Ewald: Die Stigmatisierte von Konnersreuth. München, 1927. 40. old. – E fényképek publikálására a püspök nem adott engedélyt.

³³ Erre mondta egy humoros német pap: manapság már szentnek sem érdemes lenni!

keleti nyelvet hall, melyet hüen visszaad, de egyáltalán nem ért. Természetesen nem hosszú beszédekről, hanem csak mindössze 25–30 mondatról van szó.

Mikor Jézust Júdás csókkal elárulja, a tanítványok izgatottan kiáltanak valamit Júdás felé. Mikor Jézust ruháitól megfosztják, a körülállók ajkairól vad megjegyzések röppennek feléje. A keresztúton szól Szűzanyjához s a jeruzsálemi síró asszonyokhoz. A keresztfáról pontosan hallja a hét fájdalmas szót. Hallja Pétert a béna meggyógyítása után a nagytanács előtt védekezni. Stb.

Az emberek eleinte rejtély előtt állottak, melyet megfejteni nem tudtak. A rejtély azonban csak addig tartott, míg a híres orientalista hírében álló Wutz professzor a helyszínen megjelent. Sóbálvánnyá meredve hallgatta a fél-extázisban szendergő Teréz dadogó beszédét s kijelentette, hogy itt egy hihetetlen nyelvcsodával állunk szemben. Ez az egyszerű leány, aki még az irodalmi németet sem bírja s hegyes hazája érdes tájszólásán beszél, aramei mondatokat mond, a judeai és galileai tájszólás finom különbözőségeivel.

A kínos rejtély meg volt fejtve. A tanítványok azt kiáltják Júdás felé, hogy Galapa-Galapa, ami annyit jelent, mint áruló. A levetköztetésnél elhangzott megjegyzések durva, trágár szitkok, amilyeneket csak elvetemült emberek szoktak használni. Krisztus hét szava pontos aramei nyelv és kiejtés. Péter a nagy tanács előtt azt mondja: „A názáreti Jézus nevében, akit ti keresztre feszítettetek”. (ApCsel 4,10)

Egyik víziójában (1928. jún.) látta az Úr Jézus ünnepélyes bevonulását Jeruzsálembe s hallotta a nép lelkesült kiáltását: Schalem, schalem malkchi! Üdvözlégy! üdvözlégy király! ami Wutz szerint a rokon héber nyelven így hangzana: Scholeum, scholeum, hamelech!

1926 karácsony éjszakáján, mikor az isteni Kisdedet látta, hallotta az angyaléneket is, melyet azonban nem értett meg. Mikor pár nap múlva Wutz tanár meglátogatta, próbára tette s a Szentírásból ismert angyaléneket több idegen nyelven elmondta. Teréz a fejét rázta. Nem, nem így hangzott! Mikor azonban az aramei szöveget mondta, örömmel felkiáltott: ez az, így szólott!

Még csodálatosabb dolog történt egy másik víziónál, melyen véletlenül Wutz tanár éppen jelen volt. Az angyali köszöntést látta és hallotta Teréz, de az idegen nyelvű beszédet nem értette meg. A tanár újra több keleti nyelvvel tett próbát, hasztalanul. Teréz tagadólag intett. Végre elővette az aramei nyelvet. Teréz most már felismerte, csak hozzátette, hogy a szövegből még hiányzik valami. A tanár zavarba jött s kínosan gondolkozott. Aztán elmosolyodott. Teréznek igaza volt, ő tévedett. Az utolsó szó végéről egy suffixum elmaradt.

Különben Terézt e téren nem lehet zavarba hozni. Wutz tanár gyakran megpróbálta már félrevezetni s aramei nyelven, de hibásan idézett. Teréz a fejét rázta. „Nem így volt.” S addig nem helyeselt, míg a hibátlan szerkesztést s tiszta kiejtést nem hallotta.

A keresztfán függő Jézus ajkairól azt hallja: Eloi, eloi, láma sabakthani s nem a héber Eli, elit, mint az a Szentírásban áll. (Mt 27,46) Viszont, s ez szintén nagyon érdekes és jellemző, hogy az első pünkösdkor Pétert németül hallja prédikálni. Mintha a pünkösdi csoda megismétlődése volna, hogy a beszédet mindenki anyanyelvén hallja.

Végezetül a dolog megértéséhez még annyit kell hozzáadnunk, hogy az aramei a héber nyelv rokona; az Úr Jézus idejében a köznép, tehát a közhasználat nyelve is ez volt. Különben nehezen tanulható keleti nyelv, melyet a szorgalmas tudósoktól hemzsegő Németországban ma is csak négyen bírnak tökéletesen.

10. Kardiognosia, hierognosia, misztikus áldozás s egyéb csodálatos jelenségek

Teréz extázisának három fázisa van.³⁴ Az első a *vízió*, amikor kitárt karokkal az Úr szenvedéseinek nézésébe merül. Ilyenkor nem beszél s csak fájdalomtól eltorzult arca sejteti lelki élményeit. Mikor a látomásnak vége van, visszahanyatlik párnáira s kezdetét veszi a második fázis, amit a plébános „*a gyermeki meghatottság*” (kindliche Befangenheit) állapotának nevez. Ilyenkor sóhajt, nyöszörög s szemmel láthatólag szenved. Világosodó öntudatnál újra átéli a látottakat. Ha kérdezik, felel s dadogó, gyermeki nyelven elmondja látomásait. Tudatára ébred mérhetetlen szenvedéseinek s természete ösztönös érzéssel borzad vissza tőle. „Nem bírok tovább, nem akarok tovább szenvedni!” – susogják ajkai. Ilyenkor csak a papi áldás van rá megnyugtató hatással. Anélkül hogy látná, vagy hallaná, megérzi s elcsendesedik. A harmadik fázist a plébános az „*emelkedett nyugalom*” (gehobene Ruhe) állapotának nevezi. Teste pihen, míg az új szenvedésre megerősödik, lelke pedig mintegy elragadtatásba esik. Ha beszél vagy kérdésre válaszol, olyan, mintha más valaki beszélne belőle. Amit ilyenkor mond vagy amit mások neki mondanak, arra később vissza sem tud emlékezni. Még arra sem, hogy ki volt nála. Gyakran és erősen hangoztatja, hogy ezt az Üdvözítő mondja, sok kérdésre nem felel azzal, hogy ezt az Üdvözítő nem mondotta meg.³⁵

Dr. Gerlich, a Münchener Neueste Nachrichten szerkesztője, 1927 szeptemberében három napig időzött Konnersreuthban. Mint lapjában kimerítően maga elbeszélte, mikor szeptember 16-án az extázisban fekvő Teréz ágyához lépett, az egész lelki életéről teljes és hű képet adott. Több, bizonyos benső izgalomtól fűtött kérdésére azt a választ nyerte: „Ezt nem tudatja velem az Üdvözítő”.³⁶

1928 tavaszán Schrembs, amerikai (Cleveland) püspök látogatta meg Terézt, Fladden nevű kancellárjával. Mikor a püspök a szobába lépett, Teréz félextázisban odasúgta anyjának: „Anyá, az az úr temeltetted a mi hazánkból való; tőlünk nem messze született. Most azonban a nagy vizén túl lakik s eredményesen dolgozik Istenért. Még sokat kell működnie. Valami mondanivalóm van neki, de csak egyedül neki”.

A püspök megrendülve állott; ő valóban született bajor volt s csak mint bevándorló került Amerikába.

A jelenlevők kezdték a szobát elhagyni, a püspök kancellárja is. Teréz azonban ódaszolt: „Az az úr mögöttem, maradhat”. (Ti. született angol, aki németül nem ért.)

„Felfedte lelkem legmélyebb titkait, – beszélt el nyilvánosan maga a püspök – melyeket csak Isten tudhatott, meg én. Ez a kinyilatkoztatás úgy megrendített, hogy könnyekre fakadtam. Aztán beszélt hozzám a múltból s a jövőről. Leírta egyházmegyém papjait is, a legszemélyesebb s legegységibb tulajdonságaikig.”³⁷

A püspökre az esemény olyan hatással volt, hogy hazájába térve, négy órás beszédet tartott a konnersreuthi eseményekről.³⁸

Mager salzburgi egyetemi tanárnak hű képét adta egész eddigi működésének, leírta egészségi állapotát azzal a megjegyzéssel, hogy a müncheni orvos, aki 1927 karácsonyan megvizsgálta, nem jól ismerte fel a bajt. Legszemélyesebb ügyeit is szóba hozta.³⁹

1927. október 11-én bejelentette környezetének regensburgi püspök halálát, aki egyházmegyei zsinat közben váratlanul szívszélhűdésben elhunyt.

³⁴ Waitz: Die Botschaft von Konnersreuth. Feldkirch, 1928. 13. old.

³⁵ Az extázison kívül soha semmi különösebb képesség nem nyilvánul meg benne. Legalább is nem hallottam vagy olvastam ilyesmiről. E képességek az extázissal járnak.

³⁶ Spirago: Klarheit über Konnersreuth. 50. old.

³⁷ Lama: Ther. Neumann. 112. old.

³⁸ Catholic Universe Bulletin. Cleveland, 1928. febr. 17.

³⁹ Spirago. 50.

Egy zsidó berlini orvos, dr. Weissl írja:⁴⁰ „Ott állok a várakozó tömegben s hallgatom, hogy a zarándokok miket beszélnek egymással. Egyszerre csak mozgolódás támad a tömegben: egy új eseményről hoznak hírt. Épp most volt egy a Neumann Teréz szobájában, akinek ő azt mondta: „Te hitetlen vagy, takarodj!” Az illető azonnal kiment, autóba szállt s távozott.” (Egy nemkatolikus oldalról eredő híradás szerint az illető úr a hírhedt hamburgi istentagadó Drews volt.)

Teréz utolsó képe
(Háttérben a plébánosa)

1927 októberében egy idegen jelentkezett a plébánián s kérte a plébánost, hogy Terézt meglátogathassa. Mikor a kívánságot Terézzel közölték, így szólt: „Csak jöjjön, van számára valami mondanivalóm”. Az idegen belépett s Teréz ágyához ment. „Itt van egy ember, aki az édes Üdvözítőt nem állhatja, de az Üdvözítő se állhatja őt!” – kiáltotta Teréz anélkül, hogy

⁴⁰ Vossische Zeitung. 1927. aug. 19.

szemeit egy pillanatra is felvetette volna. Aztán elébe tárta bűneit, elvetemült életét. Az idegen megsemmisülten távozott. Egy oroszországi kommunista vezér volt.⁴¹

Egy szerencsétlen, szerelemtől bódult pap már elhatározta volt, hogy kilép az egyházból s megházasodik. De még egyszer látni akarta Terézt. Menyasszonyával együtt utazott Konnersreuthba. A pénteki extázis látványa s a lelkükbe látó Teréz szavai úgy megrendítették mindkettőjüket, hogy az egyik mint trappista szerzetes, a másik mint Szent Vince-nővér szolgálják ma már bűnbánatban az Urat.⁴²

Ugyancsak egy pénteki napon történt. Az extázis utáni szünetben. Teréz nyugtalan volt s kijelentette, hogy van a szobában valaki, aki az Üdvözítővel ellenséges viszonyban áll. S rá is mutatott egy úrra. A plébános iparkodott megnyugtatni Terézt, hogy az illető müncheni festőművész. „Hazudik – kiáltotta a leány izgatottan – ő pap, húsz év előtt aposztalt, de örökre pap marad.” Az idegen összetörve távozott s később a plébánosnak bevallotta, hogy Teréz igazat mondott, a lelkébe látott.⁴³

Szemtanuk leírása szerint megtörténik gyakran az is, hogy Teréz felel kérdésekre, melyeket még ki sem mondtak, hanem csak a lélek mélyén lebegnek formázódva. A jelenlétében felnyitott levelekről, anélkül hogy elolvassná vagy bele nézne, megmondja, ki írta, honnan jött s mi a levél kérésének a tárgya.

De Teréz nemcsak a szívek rejtett titkaiban olvas (kardiognosia), hanem csodálatosan kifejtett s szinte csallhatatlan érzéke van az ereklyék felismerésében s meghatározásában, az igazi s a hamisított megkülönböztetésében (hierognosia).

Gerlich, a Münchener N. N. protestáns főszerkesztője beszéli, hogy jelenlétében a lelkész egy tartóba foglalt ereklyét nyújtott Teréz felé. A leány megérintette s anélkül, hogy szemeit felnyitotta volna, így szólt: „Ez az édes Üdvözítő keresztjéből való”. S pontosan megjelölte a helyet is, ahonnan lemetszették.⁴⁴

Egy másik pap egy alkalommal egy ezüst keresztet tartott ajkai elé. Teréz azonnal megszólalt: „Ebben ereklye van attól a leánytól, akit nyakon szúrtak; Cecíliának hívják. Van még benne Szent Teréz-ereklye is, de a nagy Terézé. Aztán van még benne három más; de azok csak oda vannak érintve”. A pap zavarodottan nézett, mert ő a keresztben rejlő ereklyékről nem tudott. Azonnal megpróbálta felnyitni, de nem bírta a titkos zár nyomára jönni. Végre mások segítségével sikerült a keresztet fölfeszíteni, s valóban, a Teréz által megjelölt ereklyék benne voltak.

Egyszer Lizioi Kis Teréz ereklyéjét érintették kezéhez, azonnal mosolyogva, örömmel szólt: „Ó, én ezt jól ismerem. Ez a leány már gyakran meglátogatott, ő gyógyított meg a vakságtól s a gerincsérülésből s begyógyította a bőrömet (ti. a sebeket)”. A plébános kérdésére, hogy vajon Kis Szent Teréz olyan sokat megtehet, határozottan és gyorsan válaszolt: „Ő semmit sem tehet, ő csak szól az Üdvözítőnek s azt teszi, amit az Üdvözítő neki mond”.

Messzire vezetne Teréz csodálatos képességeit bővebben részletezni, hisz annyi a tanúktól megírt s garantált eset.⁴⁵ Még csak a legfeltűnőbből, Teréz misztikus áldozásáról néhány szót.

⁴¹ Allgäuer Zeitung. Okt. 8.

⁴² Staudinger: Die Leidensbraut von K. Salzburg. 1928. 11. old.

⁴³ Waitz: Die Botschaft von K. 22. old.

⁴⁴ Lama: Ther. Neumann. Bonn, 1928. 98. old.

⁴⁵ A PPEK megjegyzése: ilyen esetet örökít meg Horváth Kálmán: *Prohászka a szívekben – Magyar Fioretti*, 908. cikkely is [megtalálható a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtárban: www.ppek.hu/k550.htm].

„Cser Jolán kereszténővér mondta el:

Az angolkisasszonyoknál voltam képzős. Egyik napon nagy vendéget kísért be tantermünkbe a tisztelendő főnöknő.

Majláth püspök úr jött be hozzánk. Külföldön járva meglátogatta Neumann Terézt. A plébánosnak nem mondta meg, hogy püspök, csak azt, hogy pap. Meghatódva állt meg Neumann Teréz mellett. Semmit sem szólt.

1928 elején merült fel az első hír a lapokban arról, hogy Teréz nyelvéről az áldozásnál a szent ostya magától eltűnik s azóta erősen tartja magát s már számtalan tanúja van.

E sorok írójának az egyik szemtanú, Baudenbacher neuburgi redemptorista szerzetes, az esetet így beszélte el: „A reggeli mise folyt éppen. Teréz az oltár mögött, ahonnan kilátni nem lehet, szokásos karosszékén ült imába merülve. Én közvetlenül mellette térdeltem, arccal őfelé. Egyszerre csak Teréz fölkapta a fejét, arcára földöntúli, boldog mosoly szállt s karjait kitérve oldalt fordult. Csak akkor vettem észre, hogy a pap az áldoztató kehellyel közeledik. Most már mereven figyeltem, szememet egy percre se vettem le Teréz arcáról. Nyelvét kinyújtotta s a pap rátette a szent ostyát. Abban a pillanatban, anélkül hogy nyelvét behúzta volna, vagy a legkisebb nyelőmozdulatot is észlelhettem volna, a szent ostya eltűnt”.

Állítólag így folyik le most már mindennap a szentáldozás, a pénteket kivéve, amikor is csak egy nyolcadrész szentostyát kap egy kanálban pár csepp vízzel. S a legnagyobb kínlódások s fuldoklási rohamok között percekig tart, míg le bírja nyelni... Mintha a pénteki szenvedéshez ez is hozzátartoznék...

Különben mindenki állítja, hogy az Úr Jézus eucharisztikus közeledtét megérzi. Még víziók közepette is, Jézus nevét susogva, üdvözült arccal, kitárt karokkal fordul a még csak a lépcsőn feljövő áldoztató pap felé s mikor a pap ágyához ér, megragadja karingét s úgy vonja közelebb.⁴⁶

De Teréz távoli eseményeket is biztosan megérez. Tudta előre s bejelentette, hogy a Freisingben összegyűlt püspöki kar mit határozott fölöle; előre megmondta az illetékes püspöktől kiküldött vizsgálóbizottság érkezését. Megérezte, amikor a római látogatáson levő Faulhaber müncheni bíborosérsek a Szentatyának róla referált s az időpont feltűnően talált. Egy pénteki extázisban megérezte, hogy a pápa őt s gyóntatóját megáldja, helyesebben mindkettőjüknek áldását küldi. S pár nap múlva a müncheni nunciatura megküldte neki a pápa áldásával s sajátkezű aláírásával ellátott fényképét.

Hogy az ilyen rendkívüli életnek kisugárzó s magával ragadó ereje van, azt természetesnek fogja mindenki találni. Neumann Teréz közelében nehéz közömbösnek maradni! Aki gyűlöli az Istent, az Neumann Terézen keresztül talán még jobban meggyűlöli, de akinek van még egy-két jó húr a lelkében, az bizonyosan rezonálni kezd.

Konnnersreuth sohsem volt ugyan rossz falu, mélyenjáró, különös panaszra nem adott okot, de hogy Teréz életének megrendítő fordulatai nem mentek el nyomtalanul fölötte, az is bizonyos. A vallásos élet mély, eleven, erős s tettekben megnyilvánuló. Egy egyszerű péntek reggelen – magam figyeltem meg – a falusiak közül 100–120-an járultak a szentáldozáshoz, ami egy 952 tagú falunál hatalmas arány. Késő este bekóboroltam a falut s meghatottan, könnyezve kellett megállanom az ablakok alatt. Majdnem minden házból kórusban a közös esti ima hangja hallatszott. A korcsmákban egy-két korsó sörre ott is csak betérnek az atyafiak, de este kilenc órakor már hangos Grüss Gott-tal mindenki szedelőzködik. A bíró mondja, mint hallatlan esetet, hogy 1928-ban a falu már az elmaradhatatlan farsangi báltól és mulatságtól is egyértelműleg eltekintett.

De Teréz azt kérdezte tőle:

– Miért jött el hozzám a püspök úr? Hiszen Önnél két szentnek az ereklyéje van: egy szent püspöké és egy szent királyé!

– Képzeljék el, kedves Leányaim! – mondta nekünk a püspök úr – tényleg: Ottokár püspök és IV. Károly király ereklyéje volt a breviáriumomban!”

[Majláth püspök 1940-ben halt meg, tehát még azelőtt hangzott el ez a megjegyzés. Azóta II. János Pál pápa IV. Károlyt 2004-ben boldoggá avatta (és szenttéavatási eljárását megkezdték). Remélhetőleg Prohászka püspök is a prófécia szerint a szentek sorába kerül. Azt azonban a magyar egyháznak és annak főpapjainak kell kérnie és szorgalmaznia.]

⁴⁶ Egy szemtanútól, Gessler unterfrankeni plébánostól tudom. Ugyanezt megírta Waitz püspök is: Die Botschaft von Konnersreuth. Feldkirch, 1928. 12. old.

A nagy lelki megrendüléseken kívül, amit majd mindenki örök emlékként Konnersreuthból magával visz, nagy megtérésekről is vannak már biztos hírek. A konnersreuthi gyóntatószék sokat tudna erről beszélni! Ezek közül mindenesetre a legfeltűnőbb egy gazdag ludwigshafeni zsidó patikus megtérése. Heteket töltött Konnersreuthban; pedig hetykén, arrogánsul jött. Ott aztán szépen megtört s megkeresztelkedett; Teréz a keresztanya. Ma már teológiát tanul s papnak készül.

Pedig ezek nem legendák, amikkel a lázas fantázia fonja körül Teréz alakját! Hiteles esetek, amiket jegyzőkönyvek, vallomások erősítenek meg. Bővebb leírástól s a nevek publikálásától csak az élő személyek iránti köteles tisztelet tart vissza bennünket.

Hogy Terézzel s körülötte mi minden történt, azt igazában csak egy ember tudná megmondani: a falu plébánosa, aki gyóntatója is. De ő hallgat; csak nagyon kevésszer s nagyon röviden hallatta szavát. De – azt mondják – a régi krónikások egyszerűségével s hű rövidségével mindent feljegyez. Sok minden, amit ma csak a fáma nyelve suttog, majd akkor nyer beigazolást, ha egyszer ez a hallgatag ember megszólal s írásait átadja a történelemnek. Mint ahogy Teréz lelki életét is rajta kívül csak egy ember ismerheti igazán, az egyedüli, akivel Teréz állandó levelezésben áll. De aki nem beszélhet, mert ígéretet tett, hogy Teréz haláláig soha semmit sem fog szólni vagy írni róla.⁴⁷

Végezetül álljon itt egy magyar tanú, dr. Horváth Győző püspök leírása:

„Kilenc óra volt, mikor Teréz egy mosollyal az ajkán ebbe a fensőbb nyugalmi állapotába merült. Hárman voltunk ágyánál: a speyeri püspök, a plébános és én. A plébános halkan megkérdezte tőle, hogy hajlandó volna-e a két püspökkel beszélni. Késznek nyilatkozott erre, de megjegyezte, hogy még van valaki a szobában; tudta, hogy az is szeretne vele beszélni. Ez pedig Brauns német exminiszter volt, aki oly irányban állt távol az ágytól, hogy őt Teréz szemeivel egyáltalán észre sem vehette. Szívesen beszéltem vele is, válaszolta halkan a plébánosnak, de úgy, hogy én is hallhattam; ő sok jót tett – úgymond – és lelkiismeretes volt dolgaiban. Erre azután magára hagytuk őt a speyeri püspökkel, aki egy jó negyedóráig társalgott vele. Brauns és csekélységem tizenegy órára vártunk, amely tájban, tapasztalat szerint, ismét az erősítő fensőbb nyugalom állapotába szokott merülni Teréz, talán azért ismét, hogy erőre kapjon az azután következő hosszú keresztrefeszítési látomások elszenvédésére. Tizenegykor tehát odaültem ágyához s hogy egyéb meglepő válaszait ehelyütt elhallgassam, csak azt említem meg, hogy egy régi, kedves halottamról, akit ő nem ismerhetett s akiről sem jót, sem rosszat nem mondtam neki, ilyirányú kérdésem nélkül, önként, pár szóval, teljesen pontos egyéni jellemzést adott. Miután Brauns exminiszter is befejezte társalgását Terézzel, én a plébánossal ismét bementem hozzá. A plébános négy-öt levelet akart vele közölni, amikre Teréz válaszát kérték ügyes-bajos emberek. Halkan elmondja neki az egyik levél kérdezősködését, mire Teréz azt válaszolja, hogy az illető meghalt s megnevezte a halálozás helyét. A többi levélre nézve a plébános jelzi, hogy nem látszik bennük semmi különös dolog; s Teréz válaszol, hogy: „igen, nincs semmi különös dolog bennük, nem szükséges válaszolni az illetőknek, hallgassanak a lelkiatyjukra”.⁴⁸

⁴⁷ A jelek arra vallanak, hogy ez az ember W. Muth, a Rózsakert szerkesztője.

⁴⁸ Dr. Horváth Győző: Neumann Teréz. Kalocsa, 1929. 14. old.

III. A tények megértéséhez

1. A csoda lényege

Mielőtt a hüen elbeszért tények magyarázatához s megoldási kísérleteihez hozzáfognánk, egy pár bölcséleti, teológiai s történetkritikai fogalmat kell röviden, de élesen tisztáznunk.

Mi a csoda?

„A csoda – Rótt Nándor fogalmazásában – olyan rendkívüli, érzékeink alá eső jelenség, mely az összes természeti erők képességeit túlhaladó hatásban érvényesül s azért a természetes hatókon túlfekvő Istenre mutat.”⁴⁹ E meghatározás szerint a csodának négy kelléke van:⁵⁰

a) érzékeink alá eső rendkívüli jelenség. Mert maga a szó a csodálkozásból ered; csodálatot pedig csak az kelt, ami érzékelhető. Ezért az ostya átváltoztatása Krisztus testévé nem csoda, mert érzékeink előtte is s utána is csak kenyeret látnak s csak a hit által megvilágosított ész ismeri az óriási különbséget. Viszont Lázár feltámasztása csoda, mert a szemtanúk előbb oszlásban lévő hullát, azután meg eleven, élő testet láttak.

b) A csodát történelmileg minden kétséget kizárólag igazolni kell. Szóbeszéd, mendemonda, legenda nem elég; hiteles tanúk eskü alatti vallomása kell. Ezért például Lourdes-ban az odaérkező betegektől orvosi bizonyítványt követelnek s az ottani orvosi kommisszió is látteleket s jegyzőkönyvet vesz fel.

c) A jelenségnek a természet erőit túl kell szárnyalnia. Vagyis olyannak kell lennie, amit a természet erőivel többé magyarázni nem lehet. A csoda olyan hatás, melynek elégséges oka nincsen a teremtés összes tényezőiben sem s ezért

d) a természetén túl fekvő hatóra vagyis az Istenre mutat. Ezért legfőbb jegye mindig az, hogy kívül áll s felette áll a teremtet világ rendjének.

Talán mondani sem kell külön, hogy a második kellék a legnehezebb s egyúttal a legfontosabb is. De vajon ismerjük-e a természet összes erőit? Hol van az élesen megvont határ a természetes s a természetfölötti között?

Annyi bizonyos, hogy ez a választóvonal objektíve megvan, ha mi emberek szubjektíve még nem is ismerjük pontosan. Jórészt tudjuk, meddig terjednek a természeti erők s tudjuk azt is, mit kell tartanunk természetfelettinek. A két határvonal azonban eddigi tudásunk szerint nem ér össze, nem esik egybe. A kettő között van egy keskeny terület, melyről még nem tudjuk, hogy vajon a természeti vagy a természetfeletti erők birodalmába kell-e utalnunk. S az is kétségtelen, hogy épp az ún. misztikus jelenségeknek egy része idetartozik.

P. Leiber joggal és okkal figyelmeztet arra, hogy ez a természetes és természetfölötti között fekvő bizonytalan, szűk régió senkit sem jogosíthat fel arra, hogy most már minden ki nem magyarázható jelenséget ide utaljon. A legnagyobb logikai abszurdum volna, a tudományos magyarázkodás minden csődjénél most már a természet ismeretlen, rejtett erőire hivatkozni. Tudománytalan, sőt a legnagyobb fokban nevetséges volna például Lázár feltámasztására is azt mondani, hogy: kérem, a tudomány még nem ismeri a természet összes erőit; tessék várni, majd eljön az idő, amikor erre is magyarázatot fog találni. Ez már nem tudomány, hanem rafinált kibúvó a tények kényszerítő súlya alól!

Arra is nagy-nagy tekintettel kell lenni a csoda lefolyásánál, vajon az igénybevett eszköz arányban áll-e a létrejött eredménnyel? Ha igen, csak természeti tüneménnyel állunk szemben; ha nem, a természetfölöttiség kapuja nyílt ki. Egy szemhályogot az orvos is el tud

⁴⁹ Rott: Csoda és Természettudomány. Budapest, 1907. 10. old.

⁵⁰ Leiber: Konnersreuth. Stimmen d. Zeit. 1927. 163. old.

operatív beavatkozással távolítani, ez tehát nem is csoda. De ha Krisztus a vak szemét sárral megkeni s az azonnal látni kezd, úgy már csodával állunk szemben, mert az igénybe vett eszköz nincs arányban az eredménnyel.

A csoda fogalmának tökéletes tisztázásához a skolasztikusok felosztása is nagyban hozzájárul. Szerintük ugyanis háromféle csoda van:

1. Csoda, mely felül áll a természet rendjén (supra naturam). Vagyis olyan események, melyek a természet minden erőit teljesen (absolute) felülmúlják. Ilyen például az Isten Fiának a megtestesülése.

2. Csoda, mely ellentétben áll a természet rendjével (contra naturam). Tehát olyan történések, melyek valamely természettörvénnyel ellentétben (de nem ellenmondásban) állanak. Ide vág a tüzes kemencébe vetett ifjak példája, akik a tűzben nem égtek el.

3. Csoda, mely kívül áll a természet rendjén (praeter naturam). Ezek olyan dolgok, melyeket ugyan a természet is létre hozhat, de az illető esetben természetfeletti erők működése. Ilyenek átlag a csodálatos gyógyulások. Például, ha egy eltört kar még aznap begyógyul: csoda, mert a természet törvényei szerint csak hetek múlva következhetnék be.

Talán fölösleges is hangsúlyoznunk, hogy minden katolikus ember a csodában hisz. A mi számunkra a csoda nem probléma. Sőt senki számára sem lehet az, aki egy személyes Isten létében hisz. Természetesen más a csoda lehetősége s megint más a ténykérdés, vajon hic et nunc, tehát egy konkrét esetben csoda történt-e? Ez már nem a hit, hanem a történelmi megállapítás dolga. Mindenkinek kötelessége először természetes magyarázatokhoz folyamodni s csak ha azok csődöt mondanak, van joga csodáról beszélni. Az örökös kételkedés itt éppoly elhibázott, mint a mindent biztosra vevő, készpénznek fogadó naiv hit. „Az Egyház ítélete a természetes kutatás munkáira épült fel mindig. És az Egyház példája itt valóban utánzásra méltó. Az Egyház nem ítél túlgyorsan, hanem csak a természetes lehetőségek beható vizsgálata után; az ő ítélete kötelező ránk nézve. S annál nagyobb örömmel vetjük magunkat alá ítéletének, mert egész történelméből tudjuk, hogy Istenadta csalatkozhatalansága mellett sem gondolta, hogy a tények tüzetes és gondos megvizsgálásán felülemelkednék” mondja Wunderle.⁵¹

2. A magánkinyilatkoztatások értéke

Mivel sokan szinte beteges örömmel hajszojják a szentek vagy Isten kiválasztottjainak megnyilatkozásait s főképp vízióikban újat, a hit számára is továbbépíthetőt szimatolnak, egy pár józan szót a magánkinyilatkoztatások értékéről föltétlenül be kell iktatnunk.

A magánkinyilatkoztatások lehetnek hasznosak vagy érdekesek, megrendítőek vagy oktatók, de rájuk a hitnek szüksége nincsen. Sőt nem is lehet! Az isteni kinyilatkoztatás Krisztussal s az ő apostolaival lezáródott. Ahhoz sem hozzátenni, sem belőle elvenni nem lehet. A csalatatlan tanító Egyház is csak a meglévő krisztusi kinyilatkoztatás alapján állhat s újat az idők folyamán a hit tanrendszerébe nem fűzhet. S ha meg is történik, hogy az Egyház új ájtatosságot (Jézus Szíve) vagy új ünnepet (Úrnapja) kreál valamely szent magánkinyilatkoztatása alapján, ez csak alkalom, de nem indítóok s legkevésbé dogmatikai alap. Az Egyháznak mindent, a látszólag új szokást is, a meglévő hitigazságokból kell megindokolnia.

Ebből már nyíltan következik, hogy az Egyház a magánkinyilatkoztatásokkal szemben meghagyja minden embernek a vélemény szabadságot. Aki hiszi és üdvösnek tartja, fogadja el s használja lelke üdvösségére; aki viszont nem lát okot és alapot a maga számára, bátran napirendre térhet fölötte.

⁵¹ Wunderle: Die Stigm. v. Konnersreuth. Eichstätt, 1927. 45. old.

A magánkinyilatkoztatások elbírálása különben is nagyon nehéz, sokszor talán lehetetlen is. Mivel külső kritériumai nincsenek, csak igen magas életszentségre jutott embereknél s ott is a hitigazságok szemmeltartásával jöhetnek komoly megfontolás tárgyává. Az Egyház maga olyan kényesen óvatos, hogy a magánkinyilatkoztatásokkal egyáltalán nem törődik s a szenttéavatásnál is csak azt vizsgálja meg, vajon nincs-e azokban valami a hit vagy erkölcs ellen. Úgy hogy az egyházi jóváhagyás is pusztán ennyit jelent. De semmivel sem többet!

A magánkinyilatkoztatások elbírálása azért oly nehéz, szinte lehetetlen, mert extázisban történnek. S így sohasem lehet biztosan tudni, hogy az illető elragadtatásából magához térve, vajon a látottakat és hallottakat hűen reprodukálja-e? Az is megtörténhet, hogy összekeveri, hogy akaratlanul a saját tudásából hozzáad, vagy pláne, hogy a kiismerhetetlen, bő vénája tudatalatti benyúlik vízióiba s károsan kiegészíti.

Aki csak egy kicsit járatos a szentek életében s a misztikában, tudja, hogy e téren elég gyakori az ellenmondás. A szentek víziói nem mindig egyeznek, sőt néha ellentmondásban is állnak egymással. Elég legyen rámutatnunk arra, milyen különbözőképp látták a misztikusok Krisztus keresztyét. Az egyik a szokásos ábrázolásban, a másik egy Y alakjában. A felfeszítés vízióiban is van ellentmondás. Az egyik Krisztus lábait egymásra fektetve, egy szeggel látja átszúrva, a másik mindegyiket külön-külön.

Teljes bátorsággal mondhatjuk tehát, hogy a víziókban lehet, sőt gyakorta van tévedés s csalódás. A jezsuita Poulain odáig megy, hogy a víziók háromnegyed részét, hacsak magas életszentségre jutott emberekről nincs szó, tévedésnek s csalódásnak jelenti ki.

3. Elővigyázatosság és tisztelet a tényekkel szemben

A misztikus jelenségeknél nagyfokú elővigyázatosságra van szükség. Az emberi gonoszság vagy beteges, exaltált hajlam, gyakran megkísérli utánacsinálni. Tudatos szemfényvesztés vagy akár öntudatlan csalás éppen nem ritkaságok ezen a téren. A történelem már sok ilyen kísérletről tud, melyeknek mélyén feltűnési viselkedés, a szentség glóriájában való tündökölni vágyás, szennyes üzlet, vagy az igazi misztikus jelenségek diszkreditálásának ördögi vágya húzódott meg.

Alig tűnt fel Neumann Teréz, alig járta be a világsajtót stigmatizációjának szenzációja, már felbukkant egy másik hír is⁵² valami Paul Diebel nevű bányászról, aki berlini orfeumokban s varietétkben hasonlókat mutogat. Szeméből vérkönnyek hullottak, mellén kirajzolódott egy véres kereszt s hallatlan erőfeszítések között bőre alól kisajtolta egy pár vércseppet. S mindezt persze pezsgős urak, hisztérikusan tapsoló hölgyek előtt pénzért!

Ez alkalommal azonban a csoda nem sokáig tartott. A leleplezés onnan jött, ahonnan senki se várta. Paul Diebel, a sziléziai suszter és bányász, keveselve a honoráriumot, a berlini újságírók előtt felfedte nagy titkát.⁵³ Elmondta többek közt, hogy a véres keresztet például miként hívja létre. Két-három órával a fellépés előtt, valami kemény tárggyal (vonalzó, ceruzahegy) kirajzolja, bevési mellé a keresztet. A nyom nemsokára eltűnik, úgy hogy senki sem láthatja. A mutatvány alkalmával izomösszehúzódások által sikerül neki a vért nagy mennyiségben a benyomott bőr alá terelni, miáltal megjelenik a furcsa veres kereszt. A vérkönnyeket is úgy hozza elő, hogy előzőleg megkarcolja a szeme szegletét.

De régebben is fordultak elő hasonló esetek. A leghírhedtebb bizonyára Magdalénának, a cordobai apátnőnek az esete a tizenhatodik századból. Ez a ravasz, elszánt apáca különleges isteni kegyelmeket mímelt s papokat, szerzeteseket, püspököket, sőt inkvizitorokat tudott

⁵² Sajnos, a különben sok megértést tanúsító magyar lapokban is. Ilyen közönséges beállítást még az Est-től sem várhattunk!

⁵³ Berliner Tageblatt, 1928. ápr. 10.

elámítani. Negyven éven át elragadtatásokban, víziókban, jövődölésekben kéjelgett s tizenegy álló évig játszotta a böjtölőt, holott titokban eléggé kárpótolta magát.

Spirago⁵⁴ elbeszéli a legújabb esetet is, mely 1914-ben történt. Egy Jerovsek Johanna nevű cselédleány Fiumében apácáknál szolgált, akiktől stigmatizációs jelenségekről hallott. A számító leány, gondolva, hogy így szent hírre jut, s bőséges adományokat kap, elhatározta, hogy ő is megpróbálja. A hét bizonyos napjain elragadtatásba esett s fején, mellén, kezein, lábain vér mutatkozott. Fiuméből a Laibach melletti Wodicába költözött át, ahol óriási tömegek keresték fel, hogy véres extázisának tanúi lehessenek. Az első nyomot a leleplezéshez egy fiákeres szolgáltatta; feltűnt neki egy szép napon, hogy a leány a vágóhídról jön s egy köcsög meleg borjúvért visz haza. A laibachi püspök erre vizsgálatot indított, mely azonban eredménytelen maradt. A leleplezés végre is egy bátor szerzetesnek sikerült. Mikor a leány éppen extázisba jött, egy elszánt gesztussal lerántotta egész testéről a takarót. Vége volt. A körülállók ágyában egy vérral telt palackot, egy ollót s egy láncot találtak, amik segítségével a stigmákat létrehozta. A laibachi törvényszék csalás miatt 10 hónapi súlyos börtönre ítélte az elvetemült leányt.

Mindezt csak azért mondtuk el, hogy a misztikus jelenségekkel szemben elővigyázatosságra és óvatosságra intsünk. E téren nem elég egy pusztá tekintet, felületes, gyors tájékozódás, hanem hosszú, mindenre kiterjedő vizsgálat szükséges.

De nem akarja ez a másik végletet sem jelenteni, hogy most már misztikus jelenségekben sohasem higgyünk s ok vagy alap nélkül is csalásra gyanakodjunk. Ezért iktatjuk ide a párhuzamos figyelmeztetést, mely így szól: „Tisztelet a tényekkel szemben”, vagy, ahogy a régiek mondták: contra factum non valet argumentum. Tényeket nem lehet kidisputálni a világból; tényeket lehet magyaráztatni esetleg, de tagadni, érvvel kiverni — sohasem.

Azért a most következő vizsgálódást is ez a kettős szempont vezesse: a tények föltétlen tisztelete s a legéberebb óvatosság. Amit jelen esetben – mert hisz végeredményben csak arról van szó – így kell formulázni: semmi várása a csodának, – de semmi félelem se a csoda elől!

Keine Wundersucht – aber auch keine Wunderscheu!

⁵⁴ Spirago: Klarheit über Konnersreuth. 8. old.

IV. A tények magyarázata

Véleményünk szerint nem helyes a Neumann Teréz köré rajzó tényeket szétszaggatni és egymástól különválasztva tárgyalni. Aki Teréz életrajzát figyelmesen átolvasta, az már nem láthat véletleneket ennek az életnek a történéseiben, hanem egy heterogén elemekből szövődő, de mégis egységes komplexumot. S ha jómagunk is mégis ezzel a különválasztással élünk, az csak a könnyebb megértés s a megoldási kísérletek élesebb megvilágítása miatt történik.

Valljuk és nagyon hangsúlyozni kívánjuk, hogy Teréz életének egy-egy eseménye talán könnyen megmagyarázható természeti erőkkel, de ez a hihetetlen skálájú élet a maga megdöbbentő és váratlan változataival az egyes esetek megfejtése után is egy külön nagy probléma.

1. A csodás gyógyulások

A kérdés világosan felállítva ez: azok a gyógyulások, amik Terézen történtek, megfejthetők-e a természet erőivel, vagy pedig egy természetfölötti hatalom beavatkozásának elismerésére kényszerítenek?

Nagy baj, hogy Teréz első betegségéről nincs biztos diagnózisunk. Hogy mi történt azon emlékezetes tűzvész alkalmával, pontosan milyen nemű és fokú szerencsétlenség érte Terézt, – erre már soha többet nem fog teljes világosság derülni.

Teréz és szülei azt állítják, hogy a hátgerincet érte valami; törés vagy legalább is ferdülés. A beteg ott érezte mindig a fájdalom centrumát és kiindulópontját. A kezelőorvosok pedig mind különböző véleményen voltak: az egyik gyomorsüllyedést vélt fölfedezni, a másik emelésre vagy esésre következtetett, a harmadik csak vigasztalt, a negyedik hosszú fekvésre utalt.

Nagy baj, hogy Röntgen-felvételt egyik sem készített. Istenem, hát szokták is azt falusi paraszt szegény gyermekével?

Határozott, nyílt orvosi megállapítás csak egy van Teréztől. Kétévi betegség után a munkásbiztosító orvosai vették fel, hogy nyugdíjat biztosítsanak neki. Diagnózisuk így szól: „hysteria traumatica”, vagyis idegsokk. Úgy gondolták, hogy a tűzvésznél az ijedelemről idegsokkot kapott. S ezért nem rokkantnyugdíjra, hanem balesetből eredő nyugdíjra terjesztették elő.

Nem akarunk ezen orvosi megállapítással perbe szállni, nekünk mindegy, akármilyen volt Teréz betegsége; de kérdezzük: lehet-e egy baleset után két évvel csálhatatlan orvosi diagnózist megkockáztatni? S anélkül, hogy sérteni akarnánk, kérdezzük: munkásbiztosító orvosi bizonyítványoknak célja és szokása-e a biztos és alapos konstatálás? Törvényszéki vagy orvosi fórumok elfogadják-e minden további nélkül?

Még szomorúbb s tudománytalanabb persze az, ha most, tíz év után, mernek orvosok visszamenő, biztos diagnózist megkockáztatni. A nevetséges határán jár Ewald eriangeni professzor, aki – mert most a gerincet épnek, hibátlanak találta – nagyképűen kijelenti,⁵⁵ hogy az 1918-as szerencsétlenségnél gerinc-sérülésről szó sem lehetett. Az ilyen kijelentés csak arra jó, hogy diszkreditálja magát az orvosi tudományt!

De mindegy, akármilyen is volt az eset; se Röntgen-felvétel, sem pedig megbízható orvosi diagnózis nincs, s így egy komoly teológus sem láthat kényszerítő körülményt csoda elfogadására. Sőt, ha Teréznek valóban idegsokkja volt, a bénulásból és vakságból való

⁵⁵ Ewald: Die Stigmat, von Konnersreuth. 15. és 24. old.

gyógyulás elég könnyen magyarázható. Ma már ugyanis nagyon is ismeretesek az orvosok előtt az ún. pszichogen nyelvzavarok, vakság, sükettség, melyek hirtelen gyógyulásukkal persze óriási feltűnést szokatnak laikusok előtt kelteni. Megtörtént már, hogy ilyen idegsooktól megbénult ember valami váratlan veszélyre felugrott s mint a legegészségesebb ember futni kezdett. Ugyanígy lelki megrázkódtatásra süketek s vakok gyógyultak meg.

Azért teljes mértékben magunkévá tehetjük az orvos L. Kannamüller véleményét: „Tudományosan egyáltalán nem érzem magam kényszerítve arra, hogy itt egy természetfeletti beavatkozást elfogadjak. Lehet, hogy az történt, nem vonom kétségbe. De éppen elég tényleges eset ismeretes hirtelen gyógyulásokról, amiket egyáltalán nem lehet csodálatos erővel összefüggésbe hozni. Különösen az idegrendszer birodalmában történő sérüléseknél nem ritkán előfordul; ilyenkor valami hatalmas lelki emóció – s ilyen bizonyára Teréznél is volt – képes egyszerre a megzavart egyensúlyt helyreállítani. Nem egy ember nyerte már vissza hirtelen félelmében beszélő képességét s a fenyegető veszély pillanatában olyanok is futásnak eredtek már, akiknek tagjai addig bénák voltak.”⁵⁶

E megoldás, mint látszik, elég könnyű, de azért meg vannak a maga nehézségei. Biztos, hogy Teréznek idegsookja volt? Mi volt az a roppanás a derekában; mi volt az az érzés, mintha testét zsineggel szorítnák össze; honnan eredtek a görcsök; hogy van az, hogy egy reggel, alkalom vagy lelki fölindulás nélkül látni kezd? Hisz a történések nemcsak tényükben, hanem lefolyásuk módjában is lehetnek csodások!

Abban is igaza van Kiefer prelátusnak,⁵⁷ hogy egy csoda ténylegességét nem egyedül és kizárólag orvosi diagnózis vagy látélet dönti el. Ez Jézus csodáinál sincs meg.

Az idegsook bizonyítását sem látjuk könnyűnek. Hogy egy falusi leány, aki legényt bírt megpofozni és elverni, aki hat évig férfimunkát végez, a legrobosztusabbak egyike, fényes nappal, egy szomszédos tűz miatt, két órás igazi tűzoltói munka, – csak úgy egyszerűen idegsookot kapjon. Különben maguk orvosok mutatnak rá, hogy a munkásbiztosító orvosi jelentésében nem a diagnózison van a hangsúly, hanem a munkaképtelenség s ennek alapján a nyugdíjjogosultság megállapításán.

Orvosi szempontból még az a kérdés sem lehet haszontalan, sőt! – vajon a hosszú hatévi fekvés következtében, az ideg- és izomrendszer nemhasználása következtében, nem állott-e be atrophia (sorvadás), ami a tagok azonnali használatát nehezen tenné érthetővé?

Egyszóval nehézségek vannak minden oldalon. „Úgy a becsületes orvos, mint a gondosan kutató teológus is kénytelenek egy alázatos „non liquet”-tel beérni.”⁵⁸

Ha nem is éppen teljességgel lehetetlen, de bizonyára sokkal nehezebb orvosi szempontból a súlyos, gennyes, kiállhatatlan szagú felfekvési sebek begyógyulásának a magyarázata. A begörcsült balláb például több mint egy félétven át három nagy véres sebből állandóan gennyezett. Aki valaha hosszabb ideig betegen feküdt, tudja, hogy ez a betegség legborzalmasabb szenvedéseikhez tartozik. Hogy ilyen sebek egy éjszaka tartama alatt begyógyulnak s nemcsak a sebek széle, de az egész seb friss, vékony bőrrel benő, – erre még nem volt eset az orvosi praxisban!

Mindenesetre feltűnő, hogy az orvosok, akik Teréz sokkal apróbb dolgaival is annyit bíbelődnek s még azt is külön magyaráztatják, amit már a laikus is régen tud, e fölött olyan észrevétlenül elsiklanak. Szeretnénk egy pár hasonló klinikai esetről tudni! Nagyon könnyű, de nagyon komolytalan a már sokat emlegetett Ewaldtól, ha csak úgy egyszerűen kijelenti, ő aki a sebeket nem látta azelőtt, a gyógyulás után másfélétven meg már nem voltak láthatók: „a hátát is állítólag felfeküdte. Valami nagyon kellemetlen nem lehetett; mert már nem lehet rajta forradást látni”.⁵⁹

⁵⁶ A passauai Donau-Zeitungban. Idézve Salzmann: Th. Neumann. Dessau, 1927. 17. old.

⁵⁷ Kiefer: Konnersreuth. Eichstätt, 1928. 53. old.

⁵⁸ Wunderle: Die Stigm. von Konn. 16. old.

⁵⁹ Ewald: Die Stigm. von K. 16. old.

Egyszóval a felfekvési sebek begyógyulása különös, meglepő, alig magyarázható eset, ha ugyan csodának nem is merjük bélyegezni.

De térjünk át a vakbélgyulladásra.⁶⁰ Itt már a diagnózis s annak helyessége kétségbevonhatatlan. Aki konstataulta, elismert szaktekintély épp ezen a téren. És a gyógyulás hogy történik? Amint láttuk, percek alatt.

Csoda? Természetfeletti, isteni beavatkozás? Újra nem lehet pozitív igennel felelni.

Az orvosi tudomány ismer eseteket, amikor az akut gennyes vakbélgyulladás természetes úton, operatív beavatkozás nélkül is meggyógyul. Úgy, hogy a genny utat tör magának a rendes bélvezetékbe s aztán természetes úton távozik. Igaz, hogy ritka eset, 100 közül ha 2, de a gyógyulási folyamat mindenesetre sokáig tart s heteket vesz igénybe.

Nincs jogunk tagadásba venni, hogy ez az eset ismétlődött meg Neumann Teréznél is. Annál is inkább, mert az orvosnak másnap ő maga beszélt el, hogy látta a gennyes váladékot természetes úton távozni.

De azért egy pár feltűnő jelenségre ezzel kapcsolatban rá kell mutatnunk: hang és fény jelentkezik, mint eddig minden gyógyulásnál s előre bejelenti a gyógyulást. A beteg a nagy láz és ésbontó kínok után azonnal felkel, templomba megy, egy percig sem lábadozó, hanem fenn van s tesz-vesz, mintha semmi se történt volna. Akárcsak azelőtt a hatévi fekvés után. Más kéthónapi betegség után is újra tanulja a járást s szédülési rohamok között próbálgatja az első lépéseket, Teréz azonnal fölkel és jár. Akárcsak az evangéliumot hallaná az ember: surge et ambula.

Ha mindezt meggondoljuk, megmaradhat ugyan, de talán mégsem lesz oly könnyű a természetes magyarázat? Egy lelkiismeretes orvos legalább is azt kell, hogy mondja: ilyet még nem hallottam soha életemben!

Amint látjuk tehát, Teréz feltűnő gyógyulásainak egyes esetei természetes úton is megmagyarázhatók; csoda feltevésére nincs kényszerítő ok. De ha az egész komplexumot s a gyógyulások lefolyását is figyelembe vesszük, aminthogy kell is, lehetetlen alá nem írunk Messmer mondását: „Élet- és betegtapasztalataim alapján leplezetlenül be kell vallanom, hogy egy ilyen sorozata és láncolata a különös és csodálatos eseményeknek olyan jelenségre mutat, amit ritkán ért meg a világ és hogy a hitnek az események természetes magyarázatába nehezebb próbát kell kiállnia, mint a katolikusok annyiszor megvetett vakhitének (Köhlerglaube).”⁶¹

2. A stigmatizáció

A stigmatizáció Krisztus szent sebeinek megjelenése, mása az emberi testen. Nem egyformán, sablonszerűen jelentkezik. Volt olyan, kinek csak az oldalsebe volt s volt olyan, ki Krisztus sebeitől vérző testének szinte teljes mása volt. Teréz szinte iskolapéldája a stigmatizációnak, mivel a szokásos öt seben kívül vérkönyveket sír s a töviskoszorú jeleit is hordozza; egyedül a kereszthordozás nyoma a vállon nincs meg rajta.

A stigmatizációk nem mindig állandó jellegű ajándékok. Volt olyan szent, akinek stigmái csak az extázis idején voltak szemmel láthatók, különben eltűntek. Az is gyakori tünet, hogy a stigmák bizonyos idő múlva, váratlanul, maguktól eltűnnek s többet esetleg nem is jelentkeznek. Teréz ezideig ebben is ritka példa: a stigmák állandóan rajta vannak.

Az első stigmatizált, akiről a történelem tud, Assisi Szent Ferenc. Szent Pál ugyan állítja magáról, hogy Krisztus sebeit hordozza, de ez belső érzés s esetleg fájdalom volt, a külső sebhelyek nélkül.

⁶⁰ A tüdőgyulladásról ugyanazt mondhatjuk; külön tárgyalásra nem szorul.

⁶¹ Messmer: Die stigmatisierte Seherin. Luzern, 1928. 15. old.

Szent Ferenc óta azonban a stigmatizáltak sora – azt lehet mondani – sohasem fogyott ki. Egy francia orvos, aki a stigmatizáltakról külön könyvet írt, számukat 321-re teszi. Felsorolásában meglepő két magyar nő nevének említése, ami nálunk bizonyára csodálkozást fog kelteni, mert a köztudat nem emlékezik meg róluk. Az egyiket magyarországi Ilona, másikat Margit néven említi.

Az utolsó idők történelme különösen gazdag stigmatizáltakban. A XIX-ik és XX-ik századból 17 stigmatizált nevét ismerjük. Egyesek, mint Gemma Galgani, Louise Lateau, Anna Katharina Emmerich annak idején világszenzáció tárgyai voltak. Jelenleg Neumann Terézén kívül három stigmatizált van még életben: az 56 éves Henle, a 25 éves Elena Ajello s a 41 éves kapucinus páter, Pio Pietralcina.

A stigmatizáció még nem jelent bevégezett, hamisítatlan szentséget. Aminek legerősebb bizonyítéka az a tény, hogy a 338 ismeretes stigmatizált közül az Egyház csak 62-öt avatott szentté. Ennek a gondolatnak maga Neumann Teréz is kifejezést adott: „Én nagyon jól tudom, hogy a stigmák még önmagukban véve nem jelentik azt, hogy az ember az Isten kegyelmében van. Hogy én a jelek és látomások miatt már talán biztonságban volnék, azt a legkevésbé sem képzelem be magamnak. Emellett még akár el is kárhozhatnék, mint akárki más”.⁶²

A stigmatizáltak között mindennemű és korú ember található. Nagyonbbrészt nők voltak, bár tekintélyes számú férfiak is akadtak. Ezideig a 338-ból 42 a férfiak száma. Messmer⁶³ utánajárása szerint a három leghíresebb stigmatizált szent: Assisi Szent Ferenc, spanyol Szent Teréz és Marina Escobar életkoruk teljes virágjában állottak (42–45 év). De vannak a stigmatizáltak közt gyermekek is, 8, 9 s 12 évvel, míg öregkorban (75–82 között) csak elvétve fordult elő eset.

A stigmatizáció természete nyitott kérdés. Az Egyház tantétel formájában, mely kötelező volna, még sohasem nyilatkozott; a tudománynak pedig még csak megközelítőleg sem sikerült határozott magyarázatot adnia.

Az, hogy az Egyház egyes stigmatizációk emlékére ünnepet rendelt el, mint például szept. 17-én Szent Ferenc stigmáinak emlékére, mindenesetre a stigmatizáció tényének elismerését s hivatalos megtisztelését jelenti. S épp Szent Ferencsel kapcsolatban, az ő stigmáinak természetfölötti jellege alól nehéz volna kibújni.⁶⁴

a) Csalás

Neumann Teréz stigmáinak legkönnyebb magyarázata az volna, ha a csalást lehetne rábizonyítani.

Érdekes tünet, hogy mosdatlan szájú kommunista lapokat kivéve, ezzel a váddal még senki sem illette a különben annyira meghurcolt Neumann Terézt. Pedig sok és sokféle ember fordult meg házában s írt, nyilatkozott róla. Urak és parasztok, orvosok, teológusok. Hívők és hitetlenek, zsidók és protestánsok. A látogatók százezren fölüli száma olyan nyilvános ellenőrzés, aminél nagyobbat kívánni igazán örűlség volna.

Íme az ítéletek közül egy pár klasszikus példa:

Wunderle würzburgi teológus, aki pedig valóban túlságos kritikával, sokszor szinte bántó szigorúsággal tárgyalja a konnersreuthi eseményeket, ezt írja: „Én szilárdan meg vagyok győződve arról, hogy az ember súlyosabb igazságtalanságot nem követhet el e leánnyal

⁶² Angerer: Das Phänomen von K. 52. old.

⁶³ Messmer: Die stigm. Seherin. Luzern. 31. old.

⁶⁴ Lásd Spesz Sándor (Kath. Nevelés, 1928. januári szám) és Molnár Arkangyal O. F. M. (Ferences Közlöny, 1928. márc., ápr. és októberi szám) vitáit.

szemben, mint ha őt szándékos félrevezetéssel, vagy pláne tudatos csalással akarná megvádolni”.⁶⁵

Egy híres berlini zsidó orvos, dr. med. W. von Weisl így ír: „Csalásban nem hiszek. Nemcsak azért, mert a leány emberileg a legjobb benyomást tette reám, – utóvégre én is tévedhettem volna – hanem mindenek előtt azért, mert hosszabb idő óta a katolikus papság felügyelete alatt áll”.⁶⁶

Egy müncheni protestáns hitbuzgalmi lap, miután kijelenti, hogy a konnersreuthi eseményeket komolyan kell venni, hozzáfűzi: „A hitetlenség nagyon könnyen vesz egy szót. A vallási élet minden kényelmetlen jelensége egyszerűen „csalás” neki”.⁶⁷

De ennek a csalási teóriának egyszerűen az orvosok mérték halálos csapást a fejére. Dr. Ewald felsorolja a pontokat, melyek a tudatos vagy akár öntudatlan csalást egyszer s mindenkorra kizárják.⁶⁸ 1. Mikroszkóppal megállapították, hogy Teréz valóban vérzik. 2. A vérzés spontán megindulását több orvos nagyítóval konstataulta. 3. A vérzés olyan arányú, hogy mesterséges úton nem volna létrehozható anélkül, hogy sebhelyek, forradások a szemem pl. ne maradnának vissza. 4. Szemekből s szívből nem tiszta vér folyik, hanem egy véres-savós folyadék, amit mesterségesen kitermelni nem lehet. 5. A sebek nem gennyesednek, ami többszöri mesterséges vérzésnél föltétlenül bekövetkeznék.

A stigmák valóságában tehát kételkedni nem lehet; detektívnek kutatni valójában Konnersreuthban nincsen.

b) Hisztéria

Talán semmi sem látszik természetesebbnek, mint Neumann Teréz betegségét, gyógyulásait, stigmáit, vízióit a szokásos kézlegyintéssel s ajkbiggyesztéssel mint hisztériát elintézni; hisz úgyis hozzá vagyunk már szokva, laikusok és orvosok egyaránt, minden érthetetlen s magyarázhatatlan jelenséget a hisztéria fogalmával letudni.

Persze, mint frázisoknál szokott lenni, ha az ember megkérdi, mi is voltaképpen a hisztéria, pláne, ha az ember világos, teljes magyarázatot talál kérdezni, általános a zavar. Mindenki tudja, mint a rossz diák, csak kifejezni nem képes. S ez gyakran előfordul, valljuk be, nemcsak laikusoknál, de tudásukra büszke orvos uraknál is.

A közkeletű hisztériával, amivel jó társaságbeli hölgyek szokták egymást hátuk megett megtisztelni, hamar végezhetünk. A szexuális ki nem elégültség fogalmának az összes orvosok egybehangozó véleménye szerint Neumann Teréznél nincs mit keresnie.

Különben az orvosi tudomány már régen túljutott ezen a dehonesztáló, közkeletű meghatározáson. A hisztéria orvosi nyelven ma már nem egyedül a visszafojtott nemi élet kitörése, hanem egy betegség, idegekben rejlő betegség, mely éppenséggel nem szegény, pláne nem erkölcsi fogyatékos, hanem akárkit érhet, városi elkorcsosultat s falusi vadvirágot. Lehet családi terheltség, de lehet szerzett baj is. Az emberiség jórésze hisztériás, talán 50% is; sokszor neves, kiváló, minden tiszteletre méltó emberek; sokszor anélkül, hogy tudnák, hogy jelentkezéseiket különösebben éreznék.

Az is bizonyos, hogy a hisztéria mint betegség, még nem teljesen kivizsgált terület. Innen van talán az, hogy a leghíresebb s legújabb orvosi könyvek sem adják egybevonó meghatározását és leírását. Azt is hangoztatják, hogy ezen a téren még sok meglepetés érheti a tudományt.

A leghíresebb magyar psychopathologus, Schaffer Károly, a hisztériát így jellemzi: „A hisztéria pontos definícióját megadni nem tudjuk. Régebben a méhvel hozták összefüggésbe,

⁶⁵ Wunderle: Die Stigm. von K. 7. old.

⁶⁶ Vossische Zeitung. 1927. aug. 19.

⁶⁷ Das Evangelische Gemeindeblatt, München. – Idézve Salzmannál, 51. old.

⁶⁸ Ewald: Die Stigm. von K. 35. old.

innen kapta a nevét, majd funkcionális idegbetegségnek nevezték, mivel semmi organikus folyamatot sem lehetett kimutatni, amellyel tünetei megmagyarázhatók lettek volna ... Freud szerint a hisztériás tünetek létrejöttét mindig valami ifjúkori, a társadalmi vagy etikai gátlás következtében elfojtott szexuális képzet okozza. A háború azonban rácsáfolt erre a tételre, mert bebizonyosodott, hogy szexuális képzetektől teljesen független, nagy lelki megrázkódások, mint amilyenek az ijedtség, félelem, óriási kimerülés stb. a hisztéria klasszikus képét idézték elő s ezáltal megdöntötték a Freud-féle tant... Kretschmer szerint a hisztériások egy külön lelki alkatnak a képviselői, akik a beható ingerekre nem a normális egyénnek az értelmi, az ítélő-következtető, a megfontoló képességek irányította reakciójával felelnek, hanem reakcióik mindig az érzelmek és indulatok hatása alatt állanak. Ily módon, vagyis tisztán lelki mechanizmuson alapulva, rendellenes lelki vagy testi tünetek jönnek létre, amelyek a betegnek nem egyszer védő vagy dacoló eszközei a beható ingerrel szemben”.⁶⁹

Teréz a pénteki extázis kezdetén

Hogy pedig milyen a hisztériás jellem, arra nézve álljon itt a legjobb nevűek közé tartozó Jaspers jellemzése: „Ha az ember a típust valamennyire élesebben akarja kiemelni, úgy újra mindig egy alapvonásra jut: ahelyett, hogy az adott tényekkel és életlehetőségekkel megelégednék, a hisztériás személynek szüksége van arra, hogy ön maga és mások előtt többet mutasson, mint ami s többet éljen meg, mint amire képes. Az eredeti, igaz élmény helyére egy csinált, kiszínészkedett, kikényszerített élmény lép; de nem tudatosan csinálva, hanem a képességgel (a tulajdonképpeni hisztérikus tehetséggel), hogy egészen a saját színházában éljen, pillanat alatt teljesen benne legyen s éppen ezért a valódiság színével. Természetesen ebből lehet az összes további vonásokat levezetni. A hisztériás személynél

⁶⁹ Schaffer: Az elmebetegségek és a kapcsolatos idegbetegségek kórtana. Budapest, 1927. 161. old.

végre is mintegy teljesen elvész a mag s már csak váltakozó burkolatból áll. Egyik színjáték a másikat követi. Mivel önmagában semmi többet nem talál, mindent magán kívül keres... Hogy jelentőségéről biztos legyen, hisztériás személyeknek mindig kell valami szerepet játszaniok, mindenütt érdekessé iparkodnak tenni magukat, még jóhírnevük vagy becsületük rovására is; szerencsétlenné érzik magukat, ha csak rövid időre is figyelmen kívül maradnak, mert ürességüknek azonnal tudatára ébrednek. Éppen ezért mérhetetlenül féltékenyek, ha mások helyzetüket vagy hatásukat korlátozzák. Ha semmi más módon nem sikerül, úgy betegség által irányítják magukra a figyelmet s megjátsszák a mártír, a szenvedő színjátékát. Amellett még néha a kegyetlenségig is elmennek önmagukkal szemben szenvedések (magamegsebzések) okozása által, direkt betegek akarnak lenni – föltéve, hogy annak megfelelő hatását másokra garantálva látják. Hogy élményeiket felfokozzák és új hatási lehetőségeket találjanak, végre is előbb tudatos hazugságokhoz folyamodnak, mely utóbb teljesen öntudatlan s általuk is elhitt pseudologia phantastica-vá fejlődik”.⁷⁰

Ezen idézetekből a következő lényeges pontokat szegezzük le: a) a hisztériás betegségek hirtelen lépnek fel, dacolnak minden kezeléssel és épp oly hirtelenül el is múlnak; mert egyedüli jellemző tulajdonságuk, hogy a páciens maga óhajtja magának. b) A hisztéria tehát röviden a beteg lenni akarás. c) A hisztériás hypochonder, akaratos, deliráló, képzelődő, nagy fantáziájú, rendkívül befolyásolható, mindenben szerepet játszó, önmagát előtérbe helyező, megbízhatatlan, hazudozó lény.

A hisztéria fogalmi köre nagyon tág: szűkíthető és tágítható is. Ha az ember a Neumann Terézre alkalmazott hisztéria-teóriákat olvassa sorra egymásután, nem tudja elhallgattatni azt a benyomását, hogy mindenki egyenesen Neumann Terézre gondol s őrá szabja meghatározását, kórtanát és leírását a hisztériának.

Anélkül, hogy nagyképpen orvosi szerepben akarnánk kéjelegni, P. Leiber mesteri tanulmánya alapján két kérdést teszünk: 1. A hisztériás leírása alkalmazható-e Neumann Terézre s 2. meglehet a stigmatizációt a hisztéria jelenségeivel magyarázni?

1. A hisztérikus jellem hazudozó, szeszélyes, indulatos, fontoskodó, uralkodni, föltűnni vágyó, önző, energiátlan. Mindig szerepet akar játszani, érdekesnek feltűnni. Direkt beteg akar lenni s élet- vagy munkakedve nincs.

Aki Terézt ismeri, az ezekből a vonásokból bizony semmit sem talál meg benne.

Teréz nagyon is nyíltszívű és sohasem hazudik. Hollnsteiner egyetemi tanár nyíltan megvallja: „En Neumann Terézen egyetlen egy pontban tudtam bizonyos aggályoskodást megállapítani és ez: nem igazat mondani”. Amellett igazán alázatos és türelmes. Stigmáival nem iparkodik feltűnést kelteni, sőt minden lehető alkalmat megragad, hogy elrejtse azokat a világ szeme elől.

Ifjúságától kezdve mind a mai napig józan és komoly leány volt, akin a fantasztikumnak, a rajongásnak legkisebb tünete sem látszott. Regényt vagy elbeszélést soha életében nem olvasott, még a szentek legendái sem nyerték meg tetszését.

Erős, hibátlan családból származik, ahol – se közel, se távol – a terheltségnek semmi nyoma sincs. Ő maga is megronthatatlannak látszó egészségnek örvendett, huszadik életévéig vagyis a nagy katasztrófa bekövetkezéséig sohasem volt beteg. Termete és csontfejlődése ma is elárulja egykori, mindenkitől megcsodált testi erejét.

Szó sincs róla, hogy beteg akart volna lenni. Sőt! nagy célok fűtötték, missziós nővér akart lenni, távoli pogány világokba akart menni, ami természetesen csak egészséges szervezettel lehetséges. A betegség első kitörésénél sem látszik semmiben ez a beteg lenni akarás. Kórházba megy s öt orvost is konzultál. Boldogan kap minden biztatáson. Még lázálmában is az orvos biztatását susogják ajkai: meg fogsz gyógyulni!

⁷⁰ Jaspers: Allgemeine Psychopathologie. Berlin, 1923. 350. old. Idézve Wunderlénél.

Viszont a hosszas betegségbe szépen beletörődik. Mártíromságnak tartja az életét s úgy gondolja, ez az ő élethivatása. Az utolsó három évben legalább is már nem imádkozik gyógyulásért. A vágynak, a felcsigázott, testi erőket feszegető akaratnak, hogy újra egészséges lehessen, már nyoma sincs.

Stigmatizációról azelőtt sohasem hallott, azt sem tudta, hogy mi fán terem. Mikor a sebek megjelentek, furcsállotta ugyan, de maga sem tudta mire magyarázni.

Aki csak egy pár percet is tölthetett Neumann Terézzel, az mind elmondhatja, hogy a hisztériás jellemnek nyomát sem találta meg benne. Semmi sem áll tőle távolabb, mint hogy önmagával foglalkozzék. Nyugodt kedvessége, természetes, mesterkéletlen fellépése, szelidsége és engedelmissége mindenkiben a legjobb benyomást kelti.

2. De még nehezebb a második kérdés: meg lehet-e a stigmatizációt a hisztéria jelenségeivel magyarázni?

Felületes, külső tekintetre vannak tagadhatatlanul közös tulajdonságaik. Mindkettő homályos, nehezen megközelíthető területen mozog, ahová nem igen ér el az orvos keze s a tudomány is csak kevés biztosat tud. A stigmatizált állapota s a hisztérikus beteg között lehetnek külső analógiák, amik azonban egészen alárendelt szerepű mellékjelenségekre vonatkoznak.

A hisztériásnak is vannak önkívületei, görcsös elragadtatásai, látomásai, hallomásai és a stigmatizált kiválasztottnak is. De hol van egy hisztériás görcsös tobzódása egy stigmatizált megható, ájtatosságra hangoló extázisától? Hol vannak a hisztériás kusza képei egy stigmatizált megragadó, hitben gyökerezett, legnagyobb írók tollára való látomásaitól?

Aki a kettőt egynek tartja, vagy hisztériást vagy stigmatizáltat nem látott!

De lássuk most már pontosan, mit tud a hisztéria létrehozni? Kröner, aki Neumann Terézben is hisztériát akar látni, a jelenségeket így foglalja össze: „Meghatározott, érzelmileg színezett képzetek, váraozások, izgalmak következtében az ember elpirul, elsápad, kiveri a verejték, szívdobogást, hasmenést kap”. „A hisztériás képes tisztán funkcionáriusan megvakulni, megsüketülni, érzéketlenné lenni, mozgási bénulásokat és megmerevedéseket kapni, akarat, belátás vagy kezeléssel szemben tehetetlennek maradni.” „A szomorúság érzelve könnyen véredény elmeszesedést, szívizomgyöngeséget hoz létre, hirtelen kitörésnél pedig a hajzat megöszüléséhez vagy kihullásához vezet.” „Kétségen kívül vannak pszichogén úton létrejött bőrkiütések, vérzések a bőrben és a nyálkahártyából, amik lelki megrázkódtatásra vezetendők vissza”.⁷¹

Az embernek igazán csodálkoznia kell, hogy ez a sovány eredménye a hisztériának hogy is kerülhet példának vagy ellenanyagnak a stigmatizáció kétségtelen ténye mellé. Egy égési hólyag, egy vörös jegy, egy vérzés a bőrben vagy egy vércsepp a külső bőrfelületen még nem seb, nem vérzés, nem vérkönnyezés, amint azt Neumann Teréznél százezrek tapasztalják. Azt sem szabad szem elől téveszteni, hogy ezek a sovány eredmények is csak szuggesztívó és hipnózis, hosszas, fáradságos gyakorlat és szokás s mindenkor a lelki erő hihetetlen igénybevételével jönnek létre s mégis egy-kettőre eltűnnek; ezzel szemben Teréz sem nem kívánja, sem nem erőlködik utána és mégis sebei vannak, amik megmaradnak, anélkül, hogy gyógyulnának vagy tovább terjednének.

S csodálatos! Ma már klinikai laboratóriumokban mindent megpróbálnak, mindennel kísérleteznek. Ha az eddigi eredmények alapján olyan könnyű a stigmatizáció megfejtése, miért nem próbálják meg az orvosok a stigmatizáció „klinikai esetét” létrehozni? Vagy ha megpróbálták, miért nem sikerült?

Komoly ellenkérdések ezek, melyek – amíg feleletet nem kapunk tényekben – a természetes úton létrejött stigmatizáció elfogadását legalább is nagyon nehezé teszik.

⁷¹ Kröner: Das Rätsel von K. München, 1927. 37. old.

De így a hisztériát magában az orvosok sem merik a stigmatizáció mellé állítani, hanem segítségül veszik az autóhipnózis s még inkább az autoszugesztio erejét.

c) Autoszugesztio

A legtöbb és mondhatjuk legkomolyabb, tudományos megfigyelési kísérlet az autoszugesztióból indul ki és oda tér vissza.

Már a laikus is tudja, milyen óriási szerepe van az emberi életben s betegségi történetekben a beképzelésnek. De hogy az orvosi tudomány mi mindenről tud beszélni, legendának kellene tartanunk, ha nem volnának klinikailag garantált esetek.

Autoszugesztióra fogékony emberek percek alatt hólyagokat, vörös foltokat, égési felületeket tudnak létrehozni testük bármely részén. Képesek a pupillájukat egyoldalilag vagy kétoldalilag önkényesen mozgatni. Volt már olyan ember, aki belső szerveit, különösen a szívét helyéről kimozdítani s tovább helyezni tudta s néha még egy pár vércsepp kisajtolása is sikerült neki a külső bőrfelületen.

Az már régi tény, hogy erősen koncentrált beképzelés révén lehet belső betegségeket létrehozni. Nemcsak olyan értelemben, hogy a beteg annak képzele magát, bár nem az, hanem valóságosan is. Ezek az ún. pszichogén vagyis a lélek által teljesen uralt anyag betegségei.

Messmer saját papi praxisából beszél egy esetet, mikor egy nő hosszú évekig beképzelés folytán ágyban fekvő, súlyos beteg volt. A pap minden nap ágyában áldoztatta. Évek múlva új plébánost kapott a város, aki szeretettel, de energikusan jelentette ki a betegnek: „Kisasszony, ön egészséges, keljen csak föl, jöjjön holnap a templomunkba s áldozzon ott.” S a beteg, miután leleplezve érezte magát, valóban fölkelt!

A legérdekesebb esetek kétségtelenül a beképzelt terhességek. A kívánság vagy félelem a terhességtől hajlamos egyénknél könnyen odáig tud vezetni, hogy a periódusok kimaradnak, az emlők megtelnek, az altest megnő, bőrváltozások lépnek fel s a végén eredménytelen szülési fájdalmak keletkeznek.

Persze az ilyen autoszugesztív vagy pszichogén betegségek ahogy a beképzelés révén keletkeznek, úgy ellenbeképzelés révén hirtelenül és nyomtalanul el is tudnak tűnni. Ez a tulajdonságuk teszi érthetővé, hogy az orvosok Neumann Teréz betegségeivel, gyulladásaival, stigmáival s extázisaival kapcsolatban felhasználják s kiaknázni próbálják.

A leipzig-i pszichiáter, Riessl professzor így ír: „Érzékeny idegrendszerű emberek, ha mások szenvedéseit figyelik, saját testükön is ugyanazt tapasztalják, amit a szenvedőknek kell elviselniük. Az ember szinte egy személlyé szokott lenni velük. És még magasabb mértékben áll ez a hisztériásokra. Teréz saját személyét lélekben az Üdvözítőébe helyettesíti s az ő legbensőségesebb óhaja, hozzá mindenben hasonlítani, lehetett az alkalom, hogy stigmatizálódjon. A magamegsebesítés gyakori hisztériás jelenség, és nagy ügyességgel és rafinériával történik. Én azonban nagyon tiltakoznék az ellen, hogy itt valaki csalásról beszéljen, mert a hisztériás beteg-állapot meghamisítja a tudatot és a beteg egy magasabb hatalom beavatkozásáról van meggyőződve, jóllehet ő valóban hozzájárult ahhoz, hogy óhaja teljesüljön”.⁷²

Tetszetős, de túlhaladott álláspont, miután a vérzés alkata szakorvosi megállapítás szerint nem származhat magamegsebeszésből.

A sokat citált dr. Weissl pedig így ír: „Be van bizonyítva, hogy hipnózis révén a bőrön hólyagképződményeket lehet létrehozni. Érthető, hogy ugyanazt a tünetet autoszugesztio is előhívja. De ezek csak hólyagok, nem vérző sebek, nem véres könnyek. Erre bizonyára azt mondják: az akaraterőnek egy különös felfokozása révén létrehozza a beteg, hogy hólyagok helyett sebeket kap. (S valóban a beteg hosszú éveken át bénán, vakon, félsüketen ágyhoz

⁷² Leipziger Neueste Nachrichten. Idézve Salzmannál. 61. old.

volt szegezve, volt ideje vallásos gondolatokba elmélyedni, akaratát gyakorolni.) Tegyük fel, hogy ebben az időben, ebben a magányosságában minden lelki erejét éveken át arra az egy célra irányította be: stigmákat nyerni s azáltal Krisztus szenvedését együttlészenvedni – míg végre fölléptek a sebek, amik minden gyógyító kenőcsnek ellenállnak. De: nem épen az-e a csodálatos, hogy ez a leány éveken át egész akaratát erre az egy célra tette: Krisztus stigmáit elnyerni. Milyen kevés ember képes arra, akaratába semmi mást be nem bocsátani, mint Istenének szolgálni és őt követni”.⁷³

Mindenesetre kellemesen meglepő a berlini zsidó orvostól ez a nemes hang, megértő szív s a vallásos akarat magasra értékelése. De nem erről van szó! Hanem, hogy lehet-e az autoszugesztíóval Neumann Teréz stigmatizációját s általában a stigmatizáció tünetét megfejteni?

Semmiféle orvosi experimentum vagy klinikai eset erre még nem hozott bizonyítékot. Hol vannak az égési felületek, veres foltok, egy-két kisajtott, nem mindig sikerülő vércsepp, beképzelt terhesség, lokalizált fájdalmak, belső szervek pillanatnyi eltolása – az igazi, állandó stigmáktól? Az állandóan visszatérő vérzésektől s orientalistákat megdöbbentő vízióktól s auditióktól?

Ewald azt gondolja, hogy a stigmáknál csak egy pluszról van szó az autoszugesztíó tüneteivel párhuzamban, de mindkettő egy síkon fekszik. Az egyiknél a gyermek óhaja terhességet, a másikon Krisztus szenvedésének átérzése stigmákat hoz létre.⁷⁴ Vigyázat, mert az ilyen érv abszurdumokhoz vezet, tehát használni, élni vele nem lehet! A meglevőt, a tehetséget, a pluszt a végtelenségig fokozni nem lehet! Ha tíz kilót fel tudok emelni, gyakorlattal százat is, de már ezret sohasem. Pedig a súlyok egy síkon mozognak. Súly az egyik, súly a másik is!

Az autoszugesztíónak lehet és van is az emberi életben nagy szerepe, de a végletekig felfokozni, vele mindent, a lehetetlent is megmagyarázni talán még sem lehet! Erre nézve a legtalálóbban maga Teréz felelt meg.

„Néhány liberális szellemű ember meg akarta Teréznek magyarázni, hogy a sebhelyek beképzeltetésre vezethetők vissza. Össze-vissza kérdezték s aztán azt mondták neki: «Azáltal, hogy ön az isteni Üdvözítő sebeit olyan behatóan átélmélkedte s lelkébe beveste, azok végre a saját testén is felléptek». Erre ő a maga nyelvén így felelt: «Igen, akkor ha az ördögöt így elképzelem, szarvaimnak is kellene lassankint nőniük!»”

Ó, igen, az autoszugesztíó sokat megmagyaráz, de hogy a stigmatizációt is? – lelkiismeretes tudós azt még nem állíthatja. Vannak halvány analógiák, egyelőre még messzeeső kísérletek, jóakarató feltevések, – de se tények, se bizonyított tantételek nincsenek!

d) Betegség

Az orvosi tudománynak már sokszor nyílt alkalma stigmatizáltakkal szembe nézni. S nemcsak futólag, felületes vizsgálatra, hanem hosszú évekre is, klinikai megfigyelésre és kezelésre is, Katharina Emmerichkel éppen eleget foglalkozhattak, Louise Lateau-val pont tizenöt évig, a brüsszeli egyetemi orvosi kar.

S hogy az orvosok ezen vizsgálatnál igen alaposak, mindenre kiterjedők voltak s a nővel szemben köteles tartózkodásról is megfélekedtek, mutatja a Louise Lateau esete. Leírása annak, hogy az orvosi vizsgálatok hogy folytak le, valóban közszemérembe ütköző cselekedet volna. Katharina Emmerich pedig így panaszkodott: „Ezek az órák voltak a legkínosabbak, amiket valaha megéltem. Egészen megsemmisültem szégyentől és

⁷³ Vossische Zeitung. 1927.-aug. 17.

⁷⁴ Ewald: Die Stigm. von K. 37. old.

szomorúságtól a vetköztetések fölött, amiket el kellett túrnöm s a szavak felett, amiket hallanom kellett. Ha egy kissé a keblemet befödni iparkodtam, ismét széthúzták az inget”.

S a vizsgálatok eredménye? Semmi! Egyesek megpróbálták – de általánosan elfogadva nem lett – az orvosi lexikont egy új szóval gazdagítani: ötseb betegség.

Hát ha a stigmatizáció betegség, akkor ki kell jelentenünk, hogy ez egy specifikus katolikus betegség. Mert stigmatizáció sehol máshol, mint katolikusoknál, nem fordult elő. Hétszáz év utóvégre nagy idő s máshol, más vallások keretében is csak van hit, lelkesedés, fanatizmus, képzelő erő, autoszugesztio és hisztéria? Hát akkor mégis hogy van az, hogy stigmatizáltak csak katolikusok közt vannak?

Alig hisszük, hogy legyen épeszű orvos, aki ezt megengedje. Aki higgyen katolikus betegségben, az ún. ötseb betegségben.

Már találóbb volna s meg is próbálták néhányan, a stigmatizációt a női periódusokkal, az orvosilag is ismert ún. vikariáló menstruációval összefüggésbe hozni. Vannak ugyanis klinikailag garantált esetek, amikor a kimaradó periódus orr-, fül-, száj-, esetleg szem-vérzésekben tör magának utat.

Amilyen tetszetős e teória az első percben, annyira nyomorék a tényekkel szemben.

Hisz a stigmatizáltak háromszázon fölüli sorában nemcsak nők, de férfiak is vannak negyvenketten; sőt jónéhány gyermek, meg egy pár 78–82 közötti öreg. S mellette még az is megmagyarázhatatlan maradna, hogy ezek a rendes vérzések miként hoznak létre Krisztus-hasonló pontos stigmákat s hogy tudják a havi periódust négyszeresre fölemelni, hetenként ismételni.

Üres kibúvó, amit komoly orvosi fórumok nem is mernek előhozni!

Megint más kérdés volna, hogy vajon a stigmatizáció nem tételez-e fel az arra kiválasztottakban bizonyos hajlamot, készséget, testi diszpozíciót? Sokan mutatnak rá a teológusok közül arra a tényre, hogy a stigmatizáltak betegségektől megkínzott emberek vagy legalább is sok szenvedéstől legyöngült szervezetűek voltak. Wunderle nem átalja a stigmatizációval kapcsolatban kimondottan „betegségről” beszélni.

Elvileg nem is volna ebben az állásfoglalásban semmi nehézség. Mi tiltaná azt, vagy mi dehonesztáló volna abban, ha Isten saját szenvedéseinek jelét épp a szenvedőknek, a sokat s nagyot szenvedőknek adná? Gyakorlatilag azonban ennek a nézetnek is megvan a maga nehézsége. A stigmatizáltak nem mind voltak előzőleg betegek vagy szenvedők. Hogy mást ne említsünk, az újkor egyik legérdekesebb stigmatizáltja, Gemma Galgani teljes viruló egészségben kapta.

3. A kétéves koplalás

A legnagyobb, áthidalhatatlan probléma, a természetes magyarázatnak feltörhetetlen diója a kétéves koplalás. Az a tény, hogy Teréz immár két éve sem ételt, sem italt nem vesz magához. S amellet nem múmia-szerűen lesóványodott jelenség, teljes testi és szellemi apátiában, hanem rendes életmunka s nagyfokú, állandó vérvesztés mellett is két év előtti testsúlyát megtartotta.

Ez a tény laikust és orvost egyaránt megdöbbsent. Mikor az első hír szárnyra kelt, egy orvos így kiáltott fel: „Én mindent meg tudok magyarázni; de ha ez igaz, akkor már valóban isteni csodával állunk szemben. A természet erőivel ilyen nem lehet!” Egy másik orvos pedig megrökönyödve jelentette ki: „Das ist ein Neuland für die Wissenschaft – ez egy új világ a tudomány számára”. A hamburgi Stoll pedig kereken kijelenti: „Medizinisch kann man das nicht fassen”.

Magában a tényben kételkedni nem lehet. A tizenöt napos püspöki vizsgálat, a két kiküldött orvos és betegápolók jegyzőkönyve igazolja. Igaz, hogy ez a vizsgálat csak tizenöt napig tartott, de egész Konnersreuth a tanú, hogy ez így volt azelőtt is s így van azóta is.

Konnersreuth szívesen lát újabb s hosszabb vizsgálatot is! Ahogy az apa mondja: „Aki a jelenségek valódiságáról meg akar győződni, annak elég alkalma nyílik a mi házukban. Nemcsak 10 napig vagy hétig, hanem 10 évig is éjjel-nappal figyelhetik az orvosok”.⁷⁵

De a tudomány szempontjából nincs is szükség újabb vizsgálatra, elég az eddigi is. Mert nem azon van a hangsúly, hogy 15 vagy 150 napig tartott-e a vizsgálat, hanem a vizsgálat eredményein s megállapításain.

Hivatalos megállapítást nyert, hogy Teréz sem ételt, sem italt nem vett magához s kísérletet sem tett arra. Hogy hőmérséklete, szívverése egész idő alatt normális volt. Hogy nem feküdt, mint a koplalóművészek vagy fakírok, teljes testi és szellemi tétlenségben, hanem mindkét részről egy normális emberre is fárasztóan igénybe volt véve. Járt-kelt, olvasott, írt, látogatókat fogadott, sebes kezéhez való kézímunkákat végzett. A tizenöt nap alatt összesen 10 órát aludt. S mégis a nemtáplálkozás, a munka, az álmatlanság mellett is testsúlyát megtartotta. A vizsgálat megkezdésekor s befejezésekor pontosan 55 kiló volt. Pedig két alkalommal a vérzések következtében, egyszer 4, másszor 1 1/2 kilót fogyott. S ezt a súlyvesztést táplálék nélkül pótolni tudta!

Ezen van a hangsúly! Ez az a tény, ami egyedül képes világnézeteit megdönteni, de amit mintényt, semmiféle világnézet nem tud a világból kidisputálni!

Csak laikusok tehetik meg, hogy ennek megfejtéséhez a koplalóművészekre és hindu fakírokra hivatkozzanak. Természtudósok és orvosok nem teszik. S nem teszik azért, mert a kettő között óriási különbség van.

Az európai koplalóművészek bőségesen vizet isznak, üvegszámra fogyasztják s a koplalást feküdve, semmittevésben töltik. A hindu fakírok már nagyobb mesterek. Semmit sem vesznek magukhoz és tovább bírják. A leghíresebb, garantált eset egy 72 napos koplalás volt. De forró, déli klímában, teljes testi és lelki letargiában. S amellet a hindu csontvázzá lesóványodott s valóságos múmiává zsugorodott össze. Ráismerni sem lehetett! S utána persze, azonnal táplálkoznia kellett.

Mit mondanak hát az orvosok, a természettudósok?

Egy pár elenyésző kivételtől eltekintve, a hívó orvosok csodának minősítik, a hitetlenek egy ignoramus-szal felelnek. A protestáns Reissmann a „Tag”-ban (1927. VIII. 7.) ezt írja: „nem marad más számunkra hátra, mint egy tökéletes nescimus-szal felelni. Neumann Teréz csoda marad”. Kannamüller pedig így nyilatkozik: „aki az abszolút koplalásra igaz magyarázatot talál, az a konnersreuthi problémában kétségtelenül célt talált. Ezen tudós előtt föltétlenül meghajlok”. (Donau-Zeitung)

A koplalás első magyarázatát Ewald professzor próbálta megadni. Nem ugyan tudományos apparátussal, hanem egy sanda, sunyi gyanúsítással. Ez az erlangeni orvostanár, aki a vizsgálóbizottsághoz tartozott, szóról-szóra ezt írja: „Teréznek teoretikusan már rég múmiává kellett volna összeasznia. Pedig ő friss és élénk, nyála és nedves nyálkahártyája van”. Valamivel tovább: „Teréz a megfigyelés alatt kétszer és pedig az extázis napjain, meglehetősen vesztett súlyából (4 és másfél kiló pár nap alatt nagyon tekintélyes veszteség) és éppen olyan rövid idő alatt élelem vagy víz felvétele nélkül ezt a súlyvesztést kétszer is behozza, úgy hogy a megfigyelés végén régi súlya újra megvan”. Két sorral tovább: „ezt a kilószerinti súlygyarapodást a semmiből egyszerűen nem lehet megfejtteni; mert a semmiből semmi sem lesz”.⁷⁶ – Ezek után meglepetésszerűen hat a végítélet: „Ezen tények láttára, bár minden elismeréssel vagyok a minden oldalról megnyilvánuló, egzakt megfigyelésre törekvő, nyilván becsületes fáradozásokkal szemben, nem tudok túljutni azon a benyomáson, hogy itt valami nincs rendben. Én magam, feltéve, hogy a megfigyelést valóban szigorúan keresztülvitték, semmi hiányt sem tudtam ugyan a megfigyelési rendben felfedezni; de mégis

⁷⁵ Staudinger: Die Leidensbraut von Konnersreuth. 27. old.

⁷⁶ Ez a megjegyzése Ewald professzornak elárulja, hogy nem a tények, hanem világnézete, filozófiája vezeti!

kell lennie, a konnersreuthi miliőben éppúgy elkerülhette a nővérek figyelmét, mint az enyémet”.⁷⁷

Bár gyanúsítással tudományos kérdésekben nem szokás törődni, Ewald tanárt saját könyvével, saját szavaival lehet megcáfolni. A nővérekről könyvében így ír: „Rendkívül jó benyomást tettek és ügyesen voltak kiválasztva, orvosilag iskolázottak, úgy hogy a jelenségek nem könnyen hozhatták őket zavarba. Az extázis látványa sem lepte meg őket, az első vércsepp mutatkozásánál a szemekből, azonnal kéznél voltak a tárgylemezzel, Seidl kolléga minden rendelkezését a legpontosabban teljesítették, mindig jól dolgoztak s Terézt a 14 nap alatt egy percre sem engedték ki a szemükből stb. s a legpontosabban jegyzőkönyvet vezettek. Amit a jegyzőkönyvről megtudtam, az tárgyilagos, ellentmondás nélküli volt s egészséges kritikáról tanúskodott”.⁷⁸ Később pedig: „A nővérek jegyzőkönyvei bebizonyították, micsoda lelkiismeretességgel és pontossággal, milyen elfogulatlansággal s mily józan ítélettel töltötték be a nővérek feladatukat”.⁷⁹

A nővérek s az orvos ilyen dicsérete mellett szabad-e, vagy lehet-e a pia fraus gondolatát megreszkírozni?! – Ha a konnersreuthi vizsgálatot szabad egy pia fraus hipotézisével meggyanúsítani, akkor valóban nagyobb oka van Teréz atyjának egy neutrális klinikán mala fraus-tól félni!

De a halálos döfést Ewald gyanúsító feltevésére észrevétlenül és tudattalanul egy nyilatkozatban közvetlen felettese adta meg, amikor 1927. aug. 20-án a München-Augsburger Abendzeitung-ban Specht tanár kijelentette, hogy Ewald vizsgálata „már felül nem múlható gondossággal és tudományossággal lett lefolytatva”. A logika itt már megáll! Ha Ewald dr. már fölül nem múlhatóan gondos volt, hogy lehet a megfigyelésben hiba?

Dr. Wolfgang von Weisl a Vossische Zeitungban (1927. aug. 13.) más utat próbál a magyarázatra. „Ez megfejtethetlen volna – ha nem volna lehetséges a feltevés, hogy a beteg (talán somnambul állapotban, talán álomkórban) azt a gyaníthatólag legkisebb mennyiséget, mire szüksége van, magához veszi. Nem szükséges, hogy emellett környezetének valami tudatos félrevezetéséről legyen szó. De én nem tudom hinni, hogy még a legkülönösebb kivételekben is a bőjtnek egy ilyen esete, mint amelyet Neumann Teréz nyújt, lehetséges volna... Mielőtt a világrend összeomlásában hinnék, mielőtt hinnék abban, hogy egy ember, aki egyetlen pénteki extázisában legkevesebb 3000–4000 kalóriát elfogyaszt, koplalás ellenére sem mutat súlyvesztést, 55 kilót nyom, mozog, látogatókat fogad, – inkább hiszem, hogy egy álomkóros ellenőrzése csődöt mond és hogy Neumann Teréz éberálom állapotban több táplálékot vesz magához, mint ébren”.

Tehát Teréz holdkóros, lunatikus, aki ilyenkor táplálkozik. Az embernek megáll az esze. A testvérek mindent meg tudtak figyelni, a legkisebb elenyésző semmiséget is, csak épp azt nem, hogy Teréz fölkel ágyáról, elhagyja szobáját, bemegy a konyhába vagy kamarába, bekoszol, visszamegy s ágyába bújik. Hát ez már hallatlanul nevetséges! Nagyon rosszul állhat a tudomány dolga, ha ilyen kibúvókhoz kell menekülnie!

Azokhoz a kétségbeesett magyarázatokhoz, melyeket már csak a teljesség kedvéért említünk fel, hogy ti. Teréz egyes állapotokhoz hasonlóan téli álmot alszik, vagy hogy táplálékát vitaminok alakjában a levegőből vagy éterből szedi – nincs is szavunk. Ezek már merész kalandozások a fantázia birodalmában, vagy legfeljebb kalózkodások a tudomány szélén.

Mindegyik teóriára különben ráillik egy berlini nemkatolikus lap találó szellemessége, amit a hisztériával kapcsolatban írt: „Na, ha egy hisztériás nyolc hónapja (azóta két éve!) táplálék nélkül élni tud, az ember kísértetbe jön a tudományt megkérdézni: „Kérem, hogyan lehetnék én hisztériás?” (Die grüne Post, 1927. szept. 4.)

⁷⁷ Ewald: 48. old.

⁷⁸ Ua. 9. old.

⁷⁹ Ua. 41. old.

V. A lélek plasztikus ereje

Azok az egyelőre ugyan még nagyon távol álló analógesetek, amiknek segítségével az orvosok a stigmatizáció természetes magyarázatát próbálják megadni, megdöbbenettek egy-két teológust is. S fölvetették a kérdést, vajon kell-e a stigmák kérdésénél természetfölötti magyarázathoz, csodához menekülnünk?

Wunderle tanár tagadólag válaszol, bár nagyon is kiemeli, hogy tisztán természetes úton, Isten minden kegyelmi hatása kizárásával a magyarázat csődöt mond. S stigmákhoz csak az juthat el, akinek a lelke megtelik Istennel, aki bele éli magát teljesen, szinte elmerül Krisztus szenvedésében. De – szerinte – épp ez a mélységes együttérzés, ez a tökéletes elmerülés Krisztus szenvedésében elképzelhetetlen, lehetetlen Isten különleges kegyelme nélkül. Ha azonban egyszer a lélek az isteni kegyelemmel erre a fokra eljut, akkor már megvan az ereje is, hogy a testre plasztikusan hasson. A Krisztus szenvedésétől eltelt lélek létrehozza a stigmákat, mint ahogy a tűz élénk elképzelése a hipnózisban előhívja az égési felületet.

Wunderle szerint tehát az Istenben elmerült és kiválasztott lélek képes plasztikusan, azaz alakítólag a testre hatni, vagyis képes testileg kialakítani, létrehozni azt, ami a lelket betölti, mozgatja.

Véleményének alátámasztására Wunderle rámutat arra a sokféle kölcsönhatásra, mely test és lélek között fennáll, s mely a laikus előtt sem ismeretlen. Hogy azonban ez a kölcsönös hatás meddig terjed, hol vannak határai, az még homályos, titokzatos, ki nem vizsgált terület. Az örök filozófia szerint: *anima rationalis est forma corporis humani per se et essentialiter*.⁸⁰ Ami azt jelenti, hogy a lélek létalapja, élet- és formaalapja, princípiuma a testnek. Az emberben ugyanis bármily különböző működések is vannak, mindegyiknek ugyanegy az alapja és forrása: az emberi lélek. A lélek, mely egy és egységes, de különböző irányokban tevékeny. Már pedig, ha ugyanaz a lélek váltja ki s végzi a vegetatív, szenzitív és szellemi élet működéseit, közel esik a feltevés, hogy az a lélek a testre is tud alakítólag hatni.

E magyarázat, mely nyilvánvalóan áthidalás akar lenni orvosok és teológusok, helyesebben természet és természetfölöttség között, nincs ellentétben a hittel, sőt sok tekintetben nagyon is tetszetősnek látszik.

Nagy baj azonban, hogy egyelőre Wunderle sem fejezi ki magát világosan. Magyarázatából nehezen vehető ki, végeredményben mi hát a stigmatizáció létrehozó oka: a lélek alakító ereje vagy pedig az isteni kegyelem?

Még nagyobb baj, hogy a tények kevésbé fedik Wunderle állásfoglalását. Először is helyesen jegyzi meg P. Leiber: „Nem hihető el, hogy Isten azoknak adja, akik arra töreksenek”. Különben sokkal több stigmatizációs esetnek kellene történnie, mint amennyiről a történelem beszámol. Hányan és hányan voltak s vannak ma is, akik elmélkedéseikben Krisztus szenvedése fölött a legszédületesebb magaslatra eljutottak, anélkül azonban, hogy stigmákat nyertek volna!

De legnehezebb e véleményt éppen Neumann Terézre alkalmazni. P. Leibernek ő maga jelentette ki, hogy sohase kereste ezeket a dolgokat s szívesebben venné, ha mindez nem volna – s fűzi hozzá Leiber: „szavait, mint nem igazakat, csak úgy egyszerűen nem utasíthatjuk vissza!”

Azért Wunderle sem oldotta meg a stigmatizáció kérdését. Minden természetes magyarázat előtt a stigmatizáció egyelőre rejtély marad!

⁸⁰ Denzinger 409.

VI. Neumann Teréz lelkiélete

De a Neumann Terézen történő csodálatos eseményeknek semmi értéke se lehet a mi szemünkben, ha azok nem egy Istenben elmélyülő, folyton gyarapodó, erényes, kegyelmi életnek a kísérő jelenségei. Ha ez nincs meg, Neumann Teréz nem érték a vallás számára.

De senki se értsen bennünket félre! Nem azt kívánjuk, hogy Teréz már most a szentség heroikus megnyilatkozásait adja, csak azt, hogy élete valóban krisztusi talajon álljon s az igazi kegyelmi élet szolid erényei meglegyenek benne. Távol áll tőlünk Terézt szentnek fémjelezni, az Egyház élőt még sohasem avatott szentté. Még az is távol áll tőlünk, hogy végleges és lezáró ítéletet mondjunk, hisz Teréz még itt él mint földi halandó; s aki áll, vigyázzon, hogy el ne essék! Majd ha egyszer bezárul felette is a sír szája s az a két, most hallgatag, mindent tudó tanú beszélni kezd, csak akkor lehet majd biztos és végleges ítéletet mondani!

Annyi azonban már egyelőre is bizonyos, hogy Teréz rendkívül mély, megkapó, vallásos életet él. Naiv, gyermeki hite van, amint azt az evangélium megköveteli. A hitből származtat mindent s a hitre vezet vissza mindent.

Ima-élete mély s a Krisztus által megkövetelt gyermeki vágányra beállított. Ha imádkozni kezd, az Istennel való beszéd úgy megkapja, hogy a szavakat lassan, gyermek módjára szinte dadogja. A szavak fogalmi képével megtelik a lelke s szinte erőszakot kell vennie magán, hogy a megkezdett imát tovább mondhassa. A Miatyánk kezdő szavain alig tud túljutni, annyira elfogja a tartalom varázsa. Áldozás utáni imája a plébános szerint könnyekig megindító. Valóságos soliloquium! Gyöngéd, bájos szavakkal marasztalgatja magánál az Üdvözítőt. S mikor érzi, hogy távozni készül, gyermek módjára, kedveskedve suttogja: „hiába mégy el; újra csak az enyém leszel!” Valaki kihallgatta egy ilyen áldozás utáni imáját, amikor nagy kérései voltak: „Nézd, édes Üdvözítő, Te véredet ontottad ezért a lélekért; mégis csak könnyebb volna Neked is, őt most meggyógyítani. Akkor újra hinni fog s az Neked örömet szerez. Légy hát okos s gyógyítsd meg őt!”⁸¹

Az isteni Gondviselésbe vetett hite rendíthetetlen. Saját akaratának teljesen meghalt s csak az isteni akaratnak akar szolgája lenni. „Nekem mindegy, egészség, betegség, halál, ahogy a jó Isten akarja” – felelt már az első jelenéskor a hangnak. Később pedig azt válaszolta: „Én mindennek örülök, ami a jó Istentől jó”. Egy plébánosnak, aki megkérdezte, hogy örül-e az extázisnak vagy fél tőle, így felelt: „Sem az egyik, sem a másik; nekem mindegy, ahogy a jó Isten akarja”. P. Völlmecke kihallgatta és leírta egyik imáját az extázis után, mikor egyedül gondolta magát: mindenki számára kért valamit, a maga számára csak azt, hogy meghalhasson, aztán hozzáfűzte: „Te mégis okosabb vagy, mint én s helyesen fogod elintézni. De tudod, ha az én szegény szenvedésem által egy pár emberrel több fog Téged szeretni, úgy engedj engem egy egész örökkévalóságon át tízszer annyit szenvedni, szívesen elviselem”.⁸² Ez már a hitnek és szeretetnek olyan megnyilatkozása, ami előtt hallgatagon, magába roskadva áll meg a közönséges ész!

Mint az Istentől rendelt tekintélyek tisztelője, föltétlenül engedelmes. Engedelmes volt szüleinek olyannyira, hogy azok kijelentik: „Teréz soh'sem szomorított meg bennünket”. S engedelmes gyóntatójának mindenben a végletekig.

Azok a csodálatos dolgok, amik vele történnek, nem zavarják meg, megmaradt egyszerűnek, alázatosnak, őszintének és önzetlennek. Hogy olyan sokan jönnék meglátogatására, neki a legkellemetlenebb. Látszik rajta valósággal az irtózat. Ő szívesen szenved el mindent Istenért, csak azt kéri, hogy minden feltűnőt vegyen el róla. Stigmáinak

⁸¹ Staudinger: Die Leidensbraut von K. 11. old.

⁸² Ua. 43. old.

sem örül egyáltalán, sőt kérte is Terézt, venné le róla, hisz neki sem volt. Félextázisában pedig egyszer így imádkozott: „Édes Istenem, vedd le mindezt rólam s engedd, hogy újra vak lehessen!” Hogy mégis látogatókat fogad s engedi, hogy pénteki véres szenvedésének mások is tanúi legyenek, az gyóntatójának parancsára történik, aki így indokolja: „Teréz azt a kinyilatkoztatást kapta, hogy szenvedései által sokan lesznek a másvilágra figyelmesek s ezért a megtekintést el kell tűrnie. Én nem akarok ellene lenni s Isten akarata ellen szabódni. E leány átadta magát Istennek. Semmit sem akarunk tenni, sem pedig megakadályozni. Eszközök akarunk lenni Isten kezében, ha annak akar bennünket felhasználni”.⁸³

A szenvedésről sokat tart. Szereti szenvedéseit, persze nem mint célt, hanem mint eszközt. Ha valamit el akar érni Istennél, szenvedésért imádkozik. Hiszi és hirdeti, amit a hang mondott neki, hogy szenvedéssel több lelket lehet megmenteni, mint a legfényesebb prédikációval. Ezért gyakran vannak – a pénteken kívül is – nagy engesztelő szenvedései (Sühneleiden). Egy papnak, ki szenvedő betege számára imáját kérte, így felelt: „Főtisztelendő úr! mondja meg a betegnek, örüljön, hogy szenvedhet”.

Alázatosságára, ritka önfegyelmezésére klasszikus esetek vannak.

Egy durva úr, – mert ilyen durvaságra csak mai urak képesek – megfélekedve arról, hogy egy Neumann Teréznek is van joga tiszteletre, azt mondta neki egyszer: „Kegyed bolondokházába vagy börtönbe való!” S Teréz nem indult fel, hanem mosolyogva így felelt: „Ott is tudnék a jó Istennel beszélni. S akkor legalább nyugalom van a sok látogatótól!” Egy jezsuita páternek pedig így nyilatkozott: „Miattam ugyan akár lecsukhatnak vagy a templomtoronyra felakaszthatnak; csak legyen meg az Isten akarata”.⁸⁴

Egyszer egy berlini újságíró faggatta hosszasan. S a végén, hogy újságja számára szenzációs cikket hozzon ki, ezt kérdezte: Ha ön most meghalna, milyen üzenetet hagyna hátra a világnak? – S izgatottan, írásra készen tartotta noteszét, ceruzáját. – „Nichts – Semmit” – felelte gondolkodás és szemrebbenés nélkül Teréz.⁸⁵ – Tapsolni kellett volna!

Durva amerikai pénzemberek, akik mindenben csak filmre való tárgyat s busás keresetlehetőséget látnak, megkörnyékezték Terézt is és milliókat ígértek, ha engedi pénteki extázisát felvenni és filmre vinni. (Ezekről a kufárlelekekről mondotta Faulhaber bíboros híres müncheni beszédjében, hogy ezeknek az embereknek talán Krisztus Urunk megváltó kereszthalálánál is azon járt volna az eszük, hogy lehetne ezt filmen megörökíteni!) – Teréz lakonikus válaszával azonnal készen volt: „Ich leide nicht ums Geld – nem szenvedek pénzért.”⁸⁶

Egyszer valaki elmondta neki, hogy volt nála délelőtt egy úr és csalónak tartja; s volt délután egy másik, aki szentnek nevezte. Teréz mosolyogva válaszolt: „Sajnálom mind a kettőt; az egyiket, mert szegény nem tudja, hogy ilyen dolgokat nem lehet csálni; a másikat, mert nem tudja, hogy nekünk mindnyájunknak szenteknek kell lennünk s hogy attól még mennyire távol vagyunk”.⁸⁷

Gondolatainak középpontjában állandóan Krisztus áll. Nincs más vagy nagyobb öröme, mintha neki örömet szerezhet. „Milyen szép volna – szokta mondani – ha minden ember szeretné az Üdvözítőt!” És Gerlich szerkesztőnek bevallotta: „Tudja, doktor úr, ha én önnel beszélek is, amellet az édes Üdvözítőre gondolok. Egyáltalán én mindig az édes Üdvözítőre gondolok.”⁸⁸ Ennyi szeretet mellett érthető, ha Istenhez való viszonyát így meri jellemezni: „Én nem félek az Istentől, én szeretem Őt!”⁸⁹

⁸³ Allgäuer Zeitung. 1927. okt. 8. – Idézve Lamanál 76. old.

⁸⁴ Lama, 74. old.

⁸⁵ Lama, 69. old.

⁸⁶ Staudinger: Die Leidensbraut von K. 11. old.

⁸⁷ Waitz: Die Botschaft von K. 24. old.

⁸⁸ Staudinger: Die Leidensbraut von K. 43. old.

⁸⁹ Lama: Therese Neumann. 90. old.

Hogy mi minden történik vele s hogy vajon csoda-e, ami történik, azon egy pillanatig sem töri a fejét. Hogy az emberek mit vitatkoznak felette, arra szépen és mélyen Messmer prelátusnak csak így felelt: „Az emberek csodáról beszélnek! Hát egyszerűen az Úristen így akarta. Én azt gondolom, hogy a természetes és természetfölötti események között nem kellene olyan nagy különbséget tennünk. Majdnem az jönne ki, hogy a jó Isten csak a természetfölötti eseményekben s a tulajdonképpeni csodákban nyilatkozik meg. Pedig az Ő természetes vezetésében és gondviselésében nem kevésbé hatalmas és csodás”.⁹⁰

Külön fejezetet érdemelne Neumann Teréz teológiai ismereteinek, helyesebben megnyilatkozásainak ismertetése. Páratlan érdekességű s meglepő dolgokra bukkan az ember az ő egyszerűen hangzó s egyszerűnek látszó feleleteiben. Ez már nem könnyed készség (Schlagfertigkeit), csillogó szójáték, betanult frázis, ellesett ügyesség, az autodidakta bölcsessége, a sok orvossal s teológussal való érintkezés csiszoltsága – ez már valóban több mind ennél.

Íme egy pár nagyszerű példa!

Teréz sokat imádkozik és vállal szenvedést a tisztítótűzben szenvedő lelkekért. S mondja is, hogy már sokat közülök örök boldogsághoz segített. Egy pap édesatyjáról például azt beszélte, hogy már 48 éve szenvedett a tisztítótűzben s még két évig kellett volna megváltására várnia. A plébános ezért megkérdezte őt egyszer extázisában, hogy talán még sem lehet, hogy valaki annyi éven át szenvedjen. Teréz egykettőre kész volt a felelettel: „De ostobán beszélsz ma. Az örökkévalóságban nincs idő többet!”

1927. november óta különösen sokat foglalkozik a szenvedő lelkekkel s elragadtatásában többször időzött már a purgatóriumban. Teológiaiag rendkívül érdekes ennek kapcsán az a kijelentése, hogy a lelkek legnagyobb és igazi szenvedése ott az Isten után való vágyakozás (Sehnsuchtsleiden).

A kegyelmi élet minden eszközét nagyra veszi, hirdeti, ajánlja, gyakorolja. De mindenkinek fölébe helyezi a szenvedést. Leiden ist immer besser, als Beten. – A szenvedés mindig jobb, mint az imádkozás – mondta nyíltan egy alkalommal.⁹¹

A mise gyümölcseinek megosztásáról is bámulatos teológiai tájékozottsággal beszél. Egy papnak, aki egy szenvedő lélekért miséket ígért, azt felelte: azzal még nem menti meg. A mise gyümölcsei nagyon megosztanak s nem egyedül az illető lélek javára válnak.⁹²

S ne felejtjük el, hogy e kijelentések, melyeknek igen mély teológiai alapját senki sem tagadhatja, egy négy elemi végzett, egyszerű cselédleány ajkán fakadtak!

⁹⁰ Messmer: Die stigmatisierte Seherin. 16. old.

⁹¹ Staudinger: Die Leidenbraut. 13. old.

⁹² Staudinger: Die Leidenbraut. 32. oldal.

VII. Ami még hátra van

A tudomány, mivel nagyon helyesen nem szívesen mond le a természetes magyarázat lehetőségéről, még sokat fog vitatkozni a konnersreuthi események fölött. Egy nagy orvosi kongresszus Hollandiában most tűzte programjára s előadóul Teréz kezelőorvosát, az oly ritkán, de annyi határozottsággal megszólaló Seidl egészségügyi főtanácsost kérte fel. Sajnos, az előadás és vita anyaga még nem áll rendelkezésünkre.

Az eddig elmondottakból azonban máris megállapíthatjuk, hogy ha az egyes jelenségeket külön vesszük, a kétéves koplalást kivéve, mindenre találhatunk, ha nem is teljesen kielégítő, de mégis valamelyes tudományos magyarázatot. *Ha azonban igaz s való a koplalás, a csoda elfogadása elől kitérni nem lehet.* Viszont *ha a jelenségeket összefogjuk*, mint ahogy össze is tartoznak, ha az egészet egy komplexumnak tekintjük s pláne a kísérő körülményeket is hozzáadjuk, *tudományosan is nehezebb a természetes magyarázat, mint a csoda mellett dönteni.*

A hivatalos Egyház még nem foglalt állást és Teréz életében nem is fog. Mindenesetre Teréz javára látszik szólni, hogy Terézt a nyilvánosságtól nem tiltotta el és negatív nem nyilatkozott. Mint megtette ezt a már említett, ma is élő stigmatizált P. Pióval, akiről háromszor is kijelentette: „non constat de supernaturalitate eorum – nincs bizonyítva, hogy a jelenségek természetfölöttiek”. Ami persze nem elítélés, ahogy egyesek magyarázni szeretnék P. Pióra. Non constat = nincs bizonyítva!

A pápa Teréznek dedikált fényképéből s küldött áldásából sem akarunk tőkét kovácsolni. Annyi azonban bizonyos, hogy a pápa, aki mindenről informálva van, motu proprio, saját magától nunciusa útján küldötte meg fényképét és áldását Teréznek. Tehát nem egy egyszerű, minden római zárandoktól vásárolni szokott pápa-képről van szó.

Németországban nincs püspök, aki Terézt személyesen meg ne látogatta volna. Magyarországról Zichy érsek és Horváth püspök urak. Rómából egy kuriális bíbornok a nyár folyamán. P. Gemelli, a milánói katolikus egyetem rektora, a Szentszéknek stigmatizációknál állandó szakértője, akinek véleményére hozta meg negatív döntését P. Pióra vonatkozólag, járt Konnersreuthban s Neumann Teréz jelenségeit valóknak jelentette ki. A clevelandi püspök egy négyórás beszédben, a feldkirchi püspök könyvben⁹³ tör lándzsát a természetfölötti, isteni csoda mellett.

Persze azért ezek csak emberi ítéletek s reánk katolikusokra biztos, végleges és lezáró csak a csalatkozhatatlan Egyház esetleges ítélete lesz!

Abba azonban még sok idő telik bele. Addig még sok minden hátra van, különösen szegény Teréznek, a stigmatizált szenvedőnek. Számára hátra van még a legnehezebb, a keresztút, a kálvária. A külső és belső sötétség órái, a gonosz hatalma. Haec est hora vestra et potestas tenebrarum!

A legnagyobb szentek életéből is tudjuk, hogy ez nem maradhat el. El kell jönnie az időnek, amikor Teréz a legborzasztóbb lelki tusák vívódásaiba kerül. Kétkedni fog önmagában és a rajta történteken. Sötét, kegyetlen éjszaka fog ráereszkedni, az elhagyatottság éjszakája. Talán még környezete is meg fog inogni s magára hagyják barátai, vigasztalói. Ahogy a hang előre beharangozta: „az, ami szembeszökő, csökkenni fog (ti. a szenvedésből), de jön helyette nehezebb”.

Egy mai is élő öreg prelátus,⁹⁴ aki egy másik stigmatizált⁹⁵ gyóntatója volt, búcsúzáskor így szólt Terézhez: „Teréz, figyelj arra, amit én neked mondok. Most jön a legnehezebb! Jön

⁹³ Die Botschaft von Konnersreuth.

⁹⁴ Molz, speyeri prelátuskanonok.

⁹⁵ Barbara Pfister.

nemsokára, nagyon hamar, mert te már olyan messze vagy. Ez az éjszaka, az Istentől való elhagyatottság, te az Üdvözítő után fogsz kiáltani s ő nem fogja magát mutatni”.

Ez az a legnagyobb feladat, ami még Teréz számára hátra van.

S hogy ez neki könnyebb lehessen, befejezésül arra kérek mindenkit, imádkozzék a misztikus szenvedőért egy árva

Miatyánkot!

Irodalom

- Dr. Horváth Győző:* Neumann Teréz. Különlenyomat a Jézus Szíve Hirnöké-ből. 1929.
- Messmer:* Die stigmatisierte Seherin. Luzern, 1928. IX. Aufl.
- Wunderle:* Die Stigmatisierte von Konnersreuth. Eichstätt, 1927. II. Aufl.
- v. Lama:* Therese Neumann von Konnersreuth. Bonn, 1928. II. Aufl.
- Kiefer:* Konnersreuth. Eichstätt, 1928.
- Salzmann:* Therese Neumann. Dessau, 1927.
- Staudinger:* Die Leidensbraut von Konnersreuth. Salzburg, 1928.
- Georg:* Das Wunder von Konnersreuth. Dessau, 1928.
- Ewald:* Die Stigmatisierte von Konnersreuth. München, 1927.
- Spirago:* Klarheit über Konnersreuth. Lingen, 1928.
- Witt:* Konnersreuth. Waldsassen, 1927.
- Angerer:* Das Phänomen von Konnersreuth. Waldsassen, 1927.
- Kleeberg:* Für und wider Konnersreuth. München, 1927.
- Waitz:* Die Botschaft von Konnersreuth. Feldkirch, 1928.
- Mayrhofer:* Konnersreuth. Regensburg, 1926.
- Wild:* Das Rätsel von Konnersreuth. Augsburg, 1927.
- Mayr:* Das Rätsel von Konnersreuth. München. 1927,
- Natonek:* Heilige? Kranke? Schwindlerin? Leipzig, 1927.
- Vallesi:* Die Seherin von Konnersreuth.
- Leiber:* Konnersreuth. Freiburg, 1928.
- Kröner:* Das Rätsel von Konnersreuth. München, 1927.
- Fink:* Eine Fahrt nach Konnersreuth. Ludwigshafen, 1927.
- Geiger:* Die Stigmatisierte von Konnersreuth. München, 1928.

Függelék – A Magyar Katolikus Lexikon cikke Neumann Terézzel

E könyv 1929-ben készült. Neumann Teréz csodás élete folytatódott egészen 1962-ben bekövetkezett haláláig. A Magyar Katolikus Lexikon alábbi cikke egész életét bemutatja (Szent István Társulat, 2004, IX. kötet, 773–775. oldal).

Neumann Teréz, Therese, Konnersreuthi (Konnersreuth, Oberpfalz, Bajorország, 1898. ápr. 8. – Konnersreuth, 1962. szept. 18.): stigmatizált.

Nagypéntekről nagyszombatra virradó éjszaka született, falusi szabó 11 gyermeke közül elsőszülöttként. Mélyen vallásos szellemben nevelték, kora gyermekkorától részt vett a család munkáiban. 1908. VII. 12: béralkozott, 1909. IV. 18: volt elsőáldozó. 1911: az elemi iskola utolsó félévében délutánonként már a Fockenfeld-kastélyban dolgozott. Missziós nővér akart lenni, ezért 1912. II. 2: jelentkezett a tutzingi bencés nővéreknél. Hogy a belépéshez szükséges hozományt előteremtse, elszegődött a szomszédos nagygazdához; mezőn, az állatok között s a vendéglőben dolgozott, ezért csak a vasárnapi iskolát látogathatta. 1914: apját behívták katonának. Búcsúzáskor Neumann Teréz megígérte, hogy csak akkor lép a rendbe, ha apja hazatért. Amikor a munkaadóját is behívták, Neumann Teréz átvette a gazdaság vezetését. Rendkívül erős fizikuma volt, könnyen és örömmel végzett minden munkát.

A frontról szabadságra hazatérő apjától egy Lisieux-i Teréz fényképet kapott. Ettől kezdve egyre szorosabb kapcsolatba került Terézzel, imádkozni kezdett boldoggá avatásáért.

1918. III. 10: a falu kovácsának műhelyében tűz keletkezett, a lángok Neumann Teréz gazdájának házára is áttértek. Mivel Neumann Teréz volt az egyik legerősebb ember a faluban (a férfiak a fronton voltak), a legnehezebb részt vállalta a mentésben: egy állványon állva adogatta föl a vízzel teli vödröket a pajta tetejére. 2 órai megfeszített munka után a dereka megroppant, de sem Neumann Teréz, sem környezete nem törődött ezzel.

Kimerültség miatt hamarosan további súlyos balesetek érték: IV. elején a pincéből egy zsák krumplit hozott fel, a kölépcsőn összeesett és súlyosan beverte a tarkóját. Ezután állandó fejfájással küszködött, nehezen járt. IV. 23: a falu orvosa gyomorsüllyedéssel a waldsasseni kórházba utalta, ahonnan VI. 10: mint gyógyíthatatlant elbocsátották. VIII. 1: kéveadogatás közben leesett a létráról, háta megsérült, korábbi fájdalmaihoz látászavarok társultak. Egy időre ágyba kényszerült, majd amint tehetett, újra segíteni kezdett a háztartásban. X. 22: lezuhant a szalmakazalról, emiatt látását és járóképességét szinte teljesen elvesztette. Egy súlyos nátha után a fizikai ereje szinte teljesen elhagyta, bénán feküdt, izomgörcsök és ideggyulladások gyötörték. Sem orvosok, sem természetgyógyászok nem tudtak segíteni rajta. 1919. III: a derekába beálló görcsös fájdalom miatt kizuhant a székéből, s úgy beütötte a fejét, hogy több napig eszméletlen volt. Amikor magához tért, teljesen vak volt, majd egy időre megsüketült. Táplálkozási nehézségei első balesete óta voltak, s az 1922 karácsonyan kezdődött torokfájása miatt szilárd táplálékot többé nem tudott lenyelni.

1923. IV. 29: éjjel egy álom hatására fölébredt, és megdöbbenve tapasztalta, hogy újra lát. Ezen a napon avatták boldoggá Lisieux-i Terézt. 1925. V. 17: Teréz szentté avatása napján az ágyban fekvő fényességet látott, s egy női hang megkérdezte, akar-e meggyógyulni. Neumann Teréz azt felelte, hogy szívesen meggyógyul, de szívesen marad beteg, s akár meg is hal, amint Isten akarja. A hang azt mondta: „Most meg fogsz gyógyulni, de még sok szenvedésben lesz részed, melyekben, mint eddig is, segíteni foglak”. Hat és fél évi bénaság után Neumann Teréz talpra állt, és segítséggel járni kezdett. 1925. IX. 30: Lisieux-i Teréz halálának évfordulóján újra látta a csodálatos fényt, és ugyanaz a hang megmondta neki: Isten

akarata, hogy önállóan járjon, s ez meg is történt. XI. 7: újra heves fájdalmak érték. Az orvos, aki 1919 óta kezelte, heveny vakbélgyulladás miatt azonnali operációt sürgetett. Miközben a műtetre készültek, a család Lisieux-i Terézhez imádkozott. Neumann Teréz újra hallotta a hangot, mely azonnali gyógyulást mondott, s felszólította Neumann Terézt, hogy keljen föl és menjen el a templomba hálát adni. Azonnal meg is szűnt minden fájdalma, s Neumann Teréz fölkelte és elment hálát adni.

Neumann Teréz levélírás közben

1926. II. 16: húshagyó kedden újra megbetegedett: fülében fájdalmas tályog keletkezett, szeméből véres könny és genny folyt. A fájdalomtól aludni sem tudott. III. 4–5: (csütörtökről péntekre virradóan) volt az első látomása: a Getszemáni kertben látta a térdelő Jézust. A mellkasán, baloldalon Neumann Teréz elviselhetetlenül erős fájdalmat érzett, s az oldalseb péntek délig vérzett. Látomásai a csütörtökről péntekre virradó éjszakákon ismétlődtek, mindig kiegészülve a passió egy-egy történésével: III. 11-12: látta Jézus megostorozását, III. 19: a tövissel koronázást, III. 26: a kereszthordozást és az elesést is. Nagypénteken, IV. 2: a teljes passiót látta, majd vasárnap hajnalban Jézus föltámadását is. Az év végéig Neumann Teréz testén az összes stigma megjelent.

Jézus szenvedésének és halálának látomásai 36 éven át (Neumann Teréz haláláig) minden pénteken megismétlődtek, kivéve a karácsonytól nagyböjtig, a húsvéttól Jézus Szent Szívének ünnepéig terjedő péntekeket, s azokat, melyekre ünnep vagy egy ünnep nyolcada esett. A passió több mint 30 jelenetét látta, s közben számára ismeretlen (pl. a Krisztus korában beszélt arám) nyelven szavakat, mondatokat hallott, melyeket el tudott mondani. A látomások alatt vérzett (a töviskoronától) a feje és a szeme, az oldalsebe, nagyböjtben (a szegektől) a lába és a kezei, (az eleséstől) a térde, (kereszthordozástól) a jobb válla, nagypénteken (ostorozástól) a melle és a háta is. Az 5 stigma mindig látható maradt minden elfertőződés nélkül.

1922 karácsonyától nem vett magához szilárd ételt, 1926 karácsonyán a gyomra és a bélrendszere leállt, többé nyelni sem tudott, ettől kezdve testét csak a napi szentáldozás táplálta. Ez év szentestéjén látta először a Kisdéd Jézust.

1927–: az egyházi év ünnepein újszövetségi és egyháztörténeti eseményeket (Jézus születése, csodái, Szentlélek eljövetele) látott, szenteket, életük történéseit szemlélte.

Mindez nem maradhatott titokban, pénteki napokon egyre több látogatója lett, ezért a regensburgi püspök és bajor püspöki konferencia vizsgálatot rendelt el. 1927. VII. 14–28: szigorú ápolónői és orvosi felügyelet mellett vizsgálták testének rendkívüli jelenségeit: kizárólag az Oltáriszentséggel való táplálkozását, stigmáit, eszméletlenségeit, testének súlyát (mely a látomások alatt több kilóval csökkent, majd hamarosan minden táplálék nélkül visszaállt) stb. A hivatalos állásfoglalásig leállították a zarándoklat jellegű látogatásokat.

A püspökség közzétette a 2 hetes megfigyelés eredményét, mely szerint Neumann Teréz az Oltáriszentségen kívül valóban semmivel sem táplálkozott. Ezután Neumann Teréz csak püspöki engedéllyel rendelkező látogatókat fogadott. Egészsége annyira helyreállt, hogy a mezőn is, otthon is úgy tudott dolgozni, mint balesetei előtt.

1933 után a nemzetiszocializmus térhódításával Neumann Teréz egyre több támadásnak volt kitéve, a sajtóban kegyetlenül gúnyos cikkek jelentek meg. A maga csendes módján ugyanis Neumann Teréz szembeszállt a hitleri hatalommal: jó tanácsokkal segítette a hozzá fordulókat, imáival sok üldözöttet mentett meg. A Gestapo rendőri felügyelet alá helyezte, ismételten házkutatást tartott nála.

Neumann Teréz látomás közben

1945. IV. 20: SS-páncélosok kiürítették a falut, s egy tiszt Neumann Teréz kiadatását kérte a családtól, amit a katonaeorvos akadályozott meg. A tiszt erre tűz alá vette Konnersreuthot, hogy bosszúból porrá lövesse, de a közeledő amerikaiak megakadályozták ebben. Az ágyúzás alatt Neumann Teréz a plébános pincéjében volt, a fölötté lévő pajtát találat érte, Neumann Teréz az utolsó pillanatban menekült meg.

A megszálló amerikai katonák nagyon tisztelték Neumann Terézt, a látomások idején egyre többen keresték fel: 1948: 12 ezer, 1951-ig több mint 15 ezer katona.

Neumann Teréznek mindig nagy gondja volt a papi és szerzetesi hivatásokra. Amikor megtudta, hogy az eichstätti szaléziánusok helyet keresnek késői hivatások szemináriumára s a Fockenfeld-kastély eladó lett, megszerezte az épületet, s átadta a papnevelés céljára. 1962: a regensburgi egyházmegye új megyéspüspököt kapott, aki azonnal jelezte, hogy szívesen venné örökimádó kolostor alapítását az egyházmegyében. Neumann Teréz azonnal magáévá tette a gondolatot. Kérésére 2 család telket ajándékozott, s nagyon sokan adakoztak. A megvalósulást azonban Neumann Teréz nem érte meg. - IX. 13: volt utoljára a templomban, s díszítette a Fájdalmas Szűzanya szobrát (egész életében nagyon szerette a virágokat, mindvégig díszítette a templomot). IX. 14: (Szent Kereszt fölmagasztalása ünnepén) volt utolsó látomása: Szent Ilona megtalálja a Szent Keresztet. IX. 15: (Fájdalmas Szűz ünnepén) reggel szívrohamot kapott, IX. 18: délben meghalt. Holttestén semmiféle elváltozást (merevség, romlás) nem lehetett észlelni, a ravatalon is szinte élőnek tűnt, annyira, hogy féltek eltemetni.

1963. IX. 22: (Neumann Teréz temetésének első évfordulóján) a püspök megáldotta az örökimádó kármelita apácák Theresianum kolostorát, melyhez Neumann Teréz kívánságára öregotthont is építettek.

A boldoggá avatást még nem indították meg, bár az erre vonatkozó kérések 2004: is ezrével érkeznek a püspökségre.

Irodalom:

Nyisztor Zoltán: Neumann Teréz, a stigmatizált. Bp., 1929.

Lama, Friedrich: Konnersreuthi Neumann Teréz, korunk egyik stigmatizáltja. Ford. Kolb Ciprián Ferenc OCist. Zirc, 1931.

Nánássy László Dezső – Pataki Károly: Konnersreuthi Neumann Teréz az orvostudomány és a bölcsélet világánál. Sopron, 1932.

Höcht, Johannes Maria: Träger der Wundmale Christi. Stein am Rhein, Svájc, 1986.

Naber, Josef (Neumann Teréz plébánosa): Tagebücher und Aufzeichnungen. München, 1987. NCE X:365.

Steiner, Johannes: Konnersreuthi Neumann Teréz életrajza. Ford. Szabó Péter. Bp., 1987. LThK 1993. VII:765.